

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ KÜLTÜR YAYINI

1 MAYIS 2019

Bütün Dünya

192297 SAYI: 2019 / 05 FİYAT: 9 TL

19
Mayıs'ın
100. Yılı

Kutlu Olun

Cihangir Dumanlı'nın yazısı 21. sayfada

**Prof. Dr. Haberal Dünya Organ Nakli Derneği'nin
İlk Bölgesel Kongresine Ev Sahipliği Yaptı**

**Prof. Dr.
Mehmet
Haberal**
Özbekistan'da
Diyabetli
Hastalarda
İlk Böbrek
Naklini Yaptı

Erdem Akyüz:
**Atatürk ve
19 Mayıs**

Sh: 14

Recep Akdur:
**Bandırma
Vapurunda
3 Tıbbiyeli**

Sh: 27

Cengiz Özakıncı:
Türk Tarih Tezi'ne
Karşı Briton
Propagandası ve
Stonehenge

Sh: 60

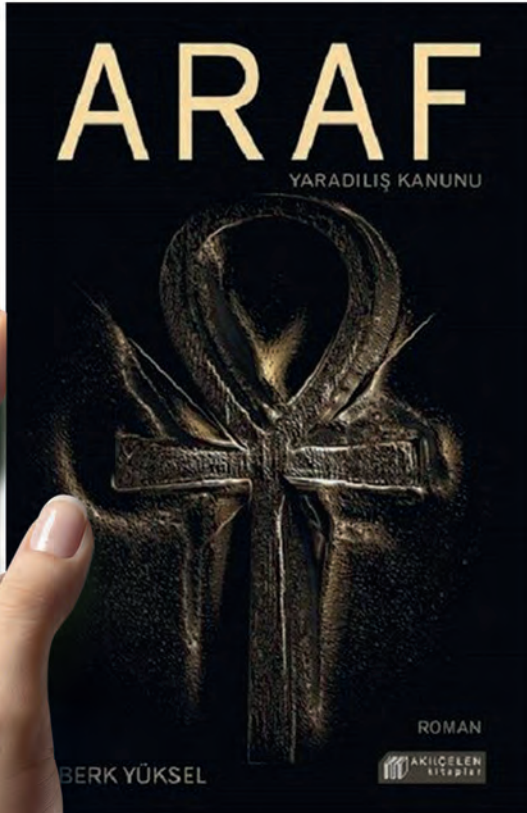
Ömer Dedeoğlu:
Örümcek Ağı

Sabriye Aşır:
Milli Müca-
dele'nin
**"Telgraf
Cephesi"**

Sh: 75

Sh: 110

Yaşamda kendi açmazını çözemeyen, onu defalarca tekrarlamaya mahkûmdur...
Bu romanın sayfalarını çevirirken, Ben kimim? Nereden gelip, nereye gidiyorum?,
Hakikat nedir? Amacım ne? Ne için yaşıyorum? Özgür irade var mı? ya da... Neden
buradayım? veya Yaşam amacımız ne? gibi sorular benliğinizde yankılanacak!
Dünyada bir tutarsızlık olduğu hissine kapıldınız mı hiç? Peki bir şeylerin sürekli tekrar
ettiğini düşündüğünüz oldu mu? Gerçekliğin doğasını hiç sorguladınız mı?
İnanın bana! Tüm bu soruların cevaplarını kendi içinizde keşfetmenizi sağlayacağım.
Elbette arayan, sorgulayan, aklını kullanan ve sezgilerine danışan biriyseniz...
Size özgü hazineyi ve amacınızı, ancak kendi içinizdeki üstadı görmezden gelmeye
bir son verdiğiniz zaman bulacaksınız! İnanın bana!
Görmek istemediğinizi size göstereceğim! Kulaklarınızı kapattığınızı size haykıracağım!
Yolculuk başlasın... Araf: Yaradılış Kanunu, tüm hayatlara dair bir anahtar olduğunu
hatırlatan ve Bir'in Ruhundan, Ruhun Birliği'ne uzanan sonsuz bir yolculuğu resmeden
bir roman. Bu, nasıl öldüğümün hikâyesidir!

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Bütün Dünya

2000

Başkent Üniversitesi

Adına Sahibi:

Prof. Dr. Mehmet Haberal

Anısal Yönetmen:

Mete Akyol

Yayın Genel Yönetmeni:

Ufuk Akyol

Görsel Yönetmen

ve Yayın Genel Yönetmeni

Yardımcısı:

Turgut Keskin

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:

Gülçin Orkut Akyol

Teknik Yapım Yönetmeni:

Faruk Güney

Yayın Danışmanı:

Yaşar Öztürk

Türk Dili Danışmanı:

Haydar Göfer

Eğitim Danışmanı:

Dr. Fatma Ataman

Düzeltilme Sorumlusu:

Nükhet Alicikoğlu

Abone Servisi:

Hatice Taygan

*Başkent Üniversitesi'nin bir
kültür hizmeti olan Bütün Dünya
2000, Başkent Üniversitesi
kuruluşlarından*

*Aküm Reklamcılık, Danışmanlık
ve Yayıncılık Ajansı Sanayi ve
Ticaret A.Ş.'nin 1. Cadde
No: 77, Bahçelievler, Ankara
adresinde hazırlanmıştır.*

Seçiciler Kurulu:

Prof. Dr. Nevzat Bilgin (*Anısal Başkan*)

Prof. Dr. Ahmet Mumcu

Prof. Dr. Solmaz Doğanca

Prof. Dr. Sevil Öksüz

Prof. Dr. Ender Varinlioğlu,

Prof. Dr. Okay Eroskay

Prof. Dr. Fuat Çelebioğlu,

Prof. Dr. Sedefhan Oğuz,

Prof. Dr. Levent Peşkirioğlu,

Kaya Karan, İlhan Banguoğlu,

Ahmet Aydede, Ertan Karasu, Manuel Bilos

Sürekli Yazarlar:

Yahya Aksoy, Yücel Aksoy, A. Erdem Akyüz, Sabriye Aşır,

Nuray Bartoschek, Kaya Boztepe, Sedem Demir,

Dr. Cihangir Dumanlı, Haluk Erdemol, Konur Ertop,

Gülbüz Evren, Metin Gören, Erhan Kanyılmaz, Nilay Karatosun,

Filiz Leloğlu Oskay, Cengiz Önal, Cengiz Özakıncı,

Dr. Tekin Özerter, Yaşar Öztürk, Necdet Pamir, Zeki Sarhan,

Sezin San Sungunay, İzlen Şen Tokar, Melek Şirin Tolga,

Necfe Uğurlu, Dr. Mehmet Uhri, Mehmet Ünver, Mustafa Yıldız,

Berk Yüksel

Yönetim Merkezi:

10. Sokak No: 45, Bahçelievler, Ankara

Tel: (0312) 212 80 16

Faks: (0312) 212 31 33

İletişim Adresi:

Burhaniye Mah. Resmi Efendi Sk. No: 46

Altunizade, 34662 İstanbul

Tel: (0216) 422 22 67

Abone Servisi:

Tel: (0541) 725 74 11

abonebd@gmail.com

Baskı: APA Uniprint Basım Sanayi ve Ticaret A.Ş.

Hadımköy, İstanbul Cad. Ömerli Mah. No: 159

Arnavutköy, 34555 İstanbul

Dağıtım: Turkuvaz Dağıtım Pazarlama

Basım Tarihi: 22 / 04 / 2019

www.butundunya.com.tr • butundunya@butundunya.com.tr

Bütün Dünya

YIL: 20 SAYI: 251

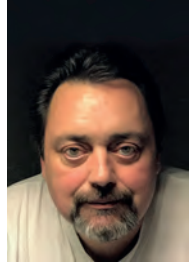
- 3** Adalet Mülkün Temelidir
Dr. Ufuk Akyol
- 5** Başkent Üniversitesi Takımı
Uluslararası Model Uydu
Yarışması'nda Finalde

- 6** Prof. Dr. Haberal Dünya
Organ Nakli Derneği'nin İlk
Bölgesel Kongresine Ev
Sahipliği Yaptı
- 14** Atatürk ve 19 Mayıs
A. Erdem Akyüz
- 21** Mustafa Kemal Samsun'a
Çıkıyor *Dr. Cihangir Dumanlı*
- 27** Bandırma Vapurunda Üç
Tıbbiyeli *Prof. Dr. Recep Akdur*
- 33** Yüzyıllık Maratonun Eşsiz
Yıldızı Atatürk *Metin Gören*
- 35** "Vatan Anam Sağ Olsun"
Yaşar Öztürk
- 41** Sivas Kongresi Hazırlıkları!
Cengiz Önal
- 47** Hakimiyeti Milliye Yazıları
- 49** Atatürk ve Aşk
Kaya Boztepe
- 55** Prof. Dr. Mehmet Haberal,
Özbekistan'da Diyabetli
Hastalarda İlk Böbrek
Naklini Yaptı
- 58** Doğuda Eğitim *Mete Akyol*
- 60** Stonehenge *Cengiz Özakıncı*
- 67** Lâf Notre-Dame'dan
Açılmışken *Necef Uğurlu*

İÇİNDEKİLER

- 75** Milli Mücadele'nin 100.
Yılında "Telgraf Cephesi"
ve PR Gizli Telgraf Merkezi
Sabriye Aşır
- 83** Petrol Piyasalarındaki
Beklentiler *Necdet Pamir*
- 89** Değerlendirmenin
Hükümranlılığında Yaşamak
Barbaros Eneç
- 95** Postmodernizmin Taşraya
Bakışı *Konur Ertop*
- 101** Sevgililer Günü
Gülbüz Evren
- 105** Paganizm *Berk Yüksel*
- 110** Örümcek Ağı *Ömer Dedeoğlu*
- 116** Hikmet Şimşek
- 117** Kafkas Tebeşir Dairesi
Dr. Tekin Özertem
- 122** Asaf Halet Çelebi
Sabri Kemal
- 125** Salıncak Deyip Geçmeyin
Mehmet Ünver
- 130** Hoş Geldin Bahar!
Nuray Bartoschek
- 133** Casus Uçağı Krizi
Erhan Kanyılmaz
- 138** Moco Müzesi
İzlen Şen Toker
- 143** Konya Mutfağı *Reha Tartıcı*
- 147** Neler Olmuyor ki Dünyada
Sezin San Sungunay
- 74** İlk Dersimiz Türkçe
- 94** Bilginizi Denetleyin
- 100** Gözün Sözü
- 151** Çözümler
- 152** Yarının Büyükleri
- 154** Bulmaca
- 156** Satranç
- 158** Bize Gönderilen Kitaplardan
- 160** Bir Fotoğraf Bin Sözcük

Adalet Mülkün Temelidir

Ne kadar güçlü bir cümledir bu! Bir o kadar da net. Yorum yapmayı veya herhangi bir tartışmayı imkansız kılacak denli açık ve seçik.

Yeni mezun birkaç hukukçudan duyduğum gibi "mülk" ten kasıt tabii ki sahip olunan mal değil. Neyse o bambaşka üzücü bir nokta.

Adalet devletin temelidir.

Öyle ki adalet üzerine kurulmamış bir devlet, vatandaşlarına uygar bir yaşam sunamayacağı gibi, kendisi de ayakta kalamaz. Adalet, yerine hiçbir şey konulamayacak temel taşıdır. O gözleri bağlı kadının bir elindeki terazi ve öbür elindeki kılıç, bir devleti güçlü kılacak tek gerçektir.

Siyasi güç, finansal güç, baskı siyaseti, adaleti yerinden edebilir ama bu o devletin sonunu getirmekten başka hiçbir sonuca ulaşamaz.

İşte bu yüzden mahkemele-
rimizde yargıcın arkasında bunu
yazıyoruz biz:

Adalet Mülkün Temelidir. •

ufukakyolbd@gmail.com

Beni Hatırlayınız

ATATÜRK'ÜN BUGÜNÜ DE AYDINLATAN ÖZDEYİŞLERİ

Derleyen: GAZİ GÜDER

- *Biz doğrudan doğruya milliyetperveriz ve Türk milliyetçisiyiz. Cumhuriyetimizin dayanağı Türk topluluğudur. Bu topluluğun fertleri ne kadar Türk kültürüyle dolu olursa, o topluluğa dayanan cumhuriyet de o kadar kuvvetli olur. (1930)*
- *Milliyetin çok bariz vasıflarından biri dildir. Türk milletindenim diyen insan, herşeyden evvel ve mutlaka Türkçe konuşmalıdır. Türkçe konuşmayan bir insan Türk kültürüne, topluluğuna bağlılığını iddia ederse buna inanmak doğru olmaz. (1930)*
- *Türklerin vatan sevgisiyle dolu olan göğüsleri düşmanların melun ihtiraslarına karşı daima demirden bir duvar gibi yükselecektir. (1921)*
- *Gerektiği zaman vatan için bir tek fert gibi yekpare azim ve karar ile çalışmasını bilen bir millet elbette büyük istikbale lâıyk ve namzet olan bir millettir. (1927)*
- *Bir milletin ruhu zaptolunmadıkça, bir milletin azim ve iradesi kırılmadıkça o millete hâkim olmanın imkânı yoktur. Halbuki asırların yarattığı millî bir ruha, kuvvetli ve daimi bir millî iradeye hiçbir kuvvet karşı koyamaz. (1.9.1924)*
- *Yetiyecek çocuklarımıza ve gençlerimize, görecekları tahsilin hududu ne olursa olsun, en evvel, herşeyden evvel Türkiye'nin istikbaline, kendi benliğine, millî an'anelerine düşman olan bütün unsurlarla mücadele etmek lüzumu öğretilmelidir. (1922)*

K Atatürk

Başkent Üniversitesi Takımı Uluslararası Model Uydu Yarışması'nda Finalde

Başkent Üniversitesi Mühendislik Fakültesi bünyesinde kurulan Model Uydu Topluluğu Parsy-CAN takımı, NASA tarafından desteklenen ve dünyanın önde gelen üniversitelerinin yarıştığı Model Uydu (CANSAT) Yarışması'nda ön elemeyi geçerek finale kaldı.

Amerikan Astronotlar Derneği (AAS) ve Amerikan Havacılık ve Uzay Enstitüsü (NASA) tarafından düzenlenen bu uluslararası yarışmada ülkemizi ve Başkent Üniversitesi'ni temsil eden Parsy-CAN, dünyanın farklı ülkelerinden 100'ün üzerindeki üniversite takımının katıldığı yarışmada 95.35 puanla ilk elemeyi geçerek büyük başarı elde etti. Parsy-CAN takımı, 14-16 Haziran

2019 tarihleri arasında ABD'nin Teksas eyaletinde yapılacak final yarışmasından birincilikle dönmeyi hedefliyor.

2017 yılında Prof. Dr. Berna Dengiz ve Prof. Dr. Sedat Nazlıbilek danışmanlığında kurulan ve TAMSAT- Amatör Uydu Teknolojileri Derneği'nden eğitim desteği alan Parsy-CAN takımı, daha önce de ulusal yarışmalarda kendini göstermişti. 2017 yılında Türksat Model Uydu Yarışması'nda 4. olan takım, 2018 yılında TEKNOFEST kapsamında düzenlenen Model Uydu Yarışması'nda 3. olmuştu. Parsy-CAN takımını bu başarılarından ötürü kutluyor, ülkemize birincilik derecesiyle dönmesini bekliyoruz. •

Prof. Dr. Haberal **Dünya Organ Nakli** **Derneği'nin İlk** **Bölgesel Kongresine** **Ev Sahipliği Yaptı**

Başkent Üniversitesi Kurucusu ve
Dünya Organ Nakli Derneği Başkanı
Prof. Dr. Mehmet Haberal, Dünya Organ Nakli
Derneği'nin ilk bölgesel kongresini 28-29 Mart'ta
İstanbul'da düzenledi. Kongreye dünyanın dört bir
yanından alanında öncü cerrahlar katıldı.

**Kongreye,
dünyanın dört
bir yanından
350'ye yakın
bilim insanı
katıldı.**

Tıp alanında hem dünyada hem de ülkemizde pek çok ilke imza atan Başkent Üniversitesi Kurucusu ve Dünya Organ Nakli Derneği Başkanı Prof. Dr. Mehmet Haberal, 4 Temmuz 2018'den bu yana başkanlık görevini sürdürdüğü Dünya Organ Nakli Derneği'nin

ilk bölgesel kongresine ev sahipliği yaptı.

“Kadavradan Bağış: Verici Havuzunun Genişletilmesi” başlıklı kongreye, dünyanın dört bir yanından 350'ye yakın bilim insanı katıldı. İstanbul'da düzenlenen ve alanında öncü cerrahların katıldığı kongrede, organ nakli konusundaki gelişmeler ve bağış sayısını artırma amaçlı çalışmalar ele alındı.

Prof. Dr. Mehmet Haberal: Temel hedefimiz kadavradan organ naklini teşvik etmektir

Kongrenin bir gün öncesinde meslektaşlarını açılış resepsiyonunda karşılayan Prof. Dr. Mehmet Haberal, konuklarıyla tek tek ilgilendi. Açılış resepsiyonuna dünyanın pek çok ülkesinden gelen cerrahların yanı sıra, ülkemizin iş, siyaset, sanat, medya ve spor dünyasının önde gelen isimleri de katıldılar.

Dünya Organ Nakli Derneği'nin ilk bölgesel toplantısı niteliğindeki kongrenin ilk gününde ise, kongrenin açılış konuşmasını Dünya Organ Nakli Derneği Başkanı Prof. Dr. Mehmet Haberal yaptı. Dünya Organ Nakli Derneği'nin kuruluşu, tarihçesi ve yaptığı çalışmalar konusunda kongreye katılanlara bilgi

veren Prof. Dr. Haberal, derneğin organ nakli alanında dünyada öncü bir konumda olduğunu dile getirdi.

Prof. Dr. Haberal, şu görüşlere yer verdi:

“Bilimsel ve klinik uygulamalar, sürekli eğitim, bilimsel iletişim ve etik uygulama için rehberlik yapmak bizim temel amacımızdır. Dünya Organ Nakli Derneği, bizim temsilcilerimiz olan altı ayrı bölgeye eşit önem vermelidir ki böylece bölgedeki tüm üyeler organ nakli aktivitelerine ve eğitim fırsatlarına eşit düzeyde erişim sağlayabilsin. Dünya Organ Nakli Derneği tüm bölge dernekleriyle bağlantı ve iletişim halindedir.

Temel hedefimiz de kadavradan organ naklini teşvik etmektir. Milyonlarca insan sağlıklı organlarıyla ölüp gömülmektedir. Halbuki bu organlar, organ nakli listelerinde

Prof. Haberal:
**“Nakil yaptığımızda
 ameliyat masasında
 hastanın hayatı
 değişiyor, yeni bir
 hayat şansı
 kazanıyorlar. (...)
 Lütfen organlarınızı
 bağışlayın ve birçok
 hayat kurtarın.”**

beklemeye devam eden pek çok hastanın hayatını kurtarabilir.”

Konuşmasının devamında, organ bağıışı ve organ nakli alanındaki engeller ve sorunlar için çözüm önerileri de sunan Prof. Dr.

Mehmet Haberal, Dünya Organ Nakli Derneği'nin düzenleyeceği bölgesel toplantıların bu anlamda son derece önemli olduğunu vurguladı.

Kongreye katılan meslektaşlarını, derneğin bu ilk bölgesel toplantısında görmekten ve ağırlamaktan da son derece mutlu olduğunu ifade eden Prof. Dr. Haberal, derneğin 2020 toplantısının Kore'de düzenleneceğini açıkladı ve organ bağıışı çağrısını yineledi:

“Nakil yaptığımızda ameliyat masasında hastanın hayatı değişiyor, yeni bir hayat şansı kazanıyorlar. Birçok hastamız bizden yardım bekliyor. Bu yüzden sağlıklı organlara gereksinimimiz var. Lütfen organlarınızı bağışlayın ve birçok hayat kurtarın.”

Dünyanın dört bir yanından 350'ye yakın alanında öncü bilim insanı, Dünya Organ Nakli Derneği'nin ilk bölgesel kongresi için İstanbul'a geldi.

Kongre oturumlarında, kadavradan bağış sayısının artırılması ve organ nakli bekleyen hastaların yeniden hayata tutunması amacına yönelik bilimsel sunumlar yapıldı.

**Prof. Dr. Nancy Ascher:
Haberal'ın özverisi
gerçekten önemlidir**

Prof. Dr. Haberal'ın ardından
bir konuşma yapan Dünya Organ

Nakli Derneği'nin bir önceki
başkanı Prof. Dr. Nancy L. Ascher,
bu önemli organizasyon için Prof.
Dr. Mehmet Haberal'a teşekkür
etti. Prof. Dr. Nancy L. Ascher,

Prof. Dr. Mehmet Haberal'ın düzenlediği kongre yalnızca bilimsel açıdan değil, hem sosyal bakımdan hem de turizm bakımından ülkemizin tanıtımına katkı sağlayan önemli bir etkinlik oldu.

“Bölgesel toplantıları başlatıyor olmamızın önemli olduğunu düşünüyorum. Doktor Haberal’ın istek ve özverisi gerçekten önemlidir. Bunun için kendisini tebrik ediyorum.” dedi. Açılış seremonisinde son konuşmayı yapan Dünya Sağlık Örgütü’nün Bağış ve Nakil İşbirliği Merkezi Sorumlusu Prof. Dr. Jose Ramon Nunez Pena ise, Dünya Organ Nakli Derneği’nin pek çok ülkedeki çözüme yönelik çalışmalarının, bu alanda sorunlarla karşılaşan diğer ülkeler için bir model niteliği taşıdığını ifade ederek, “Dünya Organ Nakli Derneği liderliğinde ve Profesör Haberal’ın başkanlığında bu konuda ciddi politikalar izlenmektedir. Bu nedenle teşekkürlerimizi iletiyoruz.” dedi.

Açılış seremonisinin ardından kongre oturumları kapsamında, yeterli düzeyde olmayan kadvradan bağış sayısının artırılması ve böylelikle organ nakli bekleyen hastaların yeniden hayata tutunması amacı çerçevesinde,

Bilim insanları, Başkent Üniversitesi ve Dünya Organ Nakli Derneği’nin stantlarını gezdi.

bilimsel sunumlar yapıldı. Kongrenin ilk gününde Prof. Dr. Nancy Ascher, Prof. Dr. S. Ali Malek-Hosseini, Prof. Dr. Nadey Hakim, Prof. Dr. Jose R. Nunez Pena, Prof. Dr. Jeremy Chapman, Prof. Dr. Stefan G. Tullius, Prof. Dr. Peter J. Friend, Prof. Dr. Howard Nathan, Prof. Dr. Minnie Sarwal, Prof. Dr. Marwan Masri, Prof. Dr. Maria Gerbase de Lima, Prof. Dr. Medhat Askar, Prof. Dr. Peter G. Stock, Prof. Dr. Riadh Fadhl, Prof. Dr. Nasser Simforoosh, Prof. Dr. John J. Fung, Prof. Dr. Şükrü H. Emre, Prof. Dr. Hasan Yersiz, Prof. Dr. Aydın Dalgıç, Prof. Dr. Philip O’Connell, Prof. Dr. S. A. Anwar Naqvi, Prof. Dr. Hiroto Egawa ve Prof. Dr. Abdel-Hadi Al Breizat bilimsel sunumlar yaptılar.

Prof. Dr. Barbari: İstanbul deklarasyonu yol gösterici olmaya devam ediyor

“Kadavradan Bağış: Verici Havuzunun Genişletilmesi” başlığı altında yapılan kongrenin ikinci

Kongrenin ev sahibi Prof. Haberal, dünyanın dört bir yanından gelen meslektaşlarını akşam yemeğinde İstanbul'un eşsiz Boğaz manzarasıyla buluşturdu.

gününde de alanında uzman bilim insanları, tıp dünyasındaki son gelişmeleri, ülkelerindeki araştırmalarını paylaştı. Gün boyu, iki ayrı salonda oturumlar devam etti.

Kongrenin ikinci günündeki oturumlarda, Prof. Dr. S. Ali

Malek-Hosseini, Prof. Dr. Antoine Barbari, Prof. Dr. Hassan Argani, Prof. Dr. Torki Alotaibi, Prof. Dr. Faissal A. M. Shaheen, Prof. Dr. Marcelo Cantarovich, Prof. Dr. Elmi Muller, Prof. Dr. Mustafa Al-Mousawi, Prof. Dr. Annika

Kongrenin öncesinde düzenlenen kokteyle, Prof. Dr. Mehmet Haberal'ın konuğu olan cerrahların yanı sıra, siyaset, iş ve medya dünyasından da önemli isimler katıldı.

Tibell, Prof. Dr. Antoine Stephan, Prof. Dr. Abdulhafid Shebani, Prof. Dr. M. Hani Hafez, Prof. Dr. Pranjal Modi, Prof. Dr. Fariz Babayev, Prof. Dr. Riadh Fadhil, Prof. Dr. Dominique Martin, Prof. Dr. Alexander Capron, Prof. Dr. Mohammed Ghaly, Prof. Dr. Bassam Saeed, Prof. Dr. Magdi Yaqoob, Prof. Dr. Gabriel E. Gondolessi, Prof. Dr. Alireza Bagheri, Prof. Dr. Marti Manyalich Vidal, Prof. Dr. Vivek Kute, Prof. Dr. Ala Sh. Ali, Prof. Dr. Sandeep Guleria ile Prof. Dr. Ahmed Alqallaf bilimsel sunumlar yaptılar.

Kongrenin ikinci gününün bilimsel oturumlarında sunum yapan bilim insanlarından biri olan Prof. Dr. Antoine Barbari, 2008 yılında Prof. Dr. Mehmet Haberal'ın öncülüğünde ilan edilen İstanbul Deklarasyonu'nun organ turizmi ve organ ticaretinin önlenmesinde dünyaya örnek olduğunu ve halen yol gösterici olma niteliğini koruduğunu söyledi.

Prof. Dr. Barbari, "Prof. Dr. Mehmet Haberal öncülüğünde yayınlanan İstanbul Deklarasyonu dünyaya örnektir. Organ turizmi ve organ ticaretinin önlenmesinde yol gösterici olmaya devam ediyor." dedi.

Meslektaşlarının bilimsel sunumlarının ardından kongrenin kapanış konuşmasını yapan Prof. Dr. Mehmet Haberal, "Ben bir tıp öğrencisi ve stajyerken ne zaman bir kronik karaciğer ya da böbrek

Prof. Dr. Barbari:
"Prof. Dr. Mehmet Haberal öncülüğünde yayınlanan İstanbul Deklarasyonu dünyaya örnektir. Organ turizmi ve organ ticaretinin önlenmesinde yol gösterici olmaya devam ediyor."

hastası gelse onlara, 'Üzgünüz, sizin için yapabileceğimiz bir şey yok' deniliyordu. Ve pek çok hasta ölüyordu. Bu nedenle her zaman organ nakli alanındaki öncüler ve Dünya Organ Nakli Derneği'nin kurucularını takdir ettim. Bu ilk bölgesel toplantıdır. Bu toplantı umarım hepiniz için gelecekteki organ nakli alanındaki çalışmalarınız için cesaret verici olur. Tüm meslektaşlarıma teşekkür ediyorum." dedi.

Kongrenin kapanış konuşmasının ardından konuk bilim insanları hatıra fotoğrafı çektiler. Daha sonra kongreye ev sahipliği yapan Prof. Dr. Mehmet Haberal, konuk bilim insanlarını İstanbul'daki eşsiz Boğaz manzarası eşliğindeki kapanış yemeğinde ağırladı. •

Bilmek Gerek

A. Erdem Akyüz

Atatürk ve 19 Mayıs

Atatürk bir konuşmasında
“Ben 19 Mayıs’da doğdum”
 demiştir. onun 19 Mayıs’ı doğum
 günü olarak kabul etmesi, bu
 güne verdiği önemi ve değeri
 göstermektedir.

Bu sene 100. Yılıni kutlamakta
 olduğumuz 19 Mayıs 1919 tarihi,
 Türk milleti için önemli bir gündür.
 Türk milleti; özgürlüğe, bağımsız-
 lığa ve her türlü yenilik ve geliş-
 meye, ilk adımı o gün atmıştır.
 Mustafa Kemal, Samsun’a çıkışı
 ile tüm ülkeyi kurtaracak olan
 ulusal eylemi ve birlikteliğı o gün
 başlatmıştır.

19 Mayıs'ın anlamını ve önemini bilmek için, 19 Mayıs öncesinin koşullarını bilmek gerekir. Bu yazımızda tarihin hep söylenen ve bilinen yüzünden çok, az söylenen ve az bilinen yüzünü gün ışığına çıkarmak istiyoruz.

Balkan ve Birinci Dünya Savaşlarını geride bırakan halk; yoksulluk ve sıkıntı içinde idi. Asker-sivil yaklaşık üç milyon insan kaybedilmişti. Geride kalan 11 milyon nüfusun çoğu çeşitli hastalıklardan, hasta ve sakat kalmıştı. Bu koşullar içinde bulunan ülkenin nüfusu 11 milyondtu. Bunun %80'i köylerde yaşıyor, nüfusun yalnızca %9 kadarı okuma yazma biliyordu. Kadın nüfusunun ise ancak %0.4'ü okuma yazma biliyordu.

Mustafa Kemal Atatürk de büyük Nutuk'un girişinde bu durumu şu şekilde özetlemiştir.

"1919 yılı mayısının 19. günü Samsun'a çıktığım gün umumi durum ve manzarai umumiye:

Osmanlı devletinin içinde yer aldığı topluluk savaşta yenilmiş, şartları ağır bir mütareke imzalamış. Savaşın uzun yılları boyunca millet yorgun ve fakir bir durumda. Millet ve ülkeyi savaşa sürükleyenler kendi hayatlarının kaygısına

düşerek yurttan kaçmışlar... Ordunun elinden silahları alınmış ve alınmakta. İtilaf Devletleri ateşkes antlaşması hükümlerine uymayı gerekli görmüyor. Birer uydurma nedenle itilaf donanmaları ve askerleri İstanbul'da, Adana

İşgal günlerinde İstanbul

ili Fransızlar; Urfa, Maraş, Antep İngilizlerce işgal edilmiş. Antalya ve Konya'da İtalyan birlikleri, Merzifon'la Samsun'da İngiliz askerleri bulunuyor. Her yanda yabancı devletlerin subay ve görevlileri ile özel adamları çalışmakta. İtilaf Devletleri'nin uygun bulması üzerine Yunan ordusu İzmir'e çıkarılıyor. Yurdun dört bir bucağında Hristiyan azınlıklar, kendi istek ve amaçlarının elde edilmesine, devletin bir an önce çökmesine çaba harcıyorlar."

"Yurdun bir çok yeri işgal altında" derken, bunu pek anlamıyoruz ve yeteri kadar

değerlendiremiyoruz. İşgal altında olan İstanbul'da yaşanan şu günü gözlerinizde bir canlandırın, işgal altında olmanın demek olduğunu çok daha iyi anlayacaksınız:

8 Şubat 1919 günü İstanbul'da; Fransız işgal orduları komutanı Francal Esperay, Sirkeci'den Beyoğlu'na, beyaz bir at üzerinde yolun iki tarafında yürüyen silahlı askerleri ile etrafına küçümseyici gözlerle bakarak tören yürüyüşü yapıyor. Kaldırımında toplanan bir takım hainler alkış tutuyorlar.

Her gün keyifle yürüdüğünüz, sokakta böyle bir gösteri ile karşılaştığınızı, itilip kakıldığınızı, aşağılandığınızı bir düşünün... İşgalin ne demek olduğunu ve 19 Mayıs'ın değerini daha iyi anlayacaksınız.

İşte böyle bir durumda iken Atatürk Samsun'a çıkıyor ve Kurtuluş Savaşını başlatıyor.

Eğer Samsun'da yaşanan o olay olmasaydı, Atatürk yurdun bir başka yerinde ve bir başka yöresinde aynı kurtuluş ayaklanmasını başlatacaktı ama yaşanan önemli ve güzel bir olay, tarihin seyrini Samsun'a yönlterek olayı başlatmıştır.

Samsun işgal kuvvetleri için önemli noktalardan biriydi. Stratejik bakımdan büyük öneme sahipti ve Karadeniz'den Orta Anadolu'ya açılan en rahat ve güvenilir bir kapıydı.

Bu nedenle; İngilizler 9 Mart 1919 tarihinde Samsun'a 200 kişilik askerî birlik çıkarmışlar, bir müfreze de Merzifon'a göndermişlerdi.

Samsun işgal kuvvetleri için önemli noktalardan biriydi.

Stratejik bakımdan büyük öneme sahipti ve Karadeniz'den Orta Anadolu'ya açılan en rahat ve güvenilir bir kapıydı.

Çoğu Rumlardan oluşan 50-60 kişilik çeteler ile birlikte, Samsun sancağı içinde, huzur ve asayiş kökünden sarsılmışlardı.

Bu gelişmelere ilk tepki 17-18 Mart 1919 gecesi, Samsun'daki, Türk Birliği'nden geldi. Türk Maki-neli Tüfek Birliği'nden Sivrihisar'lı, Mülazım (Teğmen) Ahmet Hamdi Bey (Ayker), adında bir Teğmen, kahraman askerleri ile birlikte dağa çıkarak yöresel de olsa, bir direniş, isyan hareketini başlatmıştı.

İngiliz Yüksek Komiserliği'nin, Türk halkının silahlandığı yolundaki duyum ve korkularına dayanan şikayetleri üzerine, bölgeye önemli bir kumandanın olağanüstü yetkilerle gönderilmesine karar verildi.

Bu hareketin nereye kadar gideceğinden ve nasıl sonuçlanacağından endişe eden Sultan ve Osmanlı yönetimi, direniş hareketini araştırmak ve önlemek üzere, Mustafa Kemal Paşa'nın Samsun'a gitmesini istedi. Mustafa Kemal uzun zamandan beri ülkenin içinde

bulunduğu duruma üzüliyor ve bir şeyler yapmak için Anadolu'ya geçmek istiyordu. Bu onun için tarihi bir fırsattı. Tarih, Atatürk'ün hareketi için, bu başkaldırı sürecini başlatmış oluyordu.

Mustafa Kermal; kendi görüş, çalışmalarının sezilmiş olması nedeni ile, bu görevlendirmenin kasıtlı ve kötü niyetli olarak yapılmış olabileceğini de düşündü, ancak gene de her şeyi göze alarak Samsun'a hareket etti.

Atatürk; yola çıkış öyküsünü şöyle anlatmaktadır:

“İstanbul'dan ayrılmak üzere, evimden otomobile bineceğim sırada Rauf Bey yanıma gelmişti. Bineceğim vapurun izleneceğini ve beni İstanbul'dayken tutuklayamadıklarına göre, belki de Karadeniz'de batırılacağımı güvenilir bir yerden işitmiş, onu haber verdi. Ben; İstanbul'da kalıp tutuklanmaktansa, batıp boğulmayı tercih ettim ve yola çıktım.”

Mustafa Kemal'in Samsun'a çıkışı öncesinde halk bir ulusal kurtuluş savaşına yönlendirilmemişti ve hazır değildi. Nutuk'ta da belirtildiği üzere; genel olarak üç görüş ileri sürülmekte idi:

Birincisi; İngiliz himayesini talep etmek, ikincisi; Amerikan mandasını talep etmek, üçüncüsü; ancak yöresel kurtuluş çareleri aramaktı.

Atatürk: “Ben, bu kararların hiçbirinde isabet görmedim. Osmanlı ülkeleri hepten

parçalanmıştı. Ortada bir avuç Türk'ün barındığı bir Ata Yurdu kalmıştı. Son konu bunun da paylaşılmasıydı. O halde ciddî ve hakiki karar ne olabilirdi? Efendiler, bu vaziyet karşısında bir tek karar vardı. O da ulusal egemenliğe dayalı kayıtsız şartsız ve bağımsız yeni bir Türk devleti kurmak!” demiş ve eylemini bu hedefe kilitlenerek başlatmıştı.

“Yalnız mitingler ve tezahürat, büyük gayeleri, hiçbir vakit kurtaramaz. Bunlar, ancak milletin bağrından doğan ortak irade ve isteğe dayanırsa başarılı olunur.”

Bu başlangıç sonrasında izlenecek yolu şöyle çizmiştir:

“Yalnız mitingler ve teza-hürat, büyük gayeleri, hiçbir vakit kurtaramaz. Bunlar, ancak milletin bağrından doğan ortak irade ve isteğe dayanırsa başarılı olunur.”

İşte Atatürk farkı budur. Millete güvenmek, millet ile bütünleşmektir.

Atatürk ile beraber 16 Mayıs 1919 Cuma günü başlayacak yolculuğa gemi kaptanı İsmail Hakkı Durusu dışında 18 kişi eşlik etmiştir. Bu 18 kişinin adları

şöyleydi: Kurmay Albay Refet Bey (Bele), Kurmay Albay Manastırlı Kâzım Bey (Dirik), Sağlık Bakanı Doktor Albay İbrahim Talî Bey (Öngören), Kurbay Yarbay Mehmet Ârif Bey (Ayıcı), Kurmay Binbaşı Hüsrev Bey (Gerede), Topçu Binbaşı Refik Bey (Saydam), Yüzbaşı Cevad Abbas (Gürer), Kurmay Yüzbaşı Mümtaz (Tünay), Kurmay Yüzbaşı İsmail Hakkı (Ede), Yüzbaşı Ali Şevket (Öndersev), Yüzbaşı Mustafa Vasfi (Süsoy), Üsteğmen Arif Hikmet (Gerçekçi), Üsteğmen Abdullah (Kunt), Teğmen Muzaffer (Kılıç),

yabancı komutanların iznine yani vize vermesine bağlı idi.

Mustafa Kemal Paşa için; Sultan'ın verdiği yol ve çalışma belgesini gören İngiliz komutan, çıkış iznini onayladı ancak kısa bir süre sonra hata yaptığını anladı. Geminin yakalanıp geri getirilmesini istedi, ancak Bandırma gemisi İstanbul Boğazı'ndan çıkmış ve Karadeniz'e açılmış, yani "iş isten geçmişti."

İngiliz komutan, Samsun'daki İngiliz işgal kuvvetlerine telgraf çekerek yakalanmasını istedi.

Samsun'da limana giderek önlem

Atatürk Samsun'a gitti derken, gemiye binerek doğal bir şekilde yola çıktığını sanıyoruz. İşgal günlerinde, ülkenin bir yerine yolculuk etmek o yeri işgal eden yabancı komutanların iznine yani vize vermesine bağlı idi.

almak isteyen İngiliz Tabur Komutanı Mr. Salter, deniz kenarına gittiğinde, liman etrafında, başları kalpaklı, siyah elbiseli, çizmeli, ciddi ve sert görümlü kişileri görünce, sahilde önlem almak yerine, ertesi gün gemi geldiğinde, gemiye çıkarak

Şifre Kâtibi Fâik (Aybars), Yardımcısı Memduh (Atasev).

Biz; Atatürk Samsun'a gitti derken, gemiye binerek doğal bir şekilde yola çıktığını sanıyoruz. Oysa ülkenin bir yerinden diğer bir yerine gitmek, yabancı bir ülkeye gidiyormuşçasına, o yeri işgal eden

yakalama emrini yerine getirmek ister.

Ertesi gün, gemi görüldüğünde, gemiye yanaşarak, askerleri ve tercümanı ile güverteye çıkan İngiliz Komutan, Mustafa Kemal'i görmek istediğini söyler. Kısa bir süre sonra kapı açılarak içeri alınır.

Bundan sonrasını komutan Salter şöyle anlatmaktadır:

“İçeri girdiğimde bir grup kişi yarım çember şeklinde ayakta durmakta idi. Tam ortada Mustafa Kemal olduğunu tahmin ettiğim kişi duruyordu. Bir eli cebinde idi, yüzünde gülümseme vardı. Kendisine yaklaştım ve ‘Emrinizdeyim komutanım’ dedim. Tercüman, şaşkınlıkla yüzüme baktı. Aynı cümleyi bir daha söyleyerek ve sert bir şekilde, tercüme etmesini istedim. Atatürk gülümsedi ve ‘Buyrun, dışarı çıkalım’ dedi, dışarı çıktık, benim motora binerek sahile gittik.”

Komutan Salter, hatıralarına şöyle devam eder. “Sahile çıktığımızda, askerlerime silahlarını bırakmalarını ve teslim olmalarını söyledim. Şaşırان askerler emrimi yerine getirdiler. Sahilde bir gün önce gördüğüm, kara kalpaklı kişiler vardı. Mustafa Kemal Paşa; benim yanıma, o siyah çizmeli kara kalpaklı kişilerden birini vererek kendi makam otomobilimle -tabii kendi şoförümle birlikte- misafir edileceğimi söyledikleri Ankara’ya gönderdiler. Taburumun erleri de; Çorum, Çankırı ve Kastamonu’da kurulan esir kamplarına yerleştirilmişler. Kurtuluş savaşının sonuna kadar Ankara’da, Oğüstüs Mabedi’nin yanındaki Hacıbayram

Camii’nin önündeki cadde üzerinde bulunan iki katlı ahşap bir evde kaldım. Hizmetimi göreceğini söyledikleri, fakat aslında gardiyanım olan ve sıkı suyumunu çıkaracak kuvvetteki bir kadınla dört seneye yakın bir süre bu evde oturdum.”

Savaş sonunda anlaşma gereğince tutuklu İngiliz subay ve askerler, Malta’daki Türk askerlerle değiştirilerek ülkelerine gönderilir.

İngiliz Komutan Mr. Salter:

“Tam ortada Mustafa Kemal olduğunu tahmin ettiğim kişi duruyordu. Kendisine yaklaştım ve ‘Emrinizdeyim komutanım’ dedim.”

Komutan Mr. Salter, İngiltere’de tutuklanır, vatana ihanet ve direnmeden teslim olmak suçlaması ile Divanı Harbe verilir. Mahkemede Komutan Salter, savunmasını şöyle yapar: ‘Sayın hâkimler; İngiliz işgal kuvvetleri, Türkler karşısında

yenilip, geri çekildiğinde Başbakanımız Lloyd George’a uğranılan bu mağlubiyetin nedeni ve hesabı sorulmuştu. Bu soruya karşılık Başbakanımız Lloyd George şunu söylemiştir: ‘Yüzyıllar bir veya iki dahi yetiştirir. 20. Yüzyılın dâhisinin Türkiye’den çıkacağını ve bu dahinin Musfata Kemal olduğunu ben nereden bilebilirdim?’

Görüyorsunuz sayın hâkimler, karşınızdaki bu subay, Başbakanımızın bahsettiği, 20. Yüzyılın dâhisi ile hiç beklemediği bir anda karşı karşıya ve göz göze gelmişti. Ne

yapabilirdim? Eğer ben başka türlü hareket edecek olsa idim, bugün benimle beraber bütün taburumun mezarlarını ziyarete gidecektiniz. Fakat şimdi, eceli ile ölmüş olan üç erimizin dışında hepimiz sağ salim yurdumuza dönmüş, ailelerimize kavuşmuş durumdayız. Karar yüksek adaletinizindir.”

İngiliz komutan hakkında beraat kararı verilir ve serbest bırakılır.

İşte hakkında çok konuşulan, çok şey anlatılan 19 Mayıs’ın az bilinen ve az konuşulan yönlerinden biri de bu müthiş olaylardan oluşmuştur.

Hep askeri yönleri ile anlatılan, Samsun’a çıkışı izleyen günlerde yapılan kongrelerle, savaşlarla anılan 19 Mayıs 1919’un az bilinen destan niteliğindeki yönlerinden biri de, 19 Mayıs’ın nasıl bayram olduğudur. Bu bayramın oluşmasında, sporun gücü, gençlerin ve spor kulüplerinin özellikle Beşiktaş Spor Kulübü’nün unutulmaz ve büyük katkıları vardır.

Gençlik ve Spor Bayramı, ilk defa 24 Mayıs 1935’te “Atatürk Günü” adı altında kutlanmıştır. Beşiktaş’ın girişimleriyle Fenerbahçe Stadi’nda kutlanan bu ilk 19 Mayıs; Beşiktaş, Galatasaray ve Fenerbahçeli yüzlerce sporcunun ve halkın katılımıyla gerçekleşmiştir.

Bu organizasyondan bir süre sonra gerçekleşen spor kongresinde söz alan Beşiktaş Kurucu Üyesi Ahmet Fetgeri Aşeni kutlanan Atatürk Günü’nün tüm gençliğe mâl

edilebilmesi için “19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı” adı altında her yıl yapılmasını teklif etmiştir. Kongrede oylanan bu öneri kabul edilmiş ve Atatürk’ün de onayıyla 20 Haziran 1938’de ‘Gençlik ve Spor bayramı’ adı ile millî bayramlarımız arasına katılarak yasalaşmıştır. “Gençlik ve Spor Bayramı” olarak kutlanmaya başlanan ulusal bayramımızın adı 12 Eylül 1980’den sonra “Atatürk’ü Anma, Gençlik ve Spor Bayramı” olarak değiştirilmiş ve günümüzde bu isimle Türkiye’de, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nde ve dış temsilciliklerimizde kutlanmaktadır.

Atatürk, doğum günü olarak kabul ettiği 19 Mayıs Bayramı’na vefatından kısa bir süre önce olmak üzere ancak bir kez katılabildiği.

Mustafa Kemal Atatürk bu Cumhuriyeti ve bayramı elbette ki gençlere emanet etmiştir. “Ey yükselen yeni nesil, gelecek sizindir. Cumhuriyeti biz kurduk, onu yükseltecek ve sürdürecektir. Ancak Atatürk’ün anladığı gençlik; doğal olarak yaş itibarıyla genç olan Türk gençlerinin yanında, görüş ve düşünüş olarak, her türlü yeniliğe ve gelişmeye açık olan her yaşdan kişilerdir. Onun: “Genç fikirli demek, doğruyu gören ve anlayan gerçek fikirli demektir.” sözü bu görüşü yansıtmaktadır. Bu bakımdan her yaşdan Türk genci olarak Atatürk İlke ve devrimlerine sahip çıkmak en doğal ve en onurlu görevimizdir.”

erdemakyuzbd@gmail.com

Yılmadan Yorulmadan

Dr. Cihangir Dumanlı

Mustafa Kemal Samsun'a Çıkıyor

Mustafa Kemal'in Samsun'a çıktığı 19 Mayıs 1919 Ulusal kurtuluş savaşımızın başladığı gündür. 100. yıldönümünü kutladığımız bu önemli olayın nasıl gerçekleştiği bu yazıda kısaca anlatılmaktadır.

Mustafa Kemal İstanbul'da

Osmanlı İmparatorluğu dört yıl süren ve on cepheli savaştan yenik çıkmış, 30 Ekim 1918'de adeta kayıtsız bir teslim anlaşması olan Mondros Ateşkes Anlaşması'nı kabul etmek zorunda kalmıştır.

Mustafa Kemal 7. Ordu Komutanı

Mustafa Kemal ateşkesin imzalanması sırasında Suriye cephesinde Yıldırım Ordular Grubuna bağlı 7. Ordu Komutanıdır. Grup Komutanı Liman Von Sanders ateşkes anlaşması gereğince Türkiye'den ayrılırken komutayı 31 Ekim 1918'de Adana'da Mustafa Kemal'e devretmiştir.

Mustafa Kemal şimdi Toros dağlarından İran sınırına kadar bütün güney cephesinin komutanıdır. Aynı zamanda da ateşkesin bölgede uygulanmasından sorumludur. Ateşkesin koşullarını çok ağır bulmakta ve bazı koşulların açıklığa kavuşturulmasını istemektedir. İngilizlerin haksız yere İskenderun'u işgal etmelerine hükümete rağmen itiraz eder. Hükümetten İngilizlere

hak veren bir cevap alınca 6 Kasım 1918'de görevinden istifa eder. Hükümet 7 Kasım'da Yıldırım Orduları Grubunun lağvedildiğini açıklamak zorunda kalır ve Mustafa Kemal'i Harbiye Nezareti emrine atar. Sadrazam Ahmet İzzet Paşa Mustafa Kemal'i İstanbul'a çağırmıştır.

Mustafa Kemal 13 Kasım 1918'de İstanbul'a varmış ve Çanakkale'den geçirmediği İtilaf Donanması'nın 55 parça gemisinin arasında Kartal İstimbotu ile Haydarpasha Garı'ndan karşıya geçerken yaveri Cevat Abbas'a *“Üzülme, geldikleri gibi giderler”* demiştir. Bu cümlesi daha o tarihte kurtuluş savaşının zaferle sonuçlanacağına olan kesin inancını ifade etmektedir.

İstanbul'da Altı Ay

Mustafa Kemal 13 Kasım 1918'de geldiği İstanbul'da 16 Mayıs 1919'da Samsun'a hareketine kadar altı ay kalmıştır. Bu süre içerisinde İstanbul işgal altındadır. İşgal güçleri padişah ve hükümetini aşağılayıcı bir biçimde kontrol altına almışlardır. Padişah ve hükümetleri işgalcilerle işbirliği yapmakta ve onları kızdırmamaya çalışmaktadırlar. Ordular terhis edilmiş, silahları toplanmaktadır. Halk savaştan bıkmış ve yorulmuş durumdadır.

Bütün bu olumsuz koşullara karşın Mustafa Kemal *“Doğrudan doğruya emrim altında bulunan iki ordunun arzu ettiğim tarzda*

İşgal altında İstanbul

takviyesi halinde Türk'ün sesini işitirebileceği kanaatindeyim” diyebilmektedir. Bu zor koşullarda bile zihnen yenilmemiş, Türk'ün sesini işittirmekten bahsedebilmektedir.

O kurtuluş savaşını başlatmanın kararını çoktan vermiştir. Ancak bu kararın her yönü ile ayrıntılı düşünülmesi, uygulamanın planlanması, uygulayıcı kadronun oluşturulması gerekmektedir. Kendi ifadesiyle *“Mütareke devrinin altı ayını İstanbul'da geçirmesinin sebebi budur.”*

Mustafa Kemal bu dönemde öncelikle kendisini İstanbul'a çağıran sadrazam Ahmet izzet Paşa'nın istifası üzerine kurulan Tefvîk Paşa hükûmetine güvenoyu verilmemesine, Ahmet İzzet Paşa'nın yeniden sadrazam olmasına ve kendisinin de yeni hükûmette Harbiye Nazırı olmasına yönelik siyasi girişimlerde bulunmuş fakat bu istekleri gerçekleştirmemiştir.

İstanbul'da kalmanın kurtuluş

amacına hizmet etmeyeceği kanaatine varınca bir an önce geniş yetkilerle Anadolu'ya geçmenin yollarını araştırmaya başlamış ve Şişli'deki (bu gün müze olan) evinde İsmet İnönü, Ali Fuat Cebesoy, Rauf Orbay, Kazım Karabekir gibi yakın arkadaşları ile birlikte Kurtuluş Savaşının düşünsel düzeyde hazırlıklarını yapmışlardır. Sıra Anadolu'ya geçmeye gelmiştir.

Görevlendirme

Mustafa Kemal'in beklediği fırsat İtilaf Devletleri'nin 21 Nisan 1919'da Osmanlı hükûmetine verdikleri bir nota ile doğmuştur. İtilaf devletleri bu notada Karadeniz bölgesinde Türklerin Rum köylelerine baskınlar yaptıklarını, bölgede güvenliğin bozulduğunu, Osmanlı hükûmeti güvenliğini sağlayamazsa kendilerinin Karadeniz bölgesini işgal edeceklerini bildirmişlerdir.

O tarihte Türkiye doğudan, güneyden ve batıdan işgal halindedir. Kuzeyi de işgal edilirse

tamamen kuşatılmış olacak, daha sonra önüne getirilecek ağır Sevr koşullarını kabul etmek zorunda kalacaktı. Bu da padişahlığın ve hanedanın sonu demekti. Padişah ve hanedan bir “beka problemi” ile karşı karşıya kalmıştı.

Söz konusu notayı alan hükümet iddiaların doğruluğunu yerinde incelemek üzere bir komutanın bölgeye gönderilmesine karar vermiştir. Bölgeye Mustafa Kemal’in gönderilmesinde İstanbul’da yüksek düzeydeki ilişkiler ağı etkili olmuştur. Şöyle ki:

İsmail Fazıl Paşa

Ateşkesten sonra İttihat ve Terakki Partisi (İTP) yöneticileri ülkeden kaçmışlar İTP’nin baş muhalifi olan Hürriyet Ve İtilaf Partisi (HİP) Damat Ferit’in sadrazamlığında iktidara gelmiştir. Hükümet ülkede büyük bir “ittihatçı avı” yürütmektedir. Dahiliye Nazırı Mehmet Ali Paşa’dır. Mehmet Ali Paşa, Mustafa Kemal’in yakın

arkadaşı Ali Fuat ve babası İsmail Fazıl Paşa ile yakın ilişki içindedir. Kızını Ali Fuat’ın kardeşi ile evlendirmiş, İsmail Fazıl Paşa ile dünür olmuşlardır. Mehmet Ali Paşa Şişli’deki evde Mustafa Kemal ve Ali Fuat ile görüşmektedir. İsmail Fazıl Paşa, oğlu Ali Fuat’ın sınıf arkadaşı Mustafa Kemal’i Harbiye yıllarından beri tanımakta ve takdir etmektedir.

İşte Mustafa Kemal’in ismini dünürü Dahiliye Nazırı Mehmet Ali Paşa’ya öneren İsmail Fazıl Paşa’dır. Mustafa Kemal’in ittihatçı olmaması, hatta Enver Paşa ile anlaşmazlıklarının bulunması tercih edilmesinde önemli rol oynamıştır.

Öte yandan işgal güçleri de kendilerini Çanakkale’de yenen bu genç ve enerjik paşanın İstanbul’dan uzaklaştırılmasını istemektedirler. Dahiliye Nazırı Mehmet Ali Paşa dünürü İsmail Fazıl Paşa’nın telkini ile Mustafa Kemal’in Anadolu’ya gönderilmesini sadrazam Damat Ferit Paşa’ya kabul ettirmiştir.

İtilaf Devletleri’nin 21 Nisan notasından sonra 29 Nisan’da Harbiye Nazırı Şakir Paşa Mustafa Kemal’i makamına çağırarak görevini bildirmiştir.

Mustafa Kemal çıkan fırsattan yararlanmasını bilmiş, bu maksatla kendisine görev ve yetkilerini açıkça tanımlayan bir görev belgesi verilmesini istemiştir. Amacı Anadolu’ya geniş yetkilerle gitmektir. Görev ve yetki belgesi

Mustafa Kemal kendisine görev ve yetkilerini açıkça tanımlayan bir görev belgesi verilmesini istemiştir. Amacı Anadolu'ya geniş yetkilerle gitmektir.

Genelkurmay İkinci Başkanı Kazım İnanç Paşa ile Mustafa Kemal tarafından hazırlanmıştır. Mustafa Kemal'in resmi statüsü 3. Ordu Müfettişliği'dir. Görev ve yetki belgesinin hazırlanmasında Mustafa Kemal kurtuluş savaşını başlatmak için ihtiyaç duyduğu yetkileri dikte ettirmiştir. Bunlar arasında:

3. (Sivas) ve 15. (Erzurum) Kolorduların emrine verilmesi,

Müfettişlik bölgesinin Trabzon, Erzurum, Sivas, Van vilayetleri ile Erzincan ve Canik livalarını kapsaması,

Bu bölgelerin vali ve mutasarrıflarının müfettişlik emirlerini yerine getirecekleri,

Müfettişlik sınırına komşu vilayetler ve Diyarbakır, Bitlis, Elazığ, Ankara, Kastamonu vilayetleri ile buralardaki kolordu komutanlarının müfettişlik emirlerini yerine getirecekleri bulunmaktadır.

Mustafa Kemal bu yetkileri

yazdırırken Kazım İnanç "Bir şey mi yapacaksın?" diye sormuş, Mustafa Kemal de "Evet, bir şey yapacağım. Bu maddeler olsa da olmasa da yapacağım" demiştir.

Anılan belge ile Mustafa Kemal ülkenin önemli bir bölümündeki idari ve askeri makamları emrine almış olmaktadır. Belge Şakir Paşa tarafından onaylanınca Mustafa Kemal "Ne âlâ bir şey; talih bana öyle elverişli şartlar hazırlamış ki kendimi onların kucagında hissettiğim zaman ne kadar bahtiyarlık duyduğumu anlatamam. Harbiye nezaretinin kapısından çıkarken kanatlarını çırparak uçmaya hazırlanmış bir kuş gibiydim." diyecektir.

İlk iş olarak Yeni Genelkurmay Başkanı Cevat Paşa'dan Ulukışla'da bulunan 20. Kolordu'nun Ankara'ya gönderilmesini istemiştir. Böylece;

Sivas'taki 3. Kolordu (Refet Bele),

Erzurum'daki 15. Kolordu (Kazım Karabekir),

Ankara'daki 20. Kolordu (Ali Fuat Cebesoy) olmak üzere Mondros'tan kurtarılmış üç kolordu ile zihninde planladığı kurtuluş savaşını başlatmak imkânına kavuşmuştur.

İstediği yetkileri ve askeri gücü alan Mustafa Kemal bundan sonra Samsun'a götüreceği 18 kişilik ekibini kurmuş, hazırlıklarını tamamlamıştır. İstanbul'dan ayrıla-çağı 16 Mayıs'tan önce Padişah'a bir veda ziyaretinde bulunmuştur.

Vahdettin bu görüşmede kendisine *“Paşa paşa, şimdiye kadar devlete çok hizmet ettin. Bunların hepsi tarihe geçmiştir. Bunları unutun. Asıl şimdi yapacağınız hizmet hepsinden büyük olabilir. Paşa paşa devleti kurtarabilirsin”* demiştir.

Padişah Vahdettin

Burada Vahdettin'in *“Devleti kurtarabilirsin”* cümlesindeki kasıt şüphesiz *“Git Anadolu'yu işgallerden kurtar, padişahlığı devir, yeni bir devlet kur”* değildir. Kurtuluş savaşına karşı çıkan ve düşmanla işbirliği yapan padişahтан böyle bir şey beklenemez. Padişah *“Devleti kurtarabilirsin”* derken kendi tahtının ve hanedanının

kurtarılmasını kastetmiş, kendi *“beka sorununun”* çözülmesini istemiştir.

Padişahın Mustafa Kemal'e yüklü bir para verdiği iddiası da gerçikle bağdaşmamaktadır.

Mustafa Kemal'e verilen resmi görev Samsun tarafında Rumlara saldıran Türkleri yola getirmek, Anadolu'da bir takım milli teşkilatlanmaları ortadan kaldırmaktır. Onun aklındaki görev ise kurtuluş savaşını başlatmak, kazanmak, ulusal sınırlar içerisinde ulusal egemenliğe dayalı tam bağımsız yeni bir devlet kurmaktır.

Mustafa Kemal, İzmir'in Yunan ordusu tarafından işgalinden bir gün sonra 16 Mayıs'ta yola çıkmıştır.

İngilizler Mustafa Kemal'in neler yapabileceğini anlar gibi olmuşlar, İngiliz ataşesi William Deeds'in telaşla Sadrazam'ı uyar-maya çalışması üzerine Sadrazam Ferit Paşa *“Çok geç kaldınız, kuş uçtu bile”* demiştir.

Mustafa Kemal ekibi ile tehli-keli bir yolculuktan sonra 19 Mayıs 1919'da Samsun'a çıkmıştır.

Bu tarihten sonrasını kendisi Nutuk'ta anlatmaktadır. •

cihangirdumanlibd@gmail.com

"Bir memleketin, bir memleket halkının düşmandan zarar görmesi acıdır. Fakat kendi ırkından büyük tanıdığı insanlardan vefasızlık, felaket görmesi daha acıdır."

Mustafa Kemal Atatürk

“Mayıs 2019
Bandırma Vapurunun Samsun’a Çıkışının
100. Yıldönümü”

Bandırma Vapurunda Üç Tıbbiyeli

İbrahim Tali Öngören

İbrahim Refik Saydam

Behçet Adil Feyzioğlu

Yazan: Prof. Dr. RECEP AKDUR

Başkent Üni. Tıp Fakültesi Halk Sağlığı AD Bşk.

Mustafa Kemal, 26 Ekim 1918’de Halep’in kuzeyinde Haritan’da Birinci Dünya Savaşı’nın son muharebelerinden birini yaparken, Osmanlı Hükümetinin görevlendirdiği Mütareke Heyeti bir İngiliz gemisiyle Limni Adası’nın Mondros Limanı’na gitmektedir. Görüşmeler sonunda, Sevr Antlaşması’nın bir ön taslağı olan Mondros Mütarekesi, 30 Ekim 1918 tarihinde Osmanlı heyeti tarafından imzalanır.

Mütareke maddeleri Osmanlı ordularının dağıtılmasını gerektiriyordu. Bu nedenle Harbiye Nezareti tarafından Adana'ya tayin edilerek geri çekilmek zorunda bırakılan Mustafa Kemal Paşa, 31 Ekim 1918 günü öğleden sonra Adana'ya gelerek Mareşal Liman Von Sanders'ten Yıldırım Orduları komutanlığını teslim alır. Burada yeni bir hat oluşturup vatani savunma düşüncesinde olan Mustafa Kemal ile, Mütarekeye tartışmasız uyulmasını isteyen Harbiye Nezareti arasında

anlaşmazlık çıkar. Bunun üzerine Yıldırım Ordular Grubu Karargahı ve 7.Ordu lağvedilerek Mustafa Kemal İstanbul'a Harbiye Nezareti Karargahına tayin edilir.

Adana'dan 10 Kasım 1918'de trenle hareket eden Paşa, 13 Kasım 1918'de İstanbul'a geldiğinde İstanbul'un işgali devam etmektedir. İstanbul Limanı'nda bulunan düşman savaş gemilerini üzüntüyle seyrederken, yaveri Cevat Abbas'a, "Geldikleri gibi giderler!" diyerek, kurtuluş düşüncesi, inancı ve ümidini dile getirmiştir. Hiç zaman kaybetmeden, Anadolu'ya geçip Kurtuluş Savaşını başlatma görüşme ve çalışmalarına başlar.

Çalışmaları meyvesini vermektedir. Dokuzuncu Ordu Müfettişliği'ne atanması 30 Nisan 1919 günü onaylanır ve 16 Mayıs sabahı Yıldız Sarayı'na giderek padişahla görüşüp Şişli'deki evine döner. Şişli'deki evde kendisini bekleyen Samsun yolcuları arasında, üç de tıbbiyeli vardır: Müfettişlik Sağlık Daire Başkanı Tabip Miralay İbrahim Tali (Öngören), Müfettişlik Sağlık Daire Başkan Yardımcısı Tabip Binbaşı Refik Saydam ve Karargâh Tabibi Dr. Yüzbaşı Behçet Adil Fezyioğlu.

Yunan İstihbarat Servisi, Anadolu'ya direniş için gittiğini öğrenmiş ve Yunan Askeri Heyet Başkanı Albay Yeoryios Katchadis, İngiliz işgal gücü Başkomutanı General George Milne'ye giderek durumu bildirmiştir. General Milne, "Bırakınız, gitsin; daha iyi olur. Böylece,

Atatürk'ün halen müze olarak kullanılan İstanbul Şişli'deki evi

tüm Türk direnişini kökünden temizlemek fırsatını yakalamış oluruz” demiştir.

Bandırma Vapuru, Galata Rıhtımı’ndan 16 Mayıs 1919 günü öğleden sonra hareket etti. İngiliz kontrolü için, Kız Kulesi açıklarında bir

saat kadar bekler ve nihayet hareketten dört saat sonra Boğaz’dan çıkabilir. Vapurda 76 kişi vardı; bunlardan 21’i subay, gerisi er, erbaş ve sivil personeldi.

Karadeniz’de hava kötü ve deniz dalgalı idi, buna rağmen tecrübeli kaptan İsmail Hakkı Durusu yoluna devam etti ve 17 Mayıs 1919 günü gece saat 09.30 sularında İnebolu’ya ulaştı. İnebolu’da bir süre demirledikten sonra tekrar hareket ettiler. Sinop’a 18 Mayıs öğle saatlerinde varıldı. Mustafa Kemal Paşa, Dr. İbrahim Tali, Dr. Refik Saydam ve yaverler Sinop’a çıktılar. Gerekli ziyaretleri yaptıktan sonra Samsun için yolculuk başladı ve 19 Mayıs 1919 sabahı saat 06.00’da Samsun’a vardılar. Limandan bir kayıkla gelen Binbaşı Mahmut Ekrem Bey, Mustafa Kemal Paşa’yı selamladı

Bandırma Vapuru Müzesi

ve Samsun’un Reji-Tütün iskelesine çıkardı.

■ Dr. İBRAHİM TALİ ÖNGÖREN

1875’de İstanbul’da doğmuş 2 Ocak 1952’de yine İstanbul’da ölmüştür. Babası Basra valiliğinde bulunmuş Yusuf Tali Paşa, annesi

Rasime Hanım’dır. İlk ve orta öğrenimini Galatasaray Lisesi’nde tamamladı. 1887’de Askeri Tıbbiye’ye girdi. 1893’te askeri tabip yüzbaşı rütbesi ile mezun oldu.

1911 yılında Mısır’da rastladığı arkadaşları ile birlikte Bingazi’ye gitti, orada

Dr. İbrahim Tali Öngören

Trablusgarp Savaşına katılarak Bingazi Sağlık Başkanlığı görevinde bulundu. Mustafa Kemal ile dostluğu buradan gelir. Rahatsızlanması üzerine 1912 yılında İstanbul’a

döndü. Tedavisinden sonra Balkan Savaşı'na (1912-1913) Samsun Fırkası Sıhhiye Bölüğü Baştabibi ve Mürettep 10. Kolordu baştabibi olarak katıldı. Genel seferberlik (1914) sırasında görevini Sıhhiye Dairesi Başkan Vekili olarak sürdürdü. Mayıs 1915'de, Çanakkale Savaşlarına (I. Dünya Savaşı) II: Ordu Sağlık Daire Başkanı olarak katıldı. Oradan Diyarbakır'a tayin edildi ve 1917'de Doğu Orduları Grubu Sağlık Müfettişi olarak Elazığ'a oradan da 1918'de Yıldırım Orduları Grubu Sağlık Müfettişi olarak Filistin'e tayin edildi. Mütarekeden sonra Harbiye Nezareti Sağlık Dairesi Şube Müdürlüğü'ne atandı. Daha sonra Dokuzuncu Ordu Sıhhiye Müfettişi göreviyle Mustafa Kemal'in yanında ve Bandırma Vapurunda yerini aldı.

1920'de Ermenistan harekâtı sırasında Doğu Cephesi Sıhhiye Reisliği yaptı. Aynı yıl Sovyetler Birliği'ne gönderilen ilk resmî heyette danışmanlık yaptı. Heyetin Türkiye'ye dönmesinden sonra temsilci olarak Moskova'da kaldı. Bakü'de toplanan Doğu Halkları Kongresi'nde Türkiye'yi temsil etti. Ali Fuad Paşa'nın Moskova elçiliğine atanması üzerine Ankara'ya döndü (1921). Bir süre Millî Savunma Bakanlığı Sağlık Dairesi Başkanlığı yaptıktan sonra, Batum'a konsolos olarak atandı; 1923'e dek süren bu görevi sırasında Ermenistan ve Gürcistan'la imzalanan

barış antlaşmalarını hazırlayan kurulda görev aldı. Daha sonra Hariciye Vekâleti siyasî danışmanlığına getirildi. 1924'te Varşova'ya elçi olarak atandı. 1926'da Diyarbakır milletvekili seçilerek TBMM'ye girdi. Doğu Anadolu'da kurulan Birinci Genel Müfettişlik Bölgesi'ne genel müfettiş olarak atanınca milletvekilliğinden istifa etti (1927). 1931'de İstanbul milletvekili seçildiyse de Trakya Genel Müfettişliği'ne atanınca bir kez daha milletvekilliğinden istifa etti. Daha sonra Diyarbakır (1936-1946) ve Elâzığ (1946-1950) milletvekili olarak yeniden parlamentoya girdi. Kendisine 1934'te Atatürk tarafından "Öngören" soyadı verildi.

■ Dr. İBRAHİM REFİK SAYDAM

8 Eylül 1881'de İstanbul'un Fatih ilçesi, Çırçır Mahallesi'nde doğmuştur, ölümü 8 Temmuz 1942'de ve yine İstanbul'da olmuştur. Babası Hacı Ahmet Efendi annesi Fatma Nefis Hanımdır.

Dr. Saydam, mahalle mektebinin ardından Fatih Askeri Rüştiyesi'ne (1892) ve İstanbul Kuleli Askeri İdadisi'ne (1896) girdi. Askeri Tıbbiyeyi Doktor Yüzbaşı olarak 22 Ekim 1905 Tarihinde bitirdi. Üç yıl Gülhane Askeri Tıp Akademisi'nde Embriyoloji ve Histoloji bölümlerinde çalıştı. 1910 yılında Almanya'da Berlin askeri tıp akademisinde eğitim gördü. Balkan Savaşı'nın çıkacağı belli olunca

İstanbul'a döndü (1912).

Balkan Savaşı sırasında Antalya'da ve Çatalca cephesinde Kolera hastalığını önleyici çalışmalar yaptı. 1914'te atandığı Sahra Genel Sağlık Müfettiş Muavinliği sırasında Bakterioloji Enstitüsü'nü örgütleyerek tifo, dizanteri, veba ve kolera aşılı ile tetanos ve dizanteri serumlarının burada üretilmesini ve

I. Dünya Savaşı boyunca ordu ihtiyacının karşılanması sağladı. Salgın hastalıklarla mücadelelerini Hasankale'de cephe hizmetinde sürdürdü. Tifüse karşı hazırladığı aşı tıp literatürüne geçti ve bu aşı I. Dünya Savaşı'nda Alman ordusunda ve Kurtuluş Savaşında Türk ordularında kullanıldı.

1919'da 9. Kolordu sağlık müfettişi muavinliği görevi ile Mustafa Kemal'in yanında ve Bandırma Vapurunda yerini aldı. Onunla birlikte Erzurum ve Sivas Kongrelerine katıldı. 1920'de TBMM'ye Doğubeyazıt milletvekili olarak girdi. İkinci dönemden sonra İstanbul milletvekili olarak sürdürdü.

Türkiye Büyük Millet

Meclisinin açılışını izleyen günlerden 3 Mayıs 1920'de 3 sayılı kanun ile TBMM hükümeti

kurulmuştur. İlk Sağlık Bakanı Dr. Adnan Adıvar'dır. Kısa bir süre bakanlık yapan Dr. Adnan Adıvar'dan sonra 23.03.1921 tarihinde Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekili olarak seçildi, 14 yıl süren bakanlığı boyunca Cumhuriyetin

sağlık hizmetlerini kurdu. Nazi Almanyası'ndan kaçan doktorların Türkiye'de çalışmalarını sağlayarak çağdaş sağlık hizmetlerinin yakalamasında onların katkılarını aldı.

Medeni

Kanun'un yürürlüğe girmesinden

sonra Gazi Mustafa Kemal Atatürk kendisine Saydam soyadını verdi. 1931-1938 yıllarında zaman zaman Eğitim ve Maliye Bakanlıklarına da vekalet eden Dr. Saydam, Atatürk'ün ölümünden sonra 1939-1942 yılları arasında başbakanlık ve işleri bakanlığı, CHP genel sekreterliği ve 15 yıl Kızılay Başkanlığı yaptı.

8 Temmuz 1942'de İstanbul'un besin sorununun düzenlenmesi için yaptığı inceleme gezisinden sonra

Dr. İbrahim Refik Saydam

Dr. Saydam'ın tifüse karşı hazırladığı aşı tıp literatürüne geçti ve bu aşı I. Dünya Savaşı'nda Alman ordusunda ve Kurtuluş Savaşında Türk ordularında kullanıldı.

Pera Palas otelindeki mütevazı odasında hayatını kaybetti. Mezarı Cebeci Asri Mezarlığı'ndadır.

■ Dr. BEHÇET ADİL FEYZİOĞLU

1Temmuz 1887 Kayseri doğumludur. 6 Nisan 1976 da İstanbul'da ölmüştür.

Mezarı Karacaahmet mezarlığındadır. Babası Sandık Emmini Salih Efendi annesi Müncibe Hanımdır. İlk ve orta öğrenimini İstanbul'da yapmış 1912 yılında yüzbaşı rütbesi ile Haydarpaşa Askeri Tıbbiyesinden mezun olmuştur.

Dr. Behçet Adil Feyzioğlu

Çanakkale Savaşlarına (I.Dünya Savaşı) Birinci Tabur Tabipliği ve Kolordu Baştabip Muavinliği görevleriyle katılmıştır. Anafartalar Muharebesinde Mustafa Kemal Paşa'nın karargâhında bulunmuş ve tanışıklığı başlamıştır.

Karargâh doktoru görevi ile Mustafa Kemal'in yanında ve Bandırma Vapuru'nda yerini aldı. Onunla birlikte Erzurum Sivas Kongrelerine katıldı karargâhın lağvedilmesi üzerine Atatürk'ten izin alarak Sivas Askeri Hastanesi'nde kaldı. Ancak ulusal mücadele bitimine kadar hep Mustafa Kemal'i ve düşüncelerini savunmaya devam etti. Sırası ile Kayseri, Maraş, Gaziantep, Adana ve Afyon-karahisar askeri hastanelerinde

bakteriyolog olarak görev yaptı. 1924 yılında Şeyh Said İsyanını bastırın birliklerde Sıhhiye Bölüğü Baştabibi görevinde bulundu.

Dr. Feyzioğlu'nun birçok takdir taltifleri yanında ve Birinci dünya savaşından Liyakat Madalyası Kurtuluş savaşından ise İstiklal Madalyası vardır.

Atatürk'ün ve yakın arkadaşlarının Bandırma Vapuru ile Samsun'a çıkışlarının bu sene 100. Yıl Dönümü. Bandırma Vapuru ile yapılan bu yolculuk, bağımsızlığımızı kazandıran Kurtuluş Savaşı'nın başlangıcı olmuştur. 100. Yıldönümünde,

başta Bandırma Vapurundakiler olmak üzere, Atatürk'ün tüm silah arkadaşlarını minnet ve saygıyla bir kez daha anıyoruz. Yola çıkıştan itibaren onunla birlikte olan üç tıbbiyeli sağlık ordusunun ve tüm tıbbiyelilerin gururu olmaya ilelebet devam edecektir. •

KAYNAKLAR

- Kemal C.: Mustafa Kemal'in Mondros Mütarekesi'ne Tepkisi. Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi S 46, Güz 2010, s. 367-400
- Özata M.: Bandırma Vapurunda Üç hekim <http://www.astibder.org/bandirma-vapurunda-3-hekim/> (Erişim 09 Nisan 2019)
- <http://www.biyografya.com/biyografi/8431> (Erişim 09 Nisan 2019)
- <http://www.boyutpedia.com/1447/63361/ibrahim-tali-ongoren> (Erişim 09 Nisan 2019)
- <http://www.kimkimdir.net.tr/kisiler/refik-saydam> (Erişim 09 Nisan 2019)
- <https://www.facebook.com/behçetadilfeyzioğlu/> (Erişim 09 Nisan 2019)
- <http://www.bakisaraisalakal.com/B%C4%B0L%-C4%B0NMEYEN%20KAHRAMAN%20BEH%-C3%87ET%20AD%C4%B0L.%20BEY.pdf> (Erişim 09 Nisan 2019)

Yüzyıllık Maratonun Eşsiz Yıldızı Atatürk

19 Mayıs 1919 yılında Samsun'da başlatılan , “Dünyada bir benzeri olmayan” anlamlı maratonun 19 Mayıs 2019 yılına dek uzanan bir asırlık ve daha nice yüz yıllara dek gidecek olan serüveni Mustafa Kemal Atatürk'ün önderliğinde sürüp gidiyor. Dünya uluslarının “Destan” olarak nitelediği bir büyük maratonda, tüm olanaklarını kullanarak en iyi

atletlerini Çanakkale'ye gönderen sömürgecileri peşine takarak “geçilmezliğini” gösteren ve parkuru savaş alanı olan büyük maratonun yenilmez büyük sporcusu Atatürk'ü konuşurlar; İngilizler, Fransızlar, Avustralyalı Anzaklar, Yeni Zelandalılar özcesi tüm dünya ulusları... Çocukları da konuştu; Çanakkale ayinlerinde, dünya çapındaki maratoncuları da Ankara

19 Mayıs Maratonunun öncesi ve sonrasında... Clayton şöyle diyordu: *“Atatürk eşsiz bilgisi, yeteneği ve vatan sevgisiyle, bizim dedelerimizi Çanakkale’de yenmişti. Bugün ben bu büyük kahramanın ülkesinde yarışıyorum. Türkiye modern bir ülke olma yolunda büyük adımlar attı.”*

Maratonun ikinci ayağında, Kurtuluş Savaşımızın, anlatılamaz tarif edilemez parkurları vardı. Sakarya, İnönü, ve de *“Ordular ilk hedefiniz Akdeniz’dir ileri!”* emri. Kuşkusuz tüm bunların oluşumu 19 Mayıs 1919 tarihinin, günümüze dek uzanan Samsun startı ile başlamıştı. Sivas Kongresi, Ankara’ya varış ve *“Yaşasın Türkiye Cumhuriyeti”* sloganının hâlâ tüylerimizi diken diken eden oluşumu. Ve büyük Atatürk her girdiği yarışta, her girdiği zorlu maratonda ipi göğüsleyen altın madalyayı boynuna gururla takan lider oldu.

Dünyanın en büyük ülkelerini yönetenler savaş alanlarının yıldız sporcusunu, sivil yaşamda ne

yapacağının merakı içindeydiler. Atatürk, bir büyük lider meraklarını kısa sürede giderdi, dünyanın istilacı güçlerinin. 19 Mayıs 1919 Bayramı oldu. Gençlik ve Spor Bayramı’nda

Atatürk’ü anma şölenleri yapıldı. Yıllarca sürüp gitti.

Gençliğe hitabesi bir çok devletin, *“kopya”* dosyalarına girdi; *“Ey Türk Gençliği; Birinci vazifen Türk İstiklalini ve Cumhuriyetini ilelebet koruma ve muhafaza etmektir.”* Maratonun yorulmayan yıldızı *“Muhtaç olduğun kudret damarlarındaki asil kanda mevcuttur...”* diyerek ünlü nutukuna noktayı anlamlı bir şekilde koymuştu.

Bazen dalıp giderim uzaklara. Çoğu kez elinde bir meşale ile koşan dev gibi birisi

belirir, görüş alanımda. Bu yazımda *“geçilmez, geçilemez”* büyük bir sporcuya, maratoncuya benzettiğim Atatürk’ü tozu dumana katarak koştuğunu görürüm. Parkurun iki yanında yediden, yetmiş yediye ellerinde şanlı bayrağımızla ona şükran borcunu ödeyen insanlarımızı da...”•

metingorenbd@gmail.com

**Büyük Atatürk
her girdiği yarışta,
her girdiği zorlu
maratonda ipi
göğüsleyen altın
madalyayı boynuna
gururla takan
lider oldu.**

“Vatan Anam Sağ Olsun”

Mayıs ayı, bu yıl 100. Yılı'nı kutladığımız 19 Mayıs 1919 günü ve Anneler Günü açısından önemli.

Atatürk, 1923 yılı Ocak ayında Ankara'dan trenle yola çıktığında, bir yanda ağır hasta anası öte yanda yeniden doğan vatan anası, Anadolu vardı. Yol ayrımındaydı. Bu gezi Sofya'dan Çanakkale'ye, İstanbul'dan Samsun'a, Ankara'dan cephelelere yaptığı yolculuklar kadar önemliydi. Küllerinden doğacak Türkiye Cumhuriyeti'nin çağdaş uygarlık düzeyine emeklemesini

Atatürk Eskişehir'de (15.01.1923)

değil nasıl koşacağını belirleyecek bir nabız yoklamasıydı:

“Saltanatın kaldırılması ve hilâfet makamının yetkisiz kalışı üzerine, halk ile yakından temasa geçmek, halkın içinde bulunduğu psikolojiyi, düşünce ve eğilimlerini bir daha incelemek önem kazanıyordu(...) Barış gerçekleşince, örgütümüzün siyasal bir partiye dönüşmesini gerekli buluyordum.

Atatürk yaveri Muzaffer (Kılıç) Bey ile (Eskişehir, 15.01.1923)

(...) Zaferden sonra eğitimle uğraşmaya başlamış olan ordumuzu da yakından görmek istiyordum. İşte bu amaçlarla Batı Anadolu'da bir gezi yapmak üzere, 14 Ocak 1923 tarihinde Ankara'dan hareket ettim. Eskişehir'den başlayarak, İzmit, Bursa, İzmir ve Balıkesir'de halkı uygun yerlerde toplayarak, uzun sohbetlerde bulundum. Halkın, bana, diledikleri gibi özgürce

sorular sormasını istedim. Sorulan sorulara yanıt olmak üzere, altı saat, yedi saat süren konferanslar verdim..”

Yola çıkmadan önce İstanbul'dan Adnan Adıvar'dan Victor Berard'ın “Asya'nın İsyanı”, Ziya Gökalp'ın “Türkleşmek, İslamlaşmak ve Uygarlaşmak” kitaplarını istedi. Celal Nuri İleri'nin sorularını yanıtladı:

“Öyle bir parti teşkilini tasavvur ediyorum ki, bu parti milletin bütün sınıflarının refah ve saadetini sağlamaya yönelik bir programa sahip olsun. Milletimizin koşulları buna uygundur.”

“Batı Anadolu Gezisi” olarak da anılan yolculuk sırasında konuşmalar TBMM katiplerince kayıt altına alındı. Daha sonra haber ve kitap olarak derlenerek çeşitli tarihlerde yayımlandı.

İlk durak Eskişehir'di. Atatürk kentte bir gazete

olup olmadığını sordu. Gazete yoktu. Bir hafta sonra bir matbaanın kurulacağı ve bir gazetenin çıkarılacağı söylendi. Uyarıda bulundu:

“Gazete gerekli(...) Az önce Eğitim Müdürü genel cehaletten söz etti. Bunun için yalnız okullara önem vermek yeterli değildir. Şimdiye kadar cahil kalanlara da fikir vermek ihtiyacı vardır. Ve bunun için de önemli araç basındır.

Bir de matbaalar elimizde olunca ufak kitapçıklar çıkarılarak, köylere ulaştırılmalı. Yalnız ulaştırmak yeterli değil, onları okutmalıdır. Ben birçok yerler gördüm ki, ajanslar (telgraf olarak yayınlanan haber kağıtları) bile yollarda, postalarda kalıyor. Ajanslar her yere gitmiyor. (...) Memleketin uygarlaşma derecesi ve kamuoyu nedir? Bunu içeriye ve dışarıya anlatacak, basındır. Şimdiye kadar dışarıya karşı memleketimizin gulyabani ve barbarlar memleketi gibi kalmasının nedeni basına önem vermediğimizdendir. Basın erbabını korumak (...) ve gazetelerden korkmamak gerekir.

Gazetelerin eleştirilerine gelince; gazeteler var olan kanunlar çevresinde özgürdür. Fakat kanunun dışına çıkarlarsa yasal sorumlulukla karşı karşıya kalırlar. Basın da kanun çerçevesinde özgürlüğünün saklı olduğuna emin olunca şu veya bu kişinin veya memurun bir gazete-yi mahkemeye vermesinden korkmamalı! Mahkemeye sizi vermişlerse kanun dışı yayın yapmanızdan olacaktır. Kanunun kapsamını pek iyi bilirsiniz. (...)”

Gündemde Lozan görüşmeleri vardı. Atatürk kesin ve açık konuştu:

“Lozan Konferansı basit bir sorunu(...) Yeni Türkiye devletinin ve TBMM’nin üç buçuk yıllık meselesini çözmekle uğraşmıyor. (...) Kuşku yok ki, karışık bir dengeyi açık bir sonuca ulaştırmak kolay değildir. Dahası karışık hesapların

suçlusu da biz değiliz. Düşmanlarımız yalnız bize ait hesapları sormak gibi iyi, adli, insani bir zihniyete sahip olsalardı mesele iki günde biterdi. Fakat öyle işe başladılar ki, asırların birikmiş meselelerini bizden soruyorlar. İtilaf devletleri olumlu bir sonuca varmayı arzu ederlerse, mutlaka eski zihniyetlerini bırakmak ve insani bir zihniyetle görüşmek zorunluluğundadırlar(...) Bütün milletçe arzu edilmektedir ki, barış olsun!

Gerçekten bu barışın kurulması hem dünyanın çıkarı, hem de bizim çıkarlarımız gereğidir. (...) Eğer uygarlık dünyası düşüncesini düzeltmeyenlerin düşüncelerinin düzeltilmesine çalışırsa barış olmasına engel kalmayacaktır.”

“Bizim bugünkü kuvvetimizin ruhu ve aslı, yeni şeklimizdedir(...) Biz bugün doğrudan doğruya milletin ruhuna, vicdanına, eğilimlerine uygun olan maddi ve esaslı noktalara dayanıyoruz. Hükümetimiz bir şahsın görüşüne tabi olmaktan uzaktır. Hükümetimiz şahsi görüşlerin elde edilmesine alet olmakta değildir” sözleriyle yeni yönetim biçimini anlatan, Atatürk: “Osmanlı tarihini inceleysek görürüz ki, bu bir millet

Bütün milletçe arzu edilmektedir ki, barış olsun! Gerçekten bu barışın kurulması hem dünyanın çıkarı, hem de bizim çıkarlarımız gereğidir.

tarihi değildir. Milletimizin geçmişteki durumunu dile getiren bir şey değildir. Belki milletin başına geçen birtakım insanların hayatlarına, ihtaralarına, girişimlerine ait bir hikayedir (...) bütün bu devirlerde devlet adına belli bir siyasi yön yoktu. Belki devletin ve milletin başına geçen insanların kendilerine özgü siyasetleri vardı veya hiç siyasetleri yoktu(...) Örneğin, Fatih Sultan Mehmet'in siyaseti ne idi?... sanılmasın ki, bu siyaseti açık surette ifade eden tarihi belgeler vardır. Biz bu siyaseti onun fiili hareketından çıkaracağız.

Fatih (...) kendi atasının kurmuş olduğu Osmanlı devleti ile Selçuklu devleti tacı (...) ve İstanbul'un fethiyle Doğu Roma İmparatorluğu mirasına konmuştu (...) batıya doğru genişlemek istiyordu. Fatih arzu ediyordu ki, Roma'yı da alsın ve Batı Roma İmparatorluğu tacını da başına koysun!.. Fatih'in siyaseti bir Batı siyaseti idi. Ancak dış siyasette kuvvetli olabilmek için kuvvetli bir iç siyaset gereklidir(...) Bir siyaset, bir devlet ve millet siyaseti olmadıkça kalıcı olamaz. İnsanların hayatı kısadır.

Fatih'in vefatından sonra Beyazıd başka bir siyaset takip etti. (...) Beyazıd dine çok bağlı ve Allah korkusu bağnazlık derecesinde idi. Fatih'in siyasetini izlemedi. Sonra Yavuz Sultan Selim geldi, o da başka bir siyasete yöneldi, Batı siyasetini bıraktı. Doğu siyaseti (...) İslam birliği siyasetini takip etti. İran istikametinde nüfuz ve iktidarını

gösterdi; Mısır seferi neticesinde de Hilafeti aldı. Görüşü, İslam Birliği idi.

Fakat bu siyaset de bir devlet siyaseti olarak tespit edilmediğinden, vefatında yerine geçen Kanuni başka bir siyaset(...) yani hem Doğu hem Batı siyasetini izledi. İki cepheli bir siyaset!.. Fakat bu işler için sarf olunan asli unsurun kuvveti, kudreti buna yeter miydi, değil miydi bunları düşünmedi. Karışık ve muğlak bir siyaset takip etti...

Belli başlı dört sultandan başka diğerlerini göz önüne alırsak onların hemen hemen hiçbir siyaset izlemedikleri görünüyor. İzlenmesi makul olan siyaset, milletin doğal yetenek ve gereksinimiyle orantılı olanıdır. Bizim için ne İslam Birliği ve ne de Turanizm mantıklı bir siyaset mesleği olamaz inancındayım. Artık Türkiye'nin devlet siyaseti, milli sınırı dahilinde egemenliğine dayanarak bağımsız yaşamaktır. Bugünkü milli hükûmetimizin hareket esası budur."

Altını çizerek vurguladı, Atatürk: "Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir" birinci maddedir. Bilirsiniz ki, irade denilen bir şey vardır. Bir insanın iradesi olduğu gibi, bir toplumun da iradesi vardır. İrade; vicdanın eğilimi, arzusu demektir. Yani bu manevi bir şeydir. Külli iradeyi yaratana bırakarak şeriat lisanı ile ifade etmek isterseniz buna cüzi irade deyiniz! Bu manevi olan iradenin

görünmesi için bir araç gereklidir ve vardır ki, ona egemenlik derler!.. Egemenliğine sahip olmayan bir insan veya bir toplum hiçbir zaman iradesini kullanamaz! Egemenliğini herhangi birisine veren bir insan kendi iradesinin kullanılacağından ve uygulanacağından emin olamaz. Bunun için insanlar, milletler kendi iradelerini, kendi vicdanlarının eğilimlerini yürütme ve uygulamak isterlerse egemenliklerini kesinlikle ellerinde tutmak zorundadırlar.

Şimdiye kadar milletimizin başına gelen bütün felaketler kendi talih ve mukadderatını başka birisinin eline terk etmesinden çıkmıştır.”

Kendisini dinleyenlere sordu ve yanıtladı, Atatürk:

“I. Dünya Savaşı’na girmede milletin iradesinin ilgisi var mıydı? Millette savaşa girmek için kâlpden eğilim var mıydı? Yoktu; çünkü savaşa girmeden önceki devirlerin her biri bir felaketle sonuçlanan safhalar ile dolu idi. Apaçık zorunluluk olmadıkça millet istemezdi ki savaş olsun! Bununla beraber harbe girilmiş ise kabahat kendisinin değildir, diyebilir miyiz? Hayır! Kabahat, ne yazık ki, kendisindedir. Çünkü egemenliğini başka ellere vermişti.

Muharebeye girdikten sonra da

ordularımızın Romanya’da, Make-donya’da meşgul edilmesiyle, İran vahalarında ve Kafkas dağlarında perişan edilmesiyle milletin iradesinin ilgisi var mıydı? Doğal olarak hayır! Fakat bunlar hep yaşanıyordu! Çünkü millet egemenliğini kendi elinde bulundurmuyordu.

Birinci Dünya Savaşı’ndan sonra iyi kötü bir mütareke yapıldı ve bu suretle az çok milli onur kurtarıldı sanılıyordu. Fakat sonra

“Bu kadar acı tecrübeler geçiren milletin -ki artık namus ve hayatını korumaya karar vermiştir- bundan sonra egemenliğini bir şahsa vermesi kesinlikle mümkün olmayacaktır.

Kilikya düşman tarafından işgal edildi, Çanakkale ve İstanbul’a düşman girdi. İzmir, Yunanlıların hücumuna uğradı. Bu nasıl oldu? Şu suretle oldu; millet egemenliğine sahip değildi ve millet egemenliğini gasp edenler milletin iradesini değil, kendi irade-

lerini uyguluyorlardı. Düşmanla beraber hareket ediyorlardı! Pekala biliyorsunuz ki, başladığımız mücadelenin başlangıcında millet birbiri ile boğazlaştı. Kan döküldü (...) birçok yerlerde feci sahneler oldu. Bu gaflet nereden geliyordu? Senelerce ve yüzyıllarca egemenliğini kullanmamaktan ve egemenliğini kullananların aldatmalarına alışagelmekten ileri geliyordu.”

Büyük bir dikkatle dinleyenlere ve not alanlara unutmamaları gereken en önemli değeri anlattı Atatürk:

"Bu kadar acı tecrübeler geçiren milletin -ki artık namus ve hayatını korumaya karar vermişti- bundan sonra egemenliğini bir şahsa vermesi kesinlikle mümkün olmayacaktır. Egemenlik kayıtsız koşulsuz milletindir ve milletin kalcaktır. (...) Egemenlik onun olduğu gibi, yönetim hakkı da onundur."

"Gerçekten memle-kete hizmet etmek isteyenlerin kalbi açık olmalıdır. Açık söylemelidirler. Milletle, milleti sevk ve idare eden insanlar açık kalple görüşmelidirler. Yapılacak şeyler olduğu gibi ifade olunmalıdır. Yoksa safsatalarla milleti aldatmak, ifsat etmek demektir. (...) Millete hakikati izah edenlerin, kendisinin de aldanmadığına emniyeti olmalıdır."

Atatürk halkla görüşmeler yaparken annesi Zübeyde Hanım da son saatlerini yaşıyordu. Salih Bozok'tan gelen bir telgraf onu üzüntüye boğdu. İzmir'e Annesinin cenaze törenine gitmesi bekleniyordu. *"Vatan vazifesinin yanında hiçbir hissin, hiçbir fikrin hükmü yoktur"* dedi ve Salih Bozok'a telgraf çekti:

"Verdiğiniz acı haber, beni çok üzdü. Merhumenin uygun bir tarzda defin merasimini yaptırınız. Cenabı Hak, millete hayat ve selamet

versin"

Eskişehir'den ayrılacağı sırada istasyonda geriden gürültü, çekişme sesleri duyuldu. Başı siyah yazma ile sarılı bir kadın, Atatürk'le görüşmek istiyordu. Güvenlik güçlerinin engellediği kadın direndi ve acı acı söylenmeye başladı. Olanları gören Atatürk:

**Atatürk:
"Evet, anam
öldü. Fakat
vatan anam
sağ olsun!"**

"Niçin bırakmı-yorsunuz? Bırakınız gelsin. Belki bir derdi, bir diyeceği var!" dedi.

Yol açıldı. Kadın, ilerledi. Sevecen gözlerini Atatürk'ün yüzüne dikti, eliyle de omuzunu okşadı, sırtını sıvazladı. Birden gözleri yaşla doldu. Ağlayarak, üzüntüden boğuklaşan sesiyle:

"İştittim ki, anan ölmüş!(...) Başın sağ ola!.."

Atatürk üzüntüsünü gizlemedi. Duygulandı, biraz durakladı, sonra da kendisine başsağlığı için çırpınıp ulaşan kadına tarihe geçen bir yanıt verdi: *"Evet, anam öldü. Fakat vatan anam sağ olsun!"*

Atatürk, son soluğunu alıp vermekte olan anasını; kendisine doğum günü olarak seçtiği ulusunun yeniden doğuşunun simgesi, 19 Mayıs gününe anlam katan "19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramını" da (Mete Akyol'un yıllar sonra ortaya çıkardığı gerçek) göremedi. •
yasarozturkdbd@gmail.com

Mustafa Kemal Atatürk'ten

NUTUK

(15-20 Ekim 1927) 9

Sivas Kongresi Hazırlıkları!

Efendiler,

İstanbul Hükümeti'ni ulusal girişimleri önlemekten caydırmak, başarıyı çabuklaştırmaya ve kolaylaştırmaya yarayacağı için önemliydi. Bu düşünceyle, Damat Ferit Paşa'nın, elbette hiçbir başarı sağlamadan ve hemen hemen onuru kırılmış bir durumda, İstanbul'a dönüşünden yararlanarak, kendisine 16 Ağustos 1919 günü bir telgraf çektim. Bu telgrafta başlıca şu cümleler vardı:

-M. Clémenceau'nun yüksek kişiliğinize olan ayrıntılı karşılık

yazılarını son günlerde okuyunca, İstanbul'a nasıl acı ve üzüntü içinde döndüğünüzü çok iyi anlıyorum.

-Bölüşmek ve devletimizi ortadan kaldırmak düşüncesini bu denli açık ve onur kırıcı olarak gösteren bir anlatım karşısında titremeyecek duygulu bir kişi düşünemem.

-Tanrı'ya binlerce şükürler olsun ki, ulusumuz, ruhundaki dayanma-direnme gücü ve yiğitlikle tarih boyunca sürüp gelen hayat ve varlığını ne alın yazısına bırakacak, ne de böyle cellatça yargılara kurban

edecektir.

-Şimdi iyice inanıyorum ki, yüksek kişiliğiniz de bugünkü genel durumu ve devlet ve ulusun gerçek yararlarını üç ay önceki gözlerle görmüyordur.

-Dokuz aydan beri iş başına gelen hükümetlerin, hep birbirinden daha çok güçsüzlüğe uğraması ve sonunda, ne yazık ki, artık iş görmez bir duruma düşmesi, ulusun yüksek onuru karşısında gerçekten pek üzücü oluyor.

-Doğrusu şu ki, yurdun ve ulusun yazgısı için içeride ve dışa-

önleyebilecek hiçbir kuvvet yoktur.

-İstanbul Hükümeti'nin olumsuz girişimlerini hiçbir yerde, hiçbir kimse yürütemeyecektir.

-Ulus, çizdiği program içinde çok kesin ve belirli adımlarla amacına doğru yürümektedir.

-İstanbul Hükümeti'nin şimdiye değin olan engelleyici davranışlarının hiçbir yerde ve hiçbir etki yapmamasıyla gerçek durumun sizce anlaşıldığı kuşku götürmez.

-İngilizlerin gösterdikleri yolda kurtuluş çaresi aramak da yersizdir ve sonucu düş kırıklığıdır.

rıda sözü dinlenir ve geçerli olmak kuşkusuz ulusal iradeye dayanmayı gerektirir.

-Yaşama hakkı ve bağımsızlığı için çalışan ulusun amacındaki temizlik ve içtenliğe karşı İstanbul Hükümeti düşmanca davranma yolunu tutuyor.

-Böyle bir davranış, elbette büyük üzüntüler doğurur ve Ulusu, İstanbul Hükümeti'ne karşı istenilmeyen davranışlara sürükleyecek niteliktedir.

-Çok içtenlikle söyleyeyim ki ulus, her türlü iradesini kullanabilecek güçtedir ve yapacaklarını

-Kaldı ki, İngilizler de en sonunda gücün ulusta olduğunu anlayarak hiçbir dayanağı olmayan ve ulus adına hiçbir yükümlülüğe giremeyen, varsa bile bunu ulusa benimsetemeyecek olan bir hükümetle olumlu şekilde sonuçlanabilecek bir işe girişilemeyeceğine inanmışlardır.

-Bütün dilekler şu noktada toplanmıştır: Hükümet, yasal olan ulusal harekete karşı gelmekten vazgeçerek Kuvay-ı Milliye'ye dayansın ve her türlü girişiminde ulusun isteklerini önder bilsin! Bunun için de, ulusal varlığı ve

iradeyi temsil edecek olan Meclisi Mebusan'ın en kısa zamanda toplanmasını sağlasın!

Sivas'ta toplanmasını sağlamaya çalıştığımız Kongreye her yerden delege seçtirmek ve onların Sivas'a gelmelerini sağlamak için,

Amasya'da başlamış olan çalışma ve yazışmalar daha sürüp gidiyordu. Bütün komutanlar ve her yerde birçok yurtseverler, olağanüstü çaba gösteriyorlardı. Fakat yine her yerde olumsuz ve aleyhte propagandalar ve özellikle İstanbul Hükümeti'nin engelleyici önlemleri işi zorlaştırıyordu. Bazı yerlerden, hem delege seçmiyorlar, hem de halkın iç gücünü kıracak ve herkesi umutsuzluğa sürükleyecek karşılıklar veriyorlardı.

Örneğin, Yirminci Kolordu Komutanı adına Kurmay Başkanı Ömer Halis Bey'in İstanbul'dan alınan bilgileri kapsayan 9 Ağustos 1919 günlü telgrafındaki şu maddeler ilgi çekici görüldü:

1- İstanbul delege göndermiyor. Orada yapılan işleri uygun görmekle birlikte, atılğan bir duruma girmek istemiyor.

2- İstanbul'dan delege göndermek olanak dışındadır.

“Bazı yerlerden,
hem delege
seçmiyorlar, hem
de halkın iç gücünü
kıracak ve herkesi
umutsuzluğa
sürükleyecek
karşılıklar
veriyorlardı.”

Önerilen kişiler, orada verimli, başarılı iş göceklerine güvenemediklerinden, boşuna para harcamamak ve yolculuk sıkıntıları çekmemek için yola çıkmıyorlar.

Biz, dört bir bucaktan delege seçtirmek ve göndertmekte karşılaşılan güçlükleri

yenmeye çalışırken, öte yandan Kongre için en güvenilir yer olarak seçtiğimiz Sivas'ta da bir telaş ve heyecan başladı.

Burada sırası gelmişken söyleyeyim ki, ben Sivas'ı gerçekten her yönden güvenilir saymış olmakla birlikte, daha Amasya'da iken Sivas'a gelen bütün yollar üzerinde uzaktan ve yakından her türlü askeri önlem ve düzeni aldırmaı da uygun bulmuştum.

Erzurum'dan Ayrılma Zamanı!

Ağustos-1919 ayı içinde her yerde birtakım delegelerin Sivas'a yollandıkları ve kimilerinin de Sivas'a varmaya başladıkları anlaşıldı. Sivas'a varan delegeler bizim ne zaman yola çıkacağımızı sormaya başladıklarını duyuyorduk.

Artık Erzurum'dan ayrılmak gerekiyordu. Ama şimdiye değin verdiğim bilgiden anlaşılmıştır ki,

Sivas Kongresi doğu ve batı illerinin ve Trakya'nın, yani bütün ülkenin birliğini sağlamak amacını güdüyordu.

Bunun için, bu kongrede doğu illeri delegelerinin bulunması gerekirdi. Bu illerden Sivas Kongresi için delegeler seçtirmeye kalkışmak elverişli olmayan bir düşünceydi. Erzurum Kongresi'nde bulunan delegelerin de Sivas'a götürülmeye kalkışılmayacağı da anlaşıyordu.

Kaldı ki, geldikleri yerlerden

çerçevesi içinde sıkışıp kalmak da o ölçüde işe yaramazdı.

En kolay ve çıkar yol, Vilayet-i Şarkıye Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Heyeti Temsiliyesi'ni Sivas'a götürüp kongreye katmaktır.

Üyelerden Mutki aşireti başkanının, Mutki dağlarından dışarı çıkmaktan korktuğunu ben kendim bildirim.

Siirt Milletvekili Sadullah Bey ortada yok. Servet ve İzzet Beyler, kongre biter bitmez birer özür bildi-

rerek Trabzon'a gitmiş bulunuyorlar.

Erzurum'da Rauf Bey ve Raif Efendi var. Raif Efendi de özür bildiriyor. Yolumuzda, Erzincan'da Şeyh Fevzi Efendi'yi bulabileceğiz. Servet ve İzzet Beyleri çağırdım, gelmediler. Raif Efendi'ye bizimle gelmesi için rica ettik, kabul etti.

Sonunda, Heyet-i Temsiliye üyesi olarak, Erzurum'dan üç kişi, Erzincan'dan bir kişi ve

Sivas'ta bulduğumuz Bekir Sami Bey'le beş kişi olduk.

Sivas Kongresi'ni meydana getiren delegelerin belgelerini incelemek gereği duyulduğu zaman, orada şöyle bir belge yazdım ve altını Heyet-i Temsiliye mühürü ile mühürledim.

Heyeti Temsiliye'den: Mustafa Kemal Paşa, Rauf Bey, ulemeden Raif Efendi, Şeyh Fevzi Efendi, Bekir Sami Bey. Yukarıda adları

Vilayet-i Şarkıye Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti adına yetki almış olan bu delegelerin daha genel bir amaca ilişkin yetkileri de yoktu.

Yine bu nedenle, Erzurum Kongresi'nin Sivas Kongresi'ne doğu illeri adına bir delege topluluğu göndermeye yetkisi olmaya-acağı da ortadaydı.

Yeniden delege seçtirmeye kalkışmak ne ölçüde işe yaramazsa; birtakım kuramsal düşüncelerin

yazılı kişiler, Doğu Anadolu adına Sivas Kongresi'ne katılmak ve alınacak kararları imzalamak üzere Erzurum Kongresi'nce görevlendirilmişlerdir/Mühür.

Erzurum'dan 29 Ağustos 1919 günü Sivas'a doğru yola çıktık. Amasya'dan Erzurum'a gelirken Sivas'ta küçük bir öyküye konu olan olayı unutmamışsınızdır. Tuhaftır ki, Erzurum'dan Sivas'a giderken de buna benzer küçük bir durumla karşılaştık.

Erzincan'dan batıya doğru yola çıktığımız günün sabahı, Erzincan boğazına gelir gelmez, birtakım jandarma erlerinin ve subaylarının heyecanlı ve korkulu bir davranışla otomobillerimizi durdurduklarını gördük.

Durumu açıkladılar: "Dersim Kürtleri boğazı tutmuşlardır. Tehlike var. Geçilemez."

Bir subay, kuvvet gönderilmesini merkeze yazmış, o kuvvet gelince gerekli düzenlemeyi yapacak, saldırıp haydutları püskürtecek ve yolu açacakmış.

-Peki ama bu haydutların kuvveti nedir?

-Neresini ve nasıl tutmuşlar?

-Ne kadar kuvvet gelecek?

-Ne zaman gelecek?

Bu bilmeceler çözülünceye değin, geriye Erzincan'a dönmek ve kim bilir kaç gün beklemek gerek! Bizim ise işimiz pek aceleydi.

Ben Erzurum ile Sivas arasındaki yolu belli süre içinde aşıp belli günde Sivas'ta bulunamazsam;

Şurada burada, şundan ya da bundan ötürü korktuğum ve beklediğim düşünülebilir; Sivas'ta ve her yerde bu haber duyulursa bozgun başlayabilir, işler altüst olabilirdi.

Öyleyse karar nedir?

Tehlikeyi göze alıp yola devam etmek!

Başka türlü de yapamazdık.

Yalnız küçük bir düzenleme yapmayı uygun buldum:

“Şurada burada,
şundan ya da bundan
ötürü korktuğum
ve beklediğim
düşünülebilir; Sivas'ta
ve her yerde bu haber
duyulursa bozgun
başlayabilir, işler
altüst olabilirdi.”

Ellerinde hafif makineli tüfekler bulunan özverili arkadaşlarımızdan birkaçını bir otomobil ile kendi otomobilimizin önüne geçirdik.

Sağdan-soldan gelecek, uzaktan açılmış ateşlere önem verilmeyerek, otomobiller hızla karayolu üzerinde ileri yürümeye devam edecekler. Vurulan, ölen olursa onlarla ilgilenilmeyecek.

Tam karayolu üzerinde ve yakınında, yolu kapayan haydutlarla

karşılaşırsa hepimiz otomobillerden atlayacağız ve bunlara saldırmak yolu açacağız ve kalanlar yine kullanılabilecek durumda olan otomobillere binerek ve hızla ilerleyerek yola devam edecekler.

İşte verilen emir de buydu!

Bu düzenleme ve davranışı akla uygun ve güvenilir görmeyenler bulunabilir. Gerçi o günlerde Elazığ Valisi Ali Galip Bey'in Dersim'de dolaştığı ve bazı oyalayıcı işler yapmaya ve türlü düzenler kurmaya çalıştığı biliniyorsa da, açıklayayım ki ben, her şeyden önce, boğazın

“Kısacası, yürüdük, boğazı geçtik ve 2 Eylül 1919 günü Sivas'a vardık.”

gerçekten tutulduğuna inanmadım.

Bunu, İstanbul Hükümeti'nin yardakçısı olabileceğini sandığım bazı kimselerin, özellikle beni durdurmaya zorlamak için uydurdıkları bir düzen saydım.

Ayrıca Dersim Kürtleri boğazı tutmuşlarsa bunların yapabilecekleri işin, uzak tepelerden yola ateş etmekten başka bir şey olamayacağını çok iyi kestiriyordum.

Kısacası, yürüdük, boğazı geçtik ve 2 Eylül 1919 günü Sivas'a vardık.

Halkın, kentin çok uzaklarından

başlayan büyük ve parlak gösterilerle karşılandık. Üçüncü Kolordu Komutanı olan Selahattin Bey Sivas'ta bulunuyordu. Vali Paşa ile birlikte, kongreye gelen delegelerin yerleştirilmesinde ve Heyet-i Temsiliye için lise binasının ve kongre toplantı salonunun düzenlenmesinde ve her türlü önlemin alınmasında konukseverliğe örnek olacak biçimde olağanüstü çalışmışlardı.

Refet Bey orada değildi. Nerede bulunduğunu da kimse bilmiyordu. Oysa 7 Temmuz 1919 günlü talimatımız gereğince, kendi bölgesi olan Üçüncü Kolordu bölgesinden ayrılmaması gerekliydi.

Üstelik tam Sivas'ta kongre toplanacağı günlerde orada bulunması uygun olacaktı. Yazışma sonunda kendisinin Ankara'da olduğu anlaşıldı.

Ankara'da Kolordu Komutanı Ali Fuat Paşa'ya "Hemen ve kesinlikle Sivas'a gönderilmesini" buyurdum. 7 Eylülde geldi. Kendisini Heyet-i Temsiliye üyesi olarak kongre üyelerine tanıttım.

Bizden önce gelmiş olan delegeler, bizi beklerken, aralarında toplantılar yapmışlar ve hazırlık niteliğinde birtakım tasarılar kaleme almışlardı.

Bizim varışımızdan sonra da bazı özel toplantılar ve görüşmeler olmuş ve bu kez de bazı hususlar kararlar kararlaştırılmıştı.

(Sürecek)

cengizonalbd@gmail.com

(Gelecek Ay: **Sivas Kongresi Çalışmalarına Başlıyor!**)

Hakimiyeti Milliye

Devrim Yaşamı

Devrim Yaşamı, her şeyden önce hesap ve düzen yaşamıdır. Devrimlerin dayandığı ulusal ülkü ve idealler ancak hesap ve düzen yoluyla sosyal yaşama nüfuz ettikleri takdirde gerçekleşme aşamasına geçebilirler. Sözle, şu veya bu olduğumuzu iddia etmek kolay olduğu oranda yararsızdır.

Asıl her günkü yaşamımıza devrimlerin ülkü ve ideallerini hâkim kıldığımız gün, olumlu iş alanına geçmiş oluruz. Büyük devrimlerin heyecanı, yeni bir yaşam şekli yaratıncaya kadar her gün vicdanımızda hissedilmelidir. Bir milletin yaşam gücü, sadece olağanüstü

zamanlardaki karar ve özverileriyle değil, sürekli ve sistemli ülke hesap ve düzeni aşkıyla ölçülebilir.

Devrimler, yaratmak istedikleri yeni yaşam düzenini sağlamak için, her koşulda uzun bir süre bir devrim heyecanı beslemeye zorlunuldular. Aksi takdirde zamanın sinsi ve yıpratıcı güçlerine kurban olup, giderler.

Devrim Yaşamı'nın dayandığı en güçlü temel, devrim heyecanıdır. İnsanın en büyük yaşam enerjisi, ruhunu saran heyecanlardan doğar. Ulusal Kurtuluş ve Bağımsızlık Savaşı esnasında Türk ulusunun her sınıfında bu türden enerjilerin ve

heyecanların birçok örneklerine rastlanmıştır.

Zaten Türk unsurunun, kökenine dayalı üstünlüklerinden biri de, böyle gizli ve püskürme gücü yüksek enerjileri sine-sinde saklamakta olmasıdır. Yalnız bunları keşfetmek ve büyük ülkü, idealler uğrunda harekete geçirmek gereklidir.

Büyük Gazi'nin dâhiyane karakterlerinden biri de, bu benzersiz keşif gücünde kendini göstermektedir.

Devrim Yaşamı, disiplin ve özveriyi gerektiren bir yaşama şeklidir. Bunun için bazı yönleri itibarıyla kişilerin özgürlüklerini ve serbestçe gelişme isteğinde bulunan kaprislerine tehdit ve baskı yapılabilir.

**Bir milletin
yaşam gücü,
sadece olağanüstü
zamanlardaki karar
ve özverileriyle
değil, sürekli ve
sistemli ülke hesap
ve düzeni aşkıyla
ölçülebilir.**

İnsani hırslara, yüksek amaçlar uğrunda ortaya konulmak istenen her türlü tehditlerse; kişileri sıkır ve onların alışmış oldukları yaşam şekline ulaşma isteklerini kamçılar.

Bu zihniyetin etkisiyledir ki, birçok kimse, devrimlerin güç kullanmalarını zorunlu kılan aşaması tamamlandıktan sonra, “Devrim bitti!” nağmesini tutturlar.

Devrim heyecanı, ruhlar üzerindeki egemenliğini sürdüremediği takdirde, buna inananlar da çok olur.

Hâlbuki devrimler kolay bitmez. Çünkü devrim kişisel ve ulusal yaşamımızın yeni bir terbiyesi demektir. Terbiye ise, şahıslarımız bakış açısından, yaşamımız sürdürükçe, ulusal yaşam itibarıyla da birçok nesillerce sürer gider.

Devrim ancak, yaşam anlayışlarımızın ve hesapla ilgili yedeklerimizin, onu temsil ettiği gün, bizim için bitmiş sayılabilir. O güne kadar, devrimlerin gösterdiği yaşam ilkelerini uygulama konusunda gaflet göstermemek, ulusal görevlerimizin en büyüğüdür.

Toplum içindeki yeri ve mesleği ne olursa olsun, hiçbir kişi devrim yaşamıyla ilgisi olmadığını iddia edemez. Her vatandaş kendi çevresinde devrime hizmet etmek durumundadır. Bugünün memuru ile dünün memuru arasında elbet doğru iş ve sürat itibarıyla fark olacaktır.

Bugün bir makinist, trenini tam dakikasında hareket ettirmek ve varacağı yere tam zamanında

ulaştırmak zorundadır.

İşçiler kendilerine verilen ve ulus sermayesi olan aletleri daha temiz tutmak ve onlardan azami derecede yararlanmakla sorumludurlar.

Alıcı ve satıcılar birbirlerini aldatmamaya çalışacaklardır. Özellikle gıda ve sağlıkla ilgili mallarda ve diğer işlerde, hileye bir an önce son verilecektir.

Halk ile temasta bulunan memurlar, onların devletle olan ilişkilerinde laubalilik görünce, göz yummak bir yana, bir daha tekrarına meydan bırakmayacaklardır.

Bir taraftan Halk Fırkası, diğer taraftan Türk Ocağı gibi devrim ülkülerinin yayılması ile doğrudan ilgili olan kuruluşlar da, bunların sosyal yaşamda etkilerini dikkatle izleyecek ve denetleyeceklerdir.

Bunlar örnek olarak yazılmıştır. Sosyal yaşamımızı düzenlemedikçe, siyasi yaşamı güçlü kılmak zordur.

Devlet yapımıza hâkim olan ilkeleri belediye işlerine ve sonuçta vatandaşlar arasındaki karşılıklı ilişkilere de, bir an önce, dâhil etmeye çalışmalıyız.

Devrim Yaşamı ve Devrim Heyecanı!

Biz unutsak bile, onlar bizi izlemeli, takip etmelidir.

Hâkimiyeti Milliye Gazetesi

14 Ekim 1929

Medeniyet yolunda başarı, yenileşmeye bağlıdır.

M. Kemal Atatürk

Atatürk ve Aşk

Atatürk son derece yakışıklı, eğitimli, kültürlü, entellektüel ve olağanüstü zeki bir insandı. Zarafet, kararlılık ve karizma adeta üzerinden dökülürcesine dikkat çeker, keskin bakışlarıyla karşısındakini esir alırdı. Böyle olunca da ona aşık olan sayısız kadın vardı. Onunla röportaj yapmak için gelen gazetecilerden, kraliyet ailelerine kadar, ona hayranlık duymayan kimse olabilir miydi?

Vahdettin bile kendisine gizli den haber göndererek, kızı

Sabiha Sultan ile nikahlamak istediğini söylememiş miydi?

Onun ise ilk aşkı Manastır'lı Eleni'dir.

Ola ki yolunuz düşer Mustafa Kemal Atatürk'ün 1896-1899 yılları arasında öğrenim gördüğü Makedonya'nın Manastır (Bitola) kentindeki Askeri İdadi'de, yani bugün Manastır Kültür Müzesi olarak kullanılan okul binasının birinci katında düzenlenmiş anı odasına giderseniz orada Atatürk'ün balmumu heykeli, büstü ve bazı kişisel eşyalarıyla, hayatı, katıldığı savaşlar, devrimleri, veciz sözlerini içeren bilgiler, fotoğraflar ve Atatürk ile ilgili Türkçe ve diğer

dillerde yayımlanmış kitap, broşür ve dergileri göreceksiniz. İşte tam burada müze görevlisi size yönetmenliğini Fuat Çağlar'ın yaptığı "Güneşin Adı: Mustafa Kemal" isimli kısa filmi devreye sokarken bir de elinize bir mektup verecektir.

Atatürk'ün ilk aşkı Eleni'nin yazdığı mektup...

Bir Rum iş adamının kızı olan Eleni ile Mustafa Kemal'in evlenmesine önce Atatürk'ün annesi Zübeyde Hanım'ın izin vermediği, daha sonra da babasının Eleni'yi kâhyasıyla evlendirdiği anlatılıyor.

Eleni Atatürk'e böyle seslenmiş.

"Çok seneler geçti, ben halen her gün senden haber bekliyorum.

Herhangi bir zamanda mektubumu alırsan, beni hatırla. Kâğıttaki gözyaşlarımı görebileceksin. Yıllar ve olaylar geçiyor, seninle ilgili çok şeyler konuşuluyor. Mektubumu okurken, başka kadını seviyorsan, mektubumu yırt."

Manastırlı Eleni Karinte, bir gün tanıdığı ve aşık olduğu adama bütün ömrünü harcamıştır.

"Benim seni sevdiğim kadar, o kadını o kadar çok

seviyorsan, kendisine hiçbir şey söyleme, senin kadar mutlu olmasını diliyorum. Fakat, balkondaki kıızı hatırlıyorsan ve başkasını sevmiyorsan, seni beklediğimi ve ömrüm boyunca bekleyeceğimi bilmeni istiyorum.

Ebediyen seni seven ve seni bekleyen, Eleni Karinte'n."

Münir Hayri Egeli'nin Bilinmeyen Yönleriyle Atatürk kitabında ise Atatürk'ün ilk ve son aşkının Selanik Merkez Kumandanı Şevki Paşa'nın kızı Emine Hanım olduğu yazıyor. Atatürk ölümüne kadar kız kardeşi Makbule Hanım vasıtasıyla ondan haber aldığı mutlu olmuş, evlenmediğini öğrendiğinde çocuklar gibi neşelenmiş. Hatta çok sevdiğini söylediği Eminem şarkısını da bu yüzden çok severmiş ve şarkı her çalındığı ortamda iştirak edip kimi zaman gözlerinden yaş gelirmiş.

Mustafa Kemal Selanik'ten ayrılrken Emine Hanım'ın "*Harbiye'ye ne zaman gidiyorsun?*" yazdığı nota şöyle cevap vermiş: "*Bu dakikada vapura gidiyorum. Bu ân-ı meş-um bize kan ağlatacak. Bendeniz sizi unutmayaçağıma vicdanen yemin eder, sizden de aynı vefayı beklerim, Allahısmarladık. Mustafa Kemal*"

Atatürk'ü bir de Selanik'de komşu kızı Hatice'den dinlemek lazım. Münir Hayri Egeli'nin anlatımına göre, Hatice Hanım bir kış gecesi Egeli'nin ısrarlarına dayanamayarak hikayesini şöyle anlatmış:

"*Selanik'te Zübeyde teyzelere yakın oturuyorduk. Mustafa Bey'i çocukluğumdan beri kapımızın önünden geçtikçe görürdüm. Naciye isminde bizden çok büyük bir kız arkadaşımız onun her geçişinde pencereye koşar onu seyrederdi. Arkadaşlarla karar verdik, ilk fırsatta Naciye Abla'nın sevgisini Mustafa Bey'e duyuracaktık. Zübeyde Teyzelere de sık sık gittiğim için bu işi bana verdiler. O gün evlerine gittim ve sofadan geçerken bir sakı içinde kırmızı karanfiller gördüm. Hemen birini kopardım, Mustafa Bey'in odasına girdim. Masanın üzerinde bir tarih kitabı vardı. Hemen karanfili kitabın açık sayfasına koydum. Mustafa Bey geldi. Annemin ve annesinin ellerini öptü. Çiçekten dolayı çok heyecanlı idim. Mustafa Bey benim heyecanlı olduğumu hissetti ve dikkatlice gözlerime baktı. Daha sonra derslerinin olduğunu söyleyip odasına çıktı. Birdenbire Mustafa Bey'in*

Selanik Merkez Kumandanı Şevki Paşa'nın kızı Emine Hanım

merdivenlerden indiğini ayak seslerinden anladım. 'Bu çiçeğı benim kitabımın arasına kim koydu?' diyecek gibi geliyordu. Mustafa Bey odanın kapısında göründü. Gözlerimle 'ben ettim sen etme' der gibi ona baktım. O da bana o anlamlı mavi gözleriyle bakıyordu. Mustafa Bey bir arkadaşını görmek için tekrar dışarı çıkacağını söyledi ve gitti. O günden sonra ne Zübeyde teyzelere gidiyordum ne de Mustafa Bey'in görünebileceğı yerlere uğrayabiliyordum. Bir gün evdeki büyümeden Zübeyde Teyze'nin beni Mustafa Bey'e istediğini öğrendim. Annem askerler hep uzaklara giderler, ben kızımdan uzaklaşamam düşüncesiyle işi sürüncemeye sürmüştü. Mustafa Bey Harbiye'den Erkân-ı Harp Yüzbaşısı olarak çıktığında beni tekrar istediler. Ama annem yine fikrinden vazgeçmedi ve

beni başka biriyle söz kestirdi."

Ancak sizleri bütün bu hikayelerden daha da fazla şaşırtabilecek başka bir anı daha var. Mustafa Kemal bir gösteri sonrası sohbet ettiği Bulgar tiyatroculara öyle bir şey söyler ki, herkes şaşırır; *"Sofya'da bir kızı çok sevdim, ama onu bana vermediler."*

Bulgar Miti Kovaçeva, Sofya'ya askeri ataşe olarak atanan Mustafa Kemal'le 1914'te tanıştı. Strauss'un Güzel Mavi Tuna valsıyla başlayan ilişkileri, Miti'nin General babasının itirazı yüzünden sona erdi. Fakat Sofya'nın en güzel kızı, öldüğü güne kadar Mustafa Kemal'i sevdi.

Bulgaristan'a askeri ataşe olarak atanan Mustafa Kemal 27 Ekim 1913'de vardığı Sofya'daki ilk günlerini sıkıntı içinde geçirdi. Önceleri otelde kalan Mustafa Kemal daha sonra Alman asıllı Madam Hilda Christianus'un evine taşındı. Mustafa Kemal bir süre sonra elçiliğe yakın bir ev tuttu ve şehirden ayrılınca dek burada yaşadı.

Mustafa Kemal 1914 Şubat'ının ilk cumartesi günü Şehir Kulübü'nde General Kovaçeva ve ailesiyle tanıştı. Miti ve Mustafa

Kemal'in Güzel Mavi Tuna vâlsi de işte bu tanışma gününde yaşandı. O gecenin hemen ertesinde Mustafa Kemal, General Kovaçeva'nın evine davet edildi. Türk zabitanın aileyle yakınlaşması, Miti ile daha fazla

zaman geçirmesini sağladı. İkili sık sık Boris Parkı'ndaki buz pateni pistine, Çar Osvobodidov Bulvarı üzerindeki Bulgarya pastanesine gitmeye başladılar. Ancak kısa bir süre sonra bir tatsızlık yaşandı. Halk tiyatrosuna bilet almaya giden Miti'nin yolu gazi bir yüzbaşı tarafından çevrildi. Yüzbaşı babasıyla beraber Türklere karşı savaştıklarını hatırlatarak,

Sofya'daki birçok kimsenin genç Türk zabitiyle yaşadığı ilişkiden duyduğu rahatsızlığı dile getirdi. Olayın ardından eve kapanan Miti ve yaşananları duyan Mustafa Kemal, birkaç gün hiç konuşmadılar. Sonra ortak dostları devreye girdi ve Bulgarya pastanesinde yine buluştular. Sorunu konuşmadan çözmüşlerdi. 24 Mayıs'ta bir bayramı kutlaması için Askeri kulüpte düzenlenen balo, ikilinin tüm Sofya'ya meydan okudukları gece olarak akıllarda kaldı.

Geceye yeniçeri kıyafetiyle katılan Mustafa Kemal, "en özgün

Sofya'da düzenlenen baloya yeniçeri giysileri ile katılan Mustafa Kemal, "en özgün kıyafet sahibi" seçilmişti.

kıyafet sahibi" seçildi. Mustafa Kemal, onuruna çalınan vals başlayınca tüm salonun bakışları arasında Miti'ye doğru ilerledi ve birlikte piste çıktılar. Başta Bulgar Çarı olmak bütün kalabalığın önünde ayakları yerden kesilircesine muhteşem bir vals ile herkese meydan okuyorlardı. Kısa bir süre sonra Miti ve Mustafa Kemal her zaman gittikleri Boris Parkı'nda bu defa gelecekleri üzerine konuşuyorlardı. Mustafa Kemal, Miti'ye klasik bir evlenme teklifinde bulunmadı. Aksine yaklaşan savaşlardan, Türkiye'nin gelenekleri ve diniyle farklı bir ülke olduğundan söz etti. Miti hepsini dinledi ve "Evet diyorum, ne olacaksa birlikte olsun" dedi. Miti evine gidip haberi annesine

verdi. General Kovaçeva'nın bu işe hazırlanması gerekiyordu. Miti ve annesi mutfakta plan yaparken Mustafa Kemal'in geldiğini duydular. Klasik selamlaşmanın ardından iki erkek baş başa kaldılar. Mustafa Kemal Miti'yle evlenmek istediğini açıkladı. General Kovaçeva kararını ertelemişti ama Sofya'da belirli bir çevrenin tek dedikodusu Miti-Mustafa Kemal ilişkisi olunca rahatsız oldu ve Mustafa Kemal'e "Bu evlilik olmayacak ve artık Miti ile görüşmeseniz iyi olur" mesajını ilettili.

General Kovaçeva kızını avukat Gergi Hacıyordanov ile nişanlamaya karar verdi. Mustafa Kemal ise o günlerde Sofya'dan ayrılmaya ve cepheye gitmek için hazırlanıyordu. Miti nişanlanırken Mustafa

Bir yıl sonra
Mustafa Kemal
Çanakkale Zaferi ile
tüm dünyanın tanıdığı
bir isim olmuş,
Miti ise zorla evet
dediği nişanlısından
ayrılmıştı.

Kemal de bavullarını toplayıp İstanbul'a döndü... Bir yıl sonra Mustafa Kemal Çanakkale Zaferi ile tüm dünyanın tanıdığı bir isim olmuş, Miti ise zorla evet dediği nişanlısından ayrılmıştı. Sofya'ya dönen Mustafa Kemal General Kovaçeva'ya kararında bir değişiklik olup olmadığını sordu. Yanıt yine olumsuzdu ama general bu kez vedalaşmalarına izin vermişti. Miti ve Mustafa Kemal Bulgarya pastanesinde son kez buluştular. O bir saate bir yılın hasretini ve bundan sonra ayrı geçirecekleri yılların özlemini sığdırmaya çalıştılar. Mustafa Kemal'in Miti'ye son sözleri "Sana karşı hissettiklerim yaşamım boyu değişmeyecek" oldu.

Miti, Mustafa

Kemal'in ölüm haberini 11 Kasım'da radyodan öğrendi. Ömrü boyunca Mustafa Kemal'den neredeyse hiç söz etmedi. Sessizliği 7 Ağustos 1966'ya kadar sürdü. O sabah uyandığında, hasta yatağının başında bekleyen kardeşi Olga'ya rüyasında Mustafa Kemal'i gördüğünü anlattı. Birkaç saat sonra derin bir komaya girdi ve iki gün sonra Mustafa Kemal'in yanına gitti.

Günümüzün Laik Cumhuriyet ve Atatürk düşmanları hiç bir belge, bulguya dayanmayan son derece

çirkin yalan ve iftiralarla kafaları karıştırmaya çalışıyorlar. En önemli bege Nutuk'tur. Yazılmış yazılar, alınmış kararlar, anlaşmalar, çekilmiş telgraflar birer belgedir. Ümmet'den millete, kulluktan vatandaşlığa geçmemize, özgürlüğümüze kavuşmamıza sebep olan Atatürk bir mucize, bir lütuftur Türk

Milleti için. Avrupa'da yüzlerce aydın, sanatçı ve ilim adamlarının 300 senede yaptığını tek başına 10 sene içinde yapan bir kahramandır Atatürk.

***O bizden biriydi.
Neşesinin tek kaynağı
halkının mutluluğu
ve halkıyla beraber
olmaktı.***

O bizden biriydi. Neşesinin tek kaynağı halkının mutluluğu ve halkıyla beraber olmaktı.

Aç kaldı, uykusuz kaldı, şehitleri elleriyle toprağa verdi, ailesinden uzak kaldı, hasta oldu, kurşun

yedi, yüzü, gözü dağıldı, kör olma tehlikesi geçirdi, kaburgaları kırıldı, etrafı sarıldı, idama mahkûm oldu ama o hiç bir zaman mücadeleden vaz geçmedi, doğru bildiklerinden taviz vermedi.

O çelik bakışların ardında son derece yumuşak, duygusal, romantik ama kırık bir kalp vardı. Kendi için değil, halkı için adanmış onurlu ancak bir o kadar da hüznü bir hayat vardı.

Ruhu Şad olsun. •

kayabozteped@gmail.com

Prof. Dr. Mehmet Haberal, Özbekistan'da Diyabetli Hastalarda İlk Böbrek Naklini Yaptı

2018'in Nisan ve Mayıs aylarında Özbekistan'da çocuklarda ve eşler arası ilk böbrek nakillerini gerçekleştiren Başkent Üniversitesi Kurucusu ve Dünya Organ Nakli Derneği Başkanı Prof. Dr. Mehmet

Haberal, geçtiğimiz ay da diyabetli hastalarda ilk böbrek nakline öncülük etti.

Başkent Üniversitesi Kurucusu ve Dünya Organ Nakli Derneği Başkanı Prof. Dr. Mehmet Haberal,

Prof. Dr. Haberal, 2018 Nisan ayında Özbekistan'da çocuklarda ilk böbrek naklini gerçekleştirdi. Mayıs ayında da eşler arası ilk naklin öncüsü oldu ve rekor kırarak iki günde 12 başarılı operasyona, 6 organ nakli yaptı. Prof. Dr. Haberal'ı geçtiğimiz ayki Taşkent ziyaretinde, bu başarılı nakillerle yeniden yaşam yolculuğuna başlayan hastaları karşıladı. Sağlığına kavuşan hastalar Prof. Dr. Haberal'ı minnetle kucakladılar.

Türk devletlerine yönelik bilimsel katkılarını sürdürüyor. 14 Aralık 2014'te kurduğu Türk Dünyası Transplantasyon Derneği'yle, Türk kökenli devletlere yönelik bilimsel çalışmalar, teknoloji,

eğitim, bilgi ve deneyim desteğini başlatan Prof. Dr. Mehmet Haberal, Kazakistan ve Özbekistan'da ilk niteliğindeki organ nakillerine de öncülük etmişti. 2014 yılı Aralık ayında Kazakistan'da çocuklarda ilk

karaciğer naklini ekibiyle
birlikte gerçekleştiren Prof.
Dr. Haberal, 2018'in Nisan
ve Mayıs aylarında da

Özbekistan Başbakan Yardımcısı Aziz Abduqahhovich Abdihakimov Prof. Dr. Haberal'a Özbekistan tarihini anlatan bir kitap takdim ederken, Prof. Dr. Haberal da Abdihakimov'a Başkent Üniversitesi'ni simgeleyen bir armağan sundu.

2014 yılında Kazakistan'da çocuklarda ilk karaciğer naklini gerçekleştiren Prof. Dr. Haberal, 2018 yılında da Özbekistan'da çocuklarda ve eşler arası ilk böbrek nakillerini yapmıştı.

Özbekistan'da çocuklarda ve eşler arası ilk böbrek nakillerini yapmıştı. Öte yandan yine geçtiğimiz yıl Özbek ve Kazak hekimler Başkent Üniversitesi'nde eğitim almışlardı.

ÖZBEKİSTAN'DA DİYABETLİ HASTALARDA İLK BÖBREK NAKLİ

Prof. Dr. Mehmet Haberal, ekibiyle birlikte çocuklarda ve eşler arası ilk böbrek naklini başlattığı Özbekistan'ın başkenti Taşkent'te, 16 Nisan 2019 günü diyabetli hastalardaki ilk böbrek naklini gerçekleştirdi. Ekibiyle birlikte ameliyathaneye giren Prof. Dr. Haberal, başarılı bir nakil yaptı. Hastanın sağlık durumunun gayet iyi olduğu öğrenildi.

Prof. Dr. Haberal, Türk Dünyası Transplantasyon Derneği ve Türkiye Organ Nakli Derneği'nin

Özbekistan'da düzenleyeceği müşterek bilimsel kongreyle ilgili olarak, Başbakan Yardımcısı Aziz Abduqahhorovich Abduhakimov ile de bir görüşme yaptı. Dünyanın önde gelen bilim insanlarını Taşkent'te buluşturacak ve 10-11 Kasım 2019 tarihlerinde düzenlenecek kongre ile ilgili detayları anlatan Prof. Dr. Mehmet Haberal'ı, Başbakan Yardımcısı Aziz Abduqahhorovich Abduhakimov ilgiyle dinledi. Bir buçuk saat süren görüşmede Başbakan Yardımcısı Aziz Abduqahhorovich Abduhakimov, kongrenin Özbekistan açısından büyük önem taşıdığını dile getirdi. Görüşmenin sonunda Özbekistan'ı ve

Özbekistan Başbakan Yardımcısı Aziz Abduqahhorovich Abduhakimov, Prof. Dr. Mehmet Haberal, Özbekistan Sağlık Bakan Yardımcısı Prof. Dr. Abdulhakim Khadjibayev, Özbekistan Cumhurbaşkanlığı Tıp Servisi Başkanı Asilbek Hudayarov.

Başkent Üniversitesi'ni simgeleyen hediyeler takdim edilirken, kongre hazırlıkları da bu üst düzey görüşmeyle resmen başlamış oldu. •

METE AKYOL'DAN YAZILAR

Mete Akyol'un Düzenzedeler adlı kitabından

Doğuda Eğitim

Doğu bölgemizde birçok illerde ve ilçelerdeki liselerde öğretmen kadroları dolu değildir.

Bu bölgemizdeki liselerde birçok dersler, öğretmen olmadığı için, boş geçmektedir. Bazı dersler ise, vekil öğretmenlerle öğretilmeye çalışılmaktadır. Vekil öğretmenler, gerçekte öğretmenlikle ilgisi olmayan kişilerdir. Bunlar ya yargıç, ya savcı, ya avukat, ya doktor, ya da subaydırlar. Kendi asıl işlerinin elverdiği ölçüde liselere gelirler ve genellikle tarih, coğrafya, edebiyat, yabancı dil, hatta müzik ve beden eğitimi dersleri verirler.

Kimya, matematik, fizik gibi temel dersler ise, bu dersleri öğretebilecek yetenekte vekil öğretmen bulunamadığı için genellikle boş geçmektedir.

Bu bölgelerdeki bazı liselerde ilkökul öğretmenlerinin ders verdikleri de bir gerçektir.

Doğu'nun öğretmensiz liseleri,

elbette, aynı anda araç gereçsiz liselerdir de.

“İşte bizim bu durumdaki liselerimizden mezun olan öğrencilerimiz, örneğin, Ankara, yada İstanbul illerindeki liselerden

*Doğu'nun
öğretmensiz
liseleri,
elbette, aynı
anda araç
gereçsiz
liselerdir de.*

mezun olan öğrencilerle aynı üniversite giriş sınavına girdiklerinde, acı gerçek puanların belirtildiği rakamlarda ortaya çıkmaktadır”

dedi Erzurum Milli Eğitim Müdürü Kâzım Ertürk “Hayatında bir tüp görmemiş lise mezunu ile, laboratuvarında çeşitli deneyleri bizzat kendi yapmış bir lise mezununun aynı kimya soruları karşısındaki durumları, büyük bir eşitsizlik ve haksızlığın ifadesidir”

Doğu'daki öğretmensiz, araç gereçsiz liselerden mezun öğrencilerle, başka illerin "Tam Teşekküllü" liselerinden mezun öğrencilerin aynı üniversite giriş sınavına katılmaları, Milli Eğitim Müdürü Kâzım Ertürk'e göre, "Ayağı sakat bir çocukla profesyonel bir koşucunun aynı alanda ve aynı kurallarla yarışırılması"ndan farksızdır.

"Böyle bir yarışın sonucu, yarışın başında bellidir" dedi Kâzım Ertürk. "Bakınız üniversiteye giriş sınavlarının sonuçlarına. En düşük puanlar, hep bu bölge liselerinden mezun olan öğrencilere aittir."

Kâzım Ertürk de profesyonel koşucularla aynı alanda, aynı kurallarla yarışırılmak istenilen bir "sakat ayaklı çocuklar" babasıdır.

"27 yıllık meslek hayatımda görev yaptığım en batı ilimiz, Tunceli'dir" dedi "Kars, Artvin, Tunceli'den sonra, şimdi de Erzurum'da görev yapıyorum. Çocuklarım, doğuda, az gelişmiş

yörelerin okullarından mezun oldular. Bu nedenle, bu yöredeki öğrenci velilerinin ızdırabını çok iyi bilirim. Çünkü onların ızdırabına ben de ortak oldum. Onların alın yazılarıyla ben de ortaklaştım."

"Çocuklarınız okuyorlar mı şimdi?"

"Üç oğlum da liseden mezun oldu. Fakat üniversiteye giriş sınavlarında puan tutturamadılar. Büyüğü Anbarlı Santralı'nda teknisyen olarak çalışıyor. Ötekiler, mektupla öğrenim yapıyorlar."

Erzurum Milli Eğitim Müdürü Kâzım Ertürk, derin bir iç geçirdi.

"Buralarda durum hiç memnun edici değildir" dedi. "Öğrencilerimizi lise diploması sahibi yapabiliyoruz, fakat..."

Fakat'ın gerisini ben dinlemek istemedim. O anlattı.

Onun anlattıklarını ise siz belki okumak istiyorsunuz amma bağışlayın. Ben yazmıyorum. •

Atatürk ve Eğitim Politikası

Atatürk, kültür birliğinin oluşturulması, kültürün yaygınlaştırılmasında en önemli aracın eğitim olduğunu ileri sürmüştür. Bu nedenden ötürü Atatürk, milli kültür birliğini sağlamak amacıyla yönelik olarak eğitimin bu amaç doğrultusunda yapılandırılması gerektiğini vurgulamıştır. Atatürk, temel hedeflerinin gerçekleştirilmesi, hem de bu hedeflere ulaştıracak eğitim politikalarını tespit etmek için çağdaş eğitimcilere 1924-34 yılları arasında altı adet rapor hazırlamıştır. Hazırlanan bu raporlar doğrultusunda da, milli eğitimimizin çağdaş ilkeleri ortaya koymuştur. Atatürk'e göre eğitimimizin ilkeleri şu noktalarda olmalıdır:

1. Eğitim milli olmalıdır, 2. Eğitim bilimsel olmalıdır, 3. Eğitim laik olmalıdır, 4. Eğitim karma olmalıdır, 5. Eğitim uygulamalı olmalıdır.

Kaynak: Adem, M. (2000). Atatürkçü düşünce ışığında eğitim politikamız. İstanbul: Yeni Gün Haber Ajansı Basın ve Yayıncılık

Otopsi

Cengiz Özakıncı

Türk Tarih Tezi'ne Karşı
Briton Propagandası ve

STONE

"Stonehenge" (Asılı taşlar) İngiltere'deki en eski tarihsel anıttır. Binlerce ton ağırlığındaki bu dev taşların kimlerce hangi tarihte dikildiği konusu bilim insanlarının yüzyıllardır tartışılmaktadır.

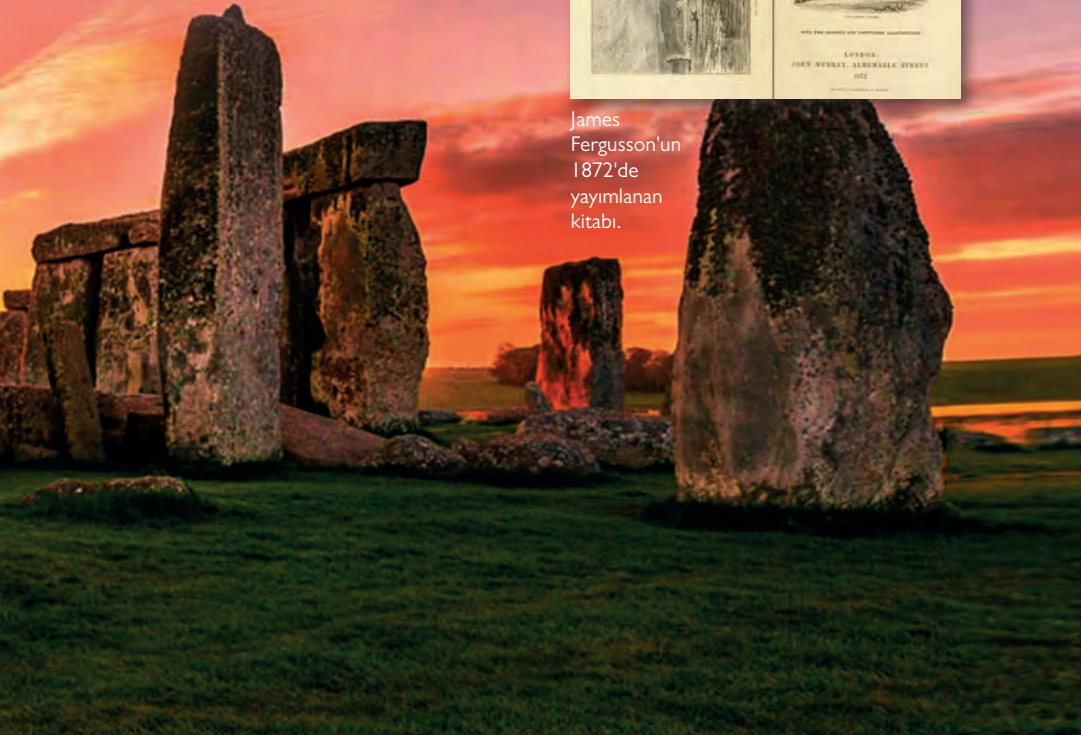

HENGE

İngiliz mimar James Fergusson, 1872'de yayımlanan "Tüm Ülkelerdeki Doğal Taş Anıtlar: Yaşları ve Kullanımları" (Rude Stone Monuments in All Countries; Their Age and Uses) kitabında bu anıtın özelliklerine uzunca bir bölüm ayırmıştır. »

James Fergusson'un 1872'de yayımlanan kitabı.

James Fergusson'un kitabında yer alan Stonehenge bölümünden.

Fergusson, İngiltere'deki bu dev taş anıtları dikenlerin Aryan ırkından Avrupalılar olmayıp, Turan ırkından Asyalılar olduğunu belirterek şöyle diyordu:

- "Asya'dan, Çin'den başlayarak, Tataristan'da, Hindistan'da, İran'da Moğollar, Yunanistan'da Pelasgi'ler, İtalya'da Etrüskler, Avrupa'daki gömütleri inşa edenler, hep Turanlılardır." (a.g.e.-s.30.)

same extent. The peculiarity is most characteristic of the earlier underlying races, whom we have generally been in the habit of designating as the Turanian races of mankind. But if that term is objected to, the tomb-building races may be specified—beginning

James Fergusson, a.g.e., s.30

- "Turanlıların egemen olduğu yerler, Aryanların hiç bir zaman yerleşmemiş olduğu yerlerdir. Avrupa'daki dolmenleri inşa edenler, kesinlikle Aryan ırkından değildirler; Turanlı kanı ve ırkı

Avrupa'da son dönemlere dek en geniş biçimde yayılmıştır." (a.g.e., s.507)

- "Dolmen inşa eden ırk, ya da diğer bir deyimle, damarlarında Turan kanı karışan bir ırk, dünyanın en uzak köşelerine egemen olmayı sürdürdü; 8. ve 9. yüzyıllarda İngiltere ve Fransa'ya, 11.

ve 12. yüzyıllarda İskandinavya'ya egemen oldu." (a.g.e. - s.508.)

Fergusson'un Stonehenge'i Asyalı Turanlılarca dikilmiş anıtlar olarak nitelemesi, İngiltere'de Aryan ırk üstünlüğünü savunan çevrelerde öfkeye yol açmıştı.

Tam 147 yıl sonra 16 Nisan 2019 günü İngiltere'den dünyaya yayılan bir haber, o çevrelerde sevinç yaratacaktı. BBC Bilim

Editörü Paul Rincon'un "İngiltere'nin en önemli anıtlarından Stonehenge'i inşa

edenler 'Anadolu'dan göç etti" başlığıya yayımlanan 16.04.2019 günlü haberi şöyleydi:

- "İngiltere'de yapılan bir DNA araştırması sonucu, ülkenin başlıca tarihi anıtlarından Stonehenge'i inşa edenlerin Anadolu'dan

Turanian nations around it and wherever the Aryan races never seem to have settled.

If any Turanian blood remained in the veins of any of the various races who inhabited Europe in the middle ages, it is easy to understand how the preaching or doctrines of any Buddhist missionaries or Turanian tribes must have struck a responsive chord in their hearts, and how easily they would have adopted any new fashion these Easterns may have taught. As we have had occasion to point out above, the dolmen-builders of Europe certainly were not Aryau. Nor, if we may trust M. Bertrand and the best French antiquaries, were they Celts; but that an old

dolmen-building race—or, in other words, a race with any taint of Turanian blood in their veins—continued to prevail. This, in remote corners of the world, seems to have extended in France and Britain down to the eighth or ninth century. In Scandinavia it lasted down to the eleventh or twelfth, and sporadically, in out-of-the-way and neglected districts, as late both in France and Great Britain.

James Fergusson, a.g.e., s.507. (üstte)

James Fergusson, a.g.e., s.508 (altta)

geldikleri tespit edildi. Londra'da yapılan DNA araştırmasında uzmanlar, İngiltere'de neolitik çağda (M.Ö. 5500-800) yaşayanların kalıntılarından alınan DNA örnekleriyle, aynı dönemde Avrupa'da yaşayanların DNA örneklerini karşılaştırdı. Araştırma sonucu, Britanya Adası'nda neolitik dönemde yerleşik olanların, Anadolu'dan yola çıkıp, İber Yarımadası üzerinden gelerek adaya yerleştikleri saptandı. Bu halkın, M.Ö. 4000 yılında Britanya'ya ulaştığı belirlendi. Doğa Ekolojisi ve Evrim adlı bilimsel yayında yer alan araştırmada, İngiltere'ye göçün, Anadolu'dan MÖ 6000'de başlayan büyük nüfus hareketinin bir parçası olduğu ve bu halkların Avrupa'ya tarımı getirdiği kaydedildi.

(...) DNA kanıtları, Neolitik Britanyalıların kökeninin büyük

ölçüde Akdeniz rotasını ya kıyı boyunca ya da teknelerle bir adadan diğerine geçerek takip eden gruba dayandığını gösteriyor. (...) Britanya'ya giren neolitik çağ göçmenlerinin tarımın yanı sıra, megalit olarak bilinen dev kayalarla inşa edilen anıtları da getirdiği belirtiliyor. Stonehenge Anıtı da bu geleneğin bir parçası. (...) Neolitik çiftçilerin derilerinin daha açık

renkli, kahverengi gözlü ve siyah ya da koyu kahverengi saçlı olduğu belirlendi."

BBC'nin bu haberi hızla dünyaya yayıldı ve İngilizler bu dev anıtları dikenlerin kendi ataları olduğu haberini Stonehenge anıtına

BBC'nin bu haberi hızla dünyaya yayıldı ve İngilizler bu dev anıtları dikenlerin kendi ataları olduğu haberini Stonehenge anıtına giderek coşkulu biçimde kutladılar.

Ancestors of Stonehenge builders revealed in new researchPublished time: 16 Apr, 2019 15:31
Edited time: 17 Apr, 2019 06:59

Get short URL

"Stonehenge'in ataları yeni araştırmayla ortaya çıktı."

Stonehenge Builders Revealed? Early Britons Came from Turkey | Ancient Architects

"İlk Britonlar Türkiye'den Geldi."

giderek coşkulu biçimde kutladılar. Kutlama görüntüleri "Stonehenge'in Ataları Yeni Araştırmayla Ortaya Çıktı!", "İlk Britonlar İngiltere'ye Türkiye'den geldi!" başlıklarıyla yayınlanıyordu.

Haber, Britonların (İngilizlerin) 8000 yıl önce Orta Anadolu'da yaşadıklarını ve buradan göç ederek 6000 yıl önce İngiltere'ye ulaştıklarını gösteren haritalar eşliğinde yayılıyordu.

Bir yandan Britonların

(İngilizlerin) binlerce yıl önce Anadolu'dan göç ederek İngiltere'ye ulaştıkları; tarımcılığı ve taş anıt dikme becerilerini birlikte getirip, Stonehenge anıtını diktikleri ileri sürülürken; bir yandan da Türkiye'de Göbeklitepe'de kazılarda ortaya çıkan dev boyutlu taş anıtlar ile İngiltere'deki Stonehenge anıtı arasında benzerlik kuruluyor; İÖ. 9000'lerde

Anadolu'da Göbeklitepe'yi kuranlar ile İÖ. 4000'lerde göç yoluyla ulaştıkları İngiltere'de Stonehenge anıtını dikenlerin İngiliz / Britonlar olduğu yayılıyordu,

Anadolu'nun binlerce yıl önce bir İngiliz / Briton anayurdu olduğu yargısı oluşturmaya yönelik bu propaganda çalışması, *bu bilgiler DNA araştırmalarının sonucudur* denilerek, yadsınması olanaksız bilimsel gerçekmiş gibi savunuluyordu.

Britonların (İngilizlerin) Anadolu'dan İngiltere'ye göç haritası.

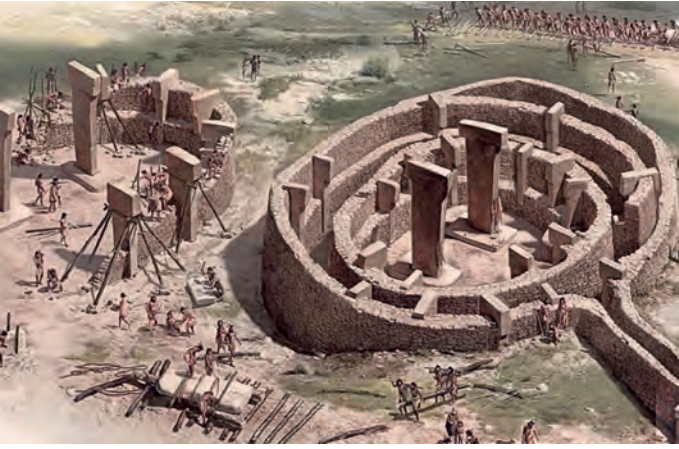
Oysa, Arkeolojik bulgulara göre: Anadolu'da tarih öncesinde, Hititlerden önce, Hattiler vardı. Hititler İÖ. 2000'lerde Anadolu'ya geldiklerinde, kendilerinden çok daha ileri bir kültür düzeyinde bulunan Hattiler ile karşılaştılar. Hititler, Hattilerin yüksek kültürünü benimsediler. Hattilerin Anadolu'nun en eski halkı olduğu, Hatti dilinin İndo-Avrupalı nitelikte bükümlü (inflexional) olmayıp, tersine Sümerce, Hurriçe, Urartuca ve Türkçe gibi eklemli, bitişimli (agglutinative) olduğu saptanmıştı. İÖ. 8000'lerde Anadolu'dan göçenler ilk Britonlar, İngilizlerdir demek, o tarihte Anadolu'nun yerlisi olan Hattileri Briton İngiliz olarak nitelemektir ki, dil ve kültür yapısının uyumsuzluğu bunu dayanaksız kılmaktadır.

Atatürk'ün Türk Tarih Tezi'ne göre; Türkler Anadolu'ya

ilk kez 1071'de değil binlerce yıl önce gelmişlerdir. Anadolu'nun en eski halkı olan Proto-Hititler yani Hattiler, dil ve kültür vs. bakımından tıpkı Sümerler gibi Türk özelliklere sahiptirler. Anadolu 7000 yıllık Türk yurdudur. Türk Tarih Tezi'nin bu saptamaları, arkeolojik, yazıbilim ve dilbilim bulgularına dayanmaktadır. Hattilerin Britonlar gibi İndo-avrupalı olmadıkları, Hititoloji alanında kökleşmiş bir bilgidir.

16 Nisan 2019'da İngiltere

Anadolu'nun en eski halkı olan Proto-Hititler yani Hattiler, dil ve kültür vs. bakımından tıpkı Sümerler gibi Türk özelliklere sahiptirler. Anadolu 7000 yıllık Türk yurdudur.

Göbeklitepe / Türkiye

Stonehenge / İngiltere

çıkışlı DNA'ya dayandırılan haber, Anadolu'nun Britonların İngilizlerin anayurdu olduğu yargısını oluşturmak amacıyla ve bu amaç uğruna Anadolu'nun arkeolojik bulgulara dayalı tarihini çiğnemekten, yoksaymaktan çekinmemiştir. Bu çabanın örtülü amacı, Atatürk'ün Türk Tarih Tezi'nde Türklerin Anadolu'daki varlığını İÖ. 5000'lere götüren Hattileri, İngilizlerin ataları Britonlar olarak göstermek suretiyle hem

Anadolu'daki Türk varlığını 1071'den başlatmak ve hem de Anadolu'yu İngiliz anayurdu olarak tescil etmektir.

Emperyalizm, yayılmacılığı haklı, gerekli gösterecek argümanlar üretir ve kullanır. İngiliz emperyalizmi, Hindistan'ı sömürgeleştirirken, Hindistan'ın Sanskrit dili ile İngiliz dilinin akraba olduğunu, bu dil akrabalığının 5000 yıl önceki soy akrabalığından kaynaklandığını, İngilizlerle Hindistanlıların soydaş olduklarını propaganda etmiştir.

"İngiltere'deki

Stonehenge anıt-

larını dikenler, binlerce yıl önce Anadolu'dan göçen Briton ataları-mızdır, Anadolu Britonların İngilizlerin anayurdudur" gibi yayınlar, gelecekte Türklük aleyhine kanlı sonuçlar doğurabilecek psikolojik savaş söylemleridir. Bugün bu söylemlere gülüp geçenler, gelecekte çok ağlayabilirler; ancak iş işten geçtikten sonra dökülen gözyaşlarının hiç kimseye hiç bir yararı olamaz. •

cengizozakincibd@gmail.com

Lâf Notre-Dame'dan Açılmışken

Dünyayı meşgul eden Notre Dame Katedrali yangını ne zaman başlıyor? Fransa Cumhurbaşkanı Macron'un pek sık başvurmadığı hatta ilk defa olduğu söylenen, "Sarı Ceket" hareketine son verilmesi için televizyonlardan yapacağı "ulusa sesleniş" konuşmasının başlamasına aşağı yukarı 75 dakika kala... Konuşmadan önce olanlar oluyor.

Konuşma iptal ediliyor, katedral yanarken konuşacak hali yok genç cumhurbaşkanının.

Bu iki olay arasında bağlantı var mıdır yok mudur işimiz değil, ama Cnn International’da bir Fransız gazetecinin bu tuhaf tesadüfe dikkat çekmesi düşündürücü, aktarmadan olmaz.

Katedral isminden de anlaşılacağı gibi kadın sıfatı olan bir kilise, yılda 13 milyon turistin ziyaret ettiği, dinî turizmin en önemli cazibe merkezlerinden biri.

Katedralin inşaa tarihi VII Louis döneminde Seine nehrinin ortasında bir adada 1163 yılında başlıyor. 1345’de tamamlanıyor. Orta Çağ’ın mücevher değerinde bir Gotik mimari örneği deniyor.

1790 yılında Fransız Devrimi sırasında epey hasar görüyor ve terk ediliyor.

Metruk katedral Victor Hugo’nun 1831’de yazdığı ünlü romanı Paris’in Notre-Dame Kitabıyla gündem oluyor, dahası kitabın İngilizce baskısında adı “Notre-Dame’in Kamburu”, İngiltere’de de ilgi odağı olunca, okuyucuları Notre-Dame’in perişan halinden haberdar ediyor.

Kitap sayesinde oluşan yoğun ilgi tamiratı başlatıyor ve 1844-1864

yılları arasında Jen Baptiste-An-toine Lassus ve Eugene-Emmanuel Violet-le-Duc spiraller, uçan payan-daları yeniden yapmaya başlıyorlar .

Notre-Dame anlaşılan ilgi istiyor.

Victor Hugo bu ilgiyi, Notre Dame’ın çanlarından sorumlu kambur Quasimodo’nun güzel Çingene kızı Esmeralda’ya olan

aşkı, aynı zamanda Esmeralda’ya aşık Papaz ve Esmeralda’nın aşık olduğu yüzbaşı üçgeninde bir aşk entrikasıyla sağlıyor.

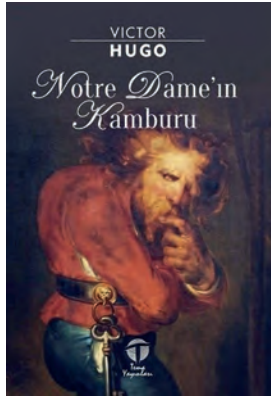
Peki İngiltere, Roma, Fransa neden katedralle bu kadar ilgililer, ortak alâka din ile sınırlı değil; hoş din ve siyaset katedrallerde daima bir araya geliyor.

İngiltere’nin VI. Henry’si 1431’de bu katedralde Fransa Kralı olarak taçlandırılıyor.

1804’de ise Bonapart’ın İmparator olarak taç giyme töreni burada oluyor ama bunlardan çok daha ilginç olanı Fransa’nın İngiltere’ye karşı savaşında bizzat rol alan Joan of Arc’ın (Jan Dark) yakılarak cezalandırılmasından yüzyıllar sonra burada Notre-Dame’da Papa Pius X tarafından 1909’da azize ilan edilmesi.

Jan Dark’ın yüceltme töreni malûm cennete girişidir.

Papa Pius X’a gelene kadar

Victor Hugo’nun ünlü Notre Dame adlı eseri

Jan Dark'ın "cennete yolcu edilmesinde" neden bu kadar gecikildi, beklendi beni aşar. Asıl adı Giuseppe Melchiorre Sarto olan 1903'den 1914 tarihleri arasında görev başında kalmış bir papa olan Pius X, kendisi de 1954 yılında aziz ilan edilmekte beraber onun yolunda yürüyenlere Katolik Muhafifler diyenler, daha da ileri gidip 'Heretic' (*yoldan sapmış*) olmakla da suçlayanlar var.

Bu grubun amacı, hedefleri nedir yazımızın konusu değil elbette ama bir kere daha açık ve net olarak görülyordu ki Notre-Dame din siyaset ilişkilerinden asla uzak değil.

Notre-Dame Katedrali'ni Avrupa'nın siyasi tarihinden ayrı; törenler yapılan Esmeralda'ya aşık Kambur'un yaşadığı, dingin asude ibadet-haneden ibaret sanmak pek doğru olmalı. Fırtınalı bir geçmiş var Notre'un Hanımefendisi'nin.

2017'den beri bir yandan onarım çalışmaları bir yandan da pazar ayinleri

Notre Dame'in "gargoyles" adı verilen

de devam ediyormuş.

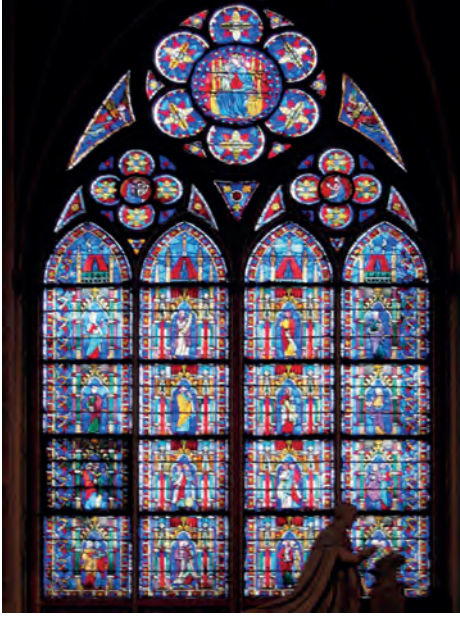
Binanın hali perişanmış, "gargoyles" adı verilen canavar şeklinde yaratık heykelticikler çirkin yaratık başlı oluk görevi görmekte

iken dökülünce yerine plastikleri konulmuş, restorasyon çalışmalarının bütçesinin 180 milyon dolar kadar olduğu tahmin ediliyor.

Şimdi yanan Notre-Dame daha önce 1230-1240 yılları arasında yanan orijinali yerine yapılmış, yani alıştırarak yazdım üzül-meyin diye, yanan bina zaten orijinali değil...

Şimdi yanan Notre-Dame daha önce 1230-1240 yılları arasında yanan orijinali yerine yapılmış.

Notre-Dame vitraylarından bir görünüş

Notre-Dame daha önce de yanmış. Şimdi yanan onun yerine yapılan.

Tarihi bir binanın yanması, bombalanması son derece can sıkıcı, can kaybının olmaması

sevindirici. Yanmalara, yıkılmalara birbirini işgallere tanık olan Avrupa ülkeleri böyle şeylere alışık demiyelim ama ilk defa başlarına gelmiyor.

II. Dünya Savaşı sırasında Alman işgali altındaki Paris'te Notre-Dame'ın vitray pencerelerini Almanlardan korumak, saklamak için sökmüşler, savaş bitimi tekrar yerlerine takılmışlar. Sökülemeyecek büyüklükte olanına da ulaşılamasın diye merdivenleri yıkılmış daha sonra yeniden yapılmış diye okudum.

Pek çoğumuzun malûmu bu hatırlatmalardan sonra, madem laf Katedrallerden açıldı diğerlerinin de hatırı kalmasın.

Dünyanın her biri tuhaf öykülü katedrallerine kısa kısa göz atalım.

St. Peter Bazilikası/ Roma

St. Peter Bazilikası

Hiçbir kilise onun yerini tutamaz derler. Katolik dünyasının merkezidir. Papa eçimlerinde sonuçları meydanda bekleyen halk işte bu kilisenin bacasında çıkan “beyaz duman” yükseldiğinde seçimin yapıldığını anlar. Aynı zamanda Papa’nın evidir ve St Peter’in mezarı da buradadır. Yani cennettin anahtarları elinde olan ve Hristiyanlığın kurucu babalarından çok önemli bir havari.

Sacre-Coeur Bazilikası/ Paris

Kutsal Kalp Bazilikası, namı diğer Sacre-Coeur. Paris’in en yüksek noktasına inşa edilmiştir. Öyle ki damında durduğunuzda manzara Eyfel’den sonra en yüksekte görebileceğiniz Paris manzarasıdır. Çıkmadım doğru mu yalan mı bilmiyorum ama yazılanlar

budur ve inşa nedeni Fransa, Prusya Savaşını kaybedince Piskopos yenilgiyi inançlardaki zayıflamaya bağlayıp bir ceza olarak görmüş ve bu bazilika yapılmış.

Westminster Abbey / Londra

1066’dan beri İngiltere’nin taç giyme törenlerinin yapıldığı bu kilise, aynı zamanda ünlü “beyazlar”ın anma ve cenaze törenlerinin yapıldığı yer. Gömülenler de var veya Shakespeare ve bazı oyuncular gibi heykelleriyle anıları ebedileştirilenler de var.

Darwin, Lawrence Olivier ve

Thomas Hardy (kalbi başka yerde gömülüymüş) bu erkek ve beyaz ünlülerden ilk akla gelen West Minster Abbey sakinleri... Kadınlardan sadece Jane Austen Şairler köşesinde anılıyorymuş.

Tuz Katedrali / Kolombiya

Kolombiya'daki yerin 600 feet derinindeki Tuz Katedrali'ne inmek için tuz madeninin dehlizlerinden geçiliyor. Bizim Ürgüp Göreme yeraltı, yer üstü tapınakları, şehirleriyle dolu olduğundan bizler için çok etkileyici yanı olmasa gerek.

Jerusalem'de eski şehrin Hristiyanların yaşadığı kısmında yer alan ve Hz. İsa'nın çarmıha gerildiği yer olarak hâlâ tartışmalı olan Church of The Holy Sepulchre'yi unutmak olmaz.

Cologne Katedrali

Cologne Katedrali

Almanya'nın Cologne şehrinde şehrin ismini allan Cologne Katedrali ise en geniş cepheli kilise olarak tarihte yer almakla kalmıyor II. Dünya Savaşı'nda 70 defa bombalanma rekoru kırıyor. Bombardıman uçakları sabah kalkıp herhalde "İlk iş dur, önce Cologne Katedrali'ni bombalayalım" mı diyorlardı? 70 defa bombaladıklarına göre, ya fena takmışlar ya da işin içinde iş

var demek. Katedralin yapımına 1248'de başlanmış ve tam 600 sene sonra 1880'de bitmiş.

Yahu; tam bitiyor birkaç yüzyıl rahat yüzü görmeden bombalamaya başlıyorlar... Bir-iki yüzyıl bari durun!

Beytullahim / Doğu Kilisesi

Beytullahim'de bulunan ilk hali Hz. İsa'nın doğduğu ahır olan Doğu Kilisesi Unesco Kültür Mirası "korunması gerekenler-nesli tükenenler" arasında yerini almış bulunuyor.

Brezilya Katedrali

Mimar Oscar Niemeyer'in başırlı iş adamı sosise kardeşine inat çizdiği Brezilya Katedrali hakikaten bir mimari şahaser ama Brezilya'nın hali bu görkemli yapıyla pek uyusmuyor.

Borgund Stave Kilisesi/ Norveç

Norveç'deki 1180 tarihli tahtadan yapılma ve günümüze kadar korunabilmiş Borgund Stave Church, Kiev'deki St. Sophia Katedrali Doğu Katolisizmi azizesinin ismini taşıyor. Adları İnanç, Umut, Aşk olan 3 kızı da Hadrian tarafından öldürülüyor.

Ayasofya (Hagia Sophia)/ İstanbul

Ve Batı tarafından İstanbul'da II. Mehmet'in içinde dua eden ilk Müslüman olarak cennete gideceğine inandığı hikaye edilen, camiye çevrilen ve müze olarak kullanılan Ayasofya en eski kilise unvanını

koruyor.

St. Basil Katedrali / Rusya

Rusya'daki St. Basil Katedrali ise katedralden ziyade Alis Harikalar Diyarı'ndan rengârenk bir yapı görüntüsüyle insana "Ben acaba Disneylad'da mıyım?" dedirten cinsten; insanın gözü fasulyeden tırmanan çocuğu arıyor.

Vermont'da

köpeklerin de rahatça girebilmesi için tasarlanmış Köpek Katedrali.

dekore edilmiş, 40.000 ile 70.000 ölünün iskeletleri övünç vesilesi bir dekorasyon olmuş, hangi manyak akıl ettiyse?

Velhasıl Notre-Dame bahane, laf açılmışken katedraleri, kiliseleri şöyle bir dolaştık. Elbette inaçlara saygımız sonsuz, ancak bazılarının

mimari dışa vurumları "Allah akıl versin" dedirten cinsten.

Eski eserleri korumak Cumhuriyetimizin daima kutsal bir görevi olmuş. Masraflı bir iş ama daima bu fedakârlık yapılmış; ancak tarih üzerinde hatta tarihle içiçe yaşayan bizlerin zaman zaman geçmişi onarırken gelecekte fedakârlık etmesi elbette düşünülemez. Tarihi alanlardan şimdikilere yer kalmayan bir kaosun içinden çıkmak kolay olmasa gerek.

Geçmişin borçlarını ödemekten asla çekinmeyen ama hiçbir konuda geleceğin ufkundan gözünü ayırmayan Cumhuriyetimiz; yeri geldiğinde gerekeni hep yapmış ve sağ duyusu ile bugünü ve geçmişi kucaklayarak, bir gün bizlerin de birer anı olacağı bilinciyle ilelebet payidar kalsın.

Saygıyla Efendim... •

neccefugurlu@gmail.com

Brezilya'da mimarın Sovyet Sputnik uydusundan esinlendiğini söylediği roket biçiminde **Maringa Katedrali**, dünyanın 8 harikasından biri olan Habeşistan'daki yerin altında kalan oyularak yapılan **St. George Kilisesi** ve Belçika'da **'İçi Görünen Kilise'** olarak isimlendirilen bir mimari şaheser olan 100 kat ve 2000 kolon çelikten yapılmış ve ışığın açılına göre gerçekten içi görünen kilise...

İtalya Bergamo'da bitkilerden yapılmış **Sebze Zerzavat Katedrali** hep hikayeleri olan tapınaklar. Bu katedralde atıştırmak serbest mi bilmiyorum.

Prag dışında yer alan **Katolik Sedlec Tapınağı** ise en tuhaf olanı. İnsan kafatası ve kemikleri ile

Hazırlayan:
YİĞİT EREN GÜNEY

İlk Dersimiz: Türkçe

Bu ay köşemizi dilimizde yer etmiş yabancı sözcüklerin karşılıklarına ayırdık. Bilginizi sınavın.

1 Tansiyon (Fr.)

- a-Damar aktarma
- b-Veri
- c-Taslak
- d-Kan basıncı

2 Reflektör (Fr.)

- a-Tatbilir
- b-Küresel
- c-Yansıtıcı
- d-Üçleme

3 Seans (Fr.)

- a-Oturum
- b-Yer fiziği
- c-Ayarlama
- d-Karışık, dolaşık

4 Sistem (Fr.)

- a-Sıra dışı
- b-Düzen
- c-Yansız, tarafsız
- d-İmce

5 Makro (Fr.)

- a-Dar, küçük
- b-Kurgu
- c-Öğüt
- d-Büyük, geniş

6 Analitik (Fr.)

- a-Uydurma
- b-Yardımcı
- c-Ödenti
- d-Çözümleyici

7 Brifing (İng.)

- a-Etkin
- b-Bilgilendirme
- c-Seçenek
- d-Gövdebilim

8 Teknik (Fr.)

- a-Yol, yöntem
- b-Kavrama
- c-Gösteri
- d-Dağıtıcı

9 Vestiyer (Fr.)

- a-Akımölçer
- b-Belgelik
- c-Askıyeri, askılık
- d-Engebe

10 Yakamoz (Rum.)

- a-Parıltı
- b-Sesli duyuru
- c-Karıştırmacı
- d-Çizelge

11 Faktör (Fr.)

- a-Kışkırtıcı
- b-Etmen
- c-Verim
- d-Buluşma

12 Handikap (İng.)

- a-Engel
- b-Kazıbilim
- c-Atak
- d-Buluş

13 Envanter (Fr.)

- a-Döküm
- b-Tez
- c-Eşzaman
- d-Dolaşım

14 Grev (Fr.)

- a-Toplumcu
- b-Destekleyici
- c-Gösteri
- d-İş bırakımı

15 Aroma (İta.)

- a-Özel
- b-Özgül
- c-Hoş koku
- d-Oturmuş

(İng.) İngilizce, (Fr.) Fransızca, (Rum.) Rumca, (İta.) İtalyanca

Yanıtlar:
151.
sayfada

Milli Mücadele'nin 100. yılında “Telgraf Cephesi” ve PR Gizli Telgraf Merkezi

Başkent Üniversitesi Atatürk İlkeleri Uygulama ve Araştırma Merkezi (ATAMER) Öğretim Üyesi Dr. Halil Özcan'ın “Atatürk'ün Özel Şifre Hattı PR Gizli Telgraf Merkezi” kitabı geçtiğimiz Mart ayında yayımlandı.

Kitapta, İstanbul'un işgal altında olduğu 1920 yılında, İngilizlerin elinde bulunan İstanbul Merkez Postanesi'nin (bugünkü Sirkeci Büyük Postane)

bodrumunda, bir portakal kasasının üzerinde ve gaz lambası ışığında canları pahasına çalışmaya başlayan ve İstanbul'daki milli güçlerin Ankara ve dolayısıyla Anadolu

ile haberleşmesini sağlayan bir avuç vatansever telgraf-çının kurduğu PR Gizli Telgraf Merkezi'nin faaliyetleri ele alınıyor. Bu faaliyetleri akademik düzeyde inceleyen ve kitap çalışmasını 119 arşiv belgesiyle destekleyen Başkent Üniversitesi Atatürk İlkeleri Uygulama ve Araştırma Merkezi (ATAMER) Öğretim Üyesi Dr. Halil Özcan, Bütün Dünya'nın sorularını yanıtladı.

Atatürk'ün Özel Şifre Hattı
Pr Gizli Telgraf Merkezi
Dr. Halil Özcan / Siyasal
Kitabevi, Mart 2019 / 327

Kırım Sava-şına rastlayan dönemde (1853-1855) müttefiklerimiz olan İngiltere ve Fransa'nın Osmanlı Devletinde telgraf hatları çektikleri doğrudur. Türk askeri makamlarının İstanbul ile haberleşmesi ancak bu devletlerin aracılık ve izniyle yapılabilmekteydi. Dolayısıyla müttefiklerden bağımsız olarak da haberleşebilmek için Osmanlı Devleti kendi telgraf hatlarını çekme kararı aldı.

• Osmanlı telgraf iletişimiyle Batı'yla aynı dönemde tanışıyor. İlk hatlar İngiliz ve Fransızlar tarafından çekiliyor ve bu ülkeler Osmanlı ile müttefik durumdalar. Buna karşın Osmanlı yönetimi bağımsız telgraf hatları oluşturma çabasına giriyor. Neden böyle bir gereksinim doğuyor?

• Osmanlı yönetiminin çektiği bağımsız telgraf hatlarının masrafları nasıl ve neden halk tarafından karşılanıyor?

Kullanımı yaygınlaştıkça stratejik açıdan önemi daha da artan telgraf haberleşmesi Osmanlı Devleti için, ülkenin her tarafını merkezi otoriteye bağlayan bir

sistem haline geldi. Dönemin Osmanlı padişahları da

1905'te yapımına başlanan ve 1909'da tamamlanan İstanbul Merkez Postanesi (bugünkü Sirkeci Büyük Postane). PR Gizli Telgraf Merkezi bu binanın bodrum katında faaliyetlerine başladı.

merkezi otorite-
lerini ülkenin her
tarafında daha etkin
kullanmak için telg-
raflardan yararlan-
mayı gerekli gördü.
Ancak devletin
ekonomisi bu
masrafları karşı-
lamayacak kadar
zayıftı. Onun için
telgraf hatlarının
çekildiği yerlerdeki
halktan destek
istendi. Bu destek,
şehir ve kasaba-
lardan toplanan
paradan başka
genellikle işgücü
yardımı şeklinde de
kendisini gösteri-
yordu.

• Osmanlı
padişahlarının
yaygınlaşması için
çaba gösterdikleri
telgrafın, Osman-
lı'nın yıkılmasına
giden süreci de
hızlandırdığını
belirtiyorsunuz. Bu nasıl oldu?

Telgraf haberleşmesi, bir süre
padişahların otoritesine katkı
sağladıysa da daha sonra Osmanlı
hanedanlığını frenleyen ve sona
erdiren bir araç haline geldi. Örnek
vermek gerekirse, II. Abdülhamit'e
karşı İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin
önce Rumeli'de sonra tüm Osmanlı
yurdunda örgütlenmesinde posta

**Dr. Halil Özcan:
Stratejik
açıdan telgraf
haberleşmesi
Osmanlı Devleti
için, ülkenin
her tarafını
merkezi otoriteye
bağlayan bir
sistem haline
geldi.**

kasabalarda toplanan halk padişaha
“anayasayı yürürlüğe koyması” için
telgraf çekiyordu. 23 Temmuz'da
Makedonya'dan yağmaya başlayan
telgraflarda anayasa ilan edilmediği
takdirde tahtta değişiklik yapıla-
cağı belirtiliyordu. Bunun üzerine
II. Abdülhamit, Yıldız Sarayı'nda
Nazırlar Kurulunu topladı. Kurulda,
Makedonya'dan gönderilmiş olan

ve özellikle de
telgraf teşkilatının
çok önemli katkısı
vardı.

• **Telgraf
iletişiminin İkinci
Meşrutiyet'in ilan
edilmesinde de
etkisi olduğunu
ifade ediyor-
sunuz...**

Evet, 3
Temmuz 1908'de
Resneli Niyazi
isyanı başlatıp
dağa çıktığında,
hem isyan hem de
isyanın gerekçesi
olan haksızlık ve
eşitsizlik tema-
larını İttihat ve
Terakki Cemiyeti,
telgraflarla ülke ve
dünyaya duyurdu.
Artık padişah
fermanına karşı
telgraf teşkilatı
kullanılıyordu.
İsyan başladı-
ğında şehir ve

150 kadar telgraf okunduktan sonra da II. Meşrutiyet'in ilan edildiği Makedonya'daki Genel Müfettişliğe ve valiliklere telgrafla bildirildi.

• **Telgrafla haberleşme Milli Mücadele'nin örgütlenmesini ve başarıya ulaşmasını nasıl ve ne denli etkilemiştir?**

Mustafa Kemal Paşa kendisini bu telgraf haberleşmesinin “merkez santrali” konumunda buldu. Bundan sonra, örgütlenme ve Milli Direniş telgraf ile yönetilmeye başladı.

O günün en etkili ve stratejik haberleşme cihazı telgraftı. Bu nedenle telgrafhanelerin kontrolü vatana sahip olabilmenin ve

onu yönetebilmenin ön şartıydı. Mustafa Kemal Paşa, Anadolu'ya geçtikten sonra telgraf haberleşmesini kullanmak suretiyle Kolordu Komutanlıklarıyla temas kurarak işe başladı. Komutanlardan bölgelerindeki gelişmeleri telgrafla en seri şekilde kendisine bildirmelerini ve aynı zamanda onlardan işgallere karşı halkı aydınlatarak teşkilat kurmalarıyla işgalleri yabancı devletler ve İstanbul Hükümeti nezdinde telgrafla protesto etmelerini ve protesto mitingleri düzenlemelerini istedi.

Mustafa Kemal Paşa bir müddet sonra valiliklerle ve müstakil mutasarrıflıklarla da haberleşmek için telgrafi kullanmaya başladı. Bunların sonucunda telgraf haberleşme trafiği yoğunlaştığında kendiliğinden öyle bir durum ortaya çıktı ki, Mustafa Kemal Paşa kendisini bu telgraf haberleşmesinin “merkez santrali” konumunda buldu. Bundan sonra, örgütlenme ve Milli Direniş telgraf ile yönetilmeye başladı. Kısaca, 1919-1923 yılları arasında telgraf, Mustafa Kemal Paşa tarafından etkili bir şekilde kullanılarak, hem saltanat-hilafet makamını ve İstanbul Hükümetini dize getirmede hem de milli birliği sağlayarak mücadeleyi zafere ulaştırmada hayati bir rol oynadı.

• **İşgal günlerinde Anadolu'daki telgraf memurları İstanbul Posta Telgraf Müdür-lüğü'nün emirlerini çiğneyerek Gazi Mustafa Kemal Atatürk'e**

ve Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti’ne bağlı kalıyorlar. Aslında bugüne dek üzerinde pek durulmamış bir “telgraf cephesi” olduğunu söylemek sanıyorum yanlış olmaz değil mi?

Evet oldukça doğru ve etkili bir tanım kullandınız. Aslında İstanbul ile Anadolu’da bulunan Mustafa Kemal Paşa arasında bir millet egemenliği ile birlikte telgrafhaneleri kontrol etme mücadelesi olduğu gerçektir. Çünkü İstanbul Hükümeti telgraf haberleşmesi yapmadığı yerleri yönetmiyordu. Telgraf cephesi ve savaşına en güzel örnek sanırım Sivas Kongresi’nden sonra Mustafa Kemal Paşa’nın Anadolu’nun İstanbul ile telgraf haberleşmesinin yasaklaması üzerine İstanbul’daki Damat Ferit Hükümetinin istifa etmek zorunda kalmasıdır. Telgrafçılar, görevleri gereği olup bitenlerden haberdar oldukları için İstanbul’un emirlerine rağmen vatanın kurtuluşunu Mustafa Kemal Paşa’nın liderliğinde görerek onu desteklediler.

Mustafa Kemal Paşa da Nutuk’ta üç yerde telgrafçılara tarih önünde bu fedakâr hizmetlerinden dolayı teşekkür eder.

• İstanbul’un işgalinden (16 Mart 1920) yaklaşık yedi ay sonra (26 Ekim 1920) PR Gizli Telgraf Merkezi hangi amaçla, ne koşullarda ve nerede kuruluyor?

İstanbul’un ve merkez telgrafhanesinin işgaliyle Anadolu’nun ve Ankara’nın İstanbul

ile haberleşmesi kesildi. Bir süre sonra işgal güçlerinin sansür heyeti denetiminde İstanbul’da telgraf haberleşmesi başladı. Ancak asıl sorun, esaret altındaki İstanbul’daki milli gruplar ile umudun şehri Ankara’nın ve umudun lideri Mustafa Kemal Paşa’nın haberleşemesiydi. İstanbul’un Ankara’ya ve Milli Mücadele’ye desteği bu haberleşmeye bağlıydı. Çünkü istihbarat, mühimmat ve personel desteği İstanbul’da idi. Milli gruplar da bunun için çalışmaktaydı.

Ancak öyle faaliyetler vardı ki, anında milli grupların ve Ankara’nın birbirine haber vermesi gerekiyordu.

İhsan Bey, işgalden kısa bir süre sonra İstanbul Merkez Telgrafhanesi Müdürü olarak atandığında, Milli Mücadele’nin başarıya ulaşması için Ankara’daki Mustafa Kemal Paşa ile haberleşmenin gerekli olduğuna inandı. Sadece kariyerini değil, hayatını da tehlikeye atma pahasına bir gizli telgraf merkezi kurmaya karar verdi. Bunun için kendisine çekirdek bir kadro oluşturdu. Hat Başçavuşu Mümtaz (Tekmen) Bey ve Telgraf Memuru Cevad (Besen) Bey ile birlikte gizli merkezin yerini belirledi. Seçilen yer, işgal edilmiş olan İstanbul Merkez Telgrafhanesi’nin bodrumunda bulunan terk edilmiş bir odaydı. Ancak binanın içi ve dışı İngiliz askerlerinin kontrolü ve denetimindeydi. Mümtaz Bey, buraya bir hat kablosu çekecek, Cevad Bey de telgraf makinesini kullanacaktı.

• **Böylesi bir merkezin kurulması Ankara’da nasıl karşılanıyor? Kuşkulanıyor önceleri değil mi?**

Evet, Ankara, İstanbul’da bir gizli telgraf merkezinin kurulmasına sevinmekle birlikte bu duruma haklı olarak kuşkuyla yaklaşıyordu. Çünkü kurulan merkezin İstanbul işgal kuvvetlerinin bir tertibi olmasından şüphe ediliyordu. Bu sebeple de bir ay İstanbul’a cevap verilmedi ve İstanbul’daki gizli örgüt elemanlarına el altından tahkikat yaptırıldı. İstanbul Telgraf Müdürü İhsan Bey’in ve arkadaşlarının hayatlarını tehlikeye atarak bu gizli merkezi kurdukları ve Ankara’nın tamamen emrinde oldukları teyit edildikten sonra Ankara ilk mesajını yaklaşık bir ay sonra gönderebildi.

• **Merkezin taşınması gereksinimi neden doğuyor ve çalışmalarına nerede devam ediyorlar?**

Az önce söylediğim gibi PR Gizli Telgraf Merkezi İstanbul Merkez Telgrafhanesinin bodrumunda kurulmuştu. Telgraf haberleşmesi sağlandıktan sonra, Ankara’da direniş daha da güçlenmeye başladı. Bu durum, İngilizleri şüpheye düşürdü ve Ankara ile haberleşmeyi tespit edebilmek için

PR Gizli Telgraf Merkezi'nin kurucusu İhsan Pere

işgal güçleri, yoğun çaba gösterdi. Yaptıkları teknik ve fizikî takipler sonuç vermedi. Şüphe duydukları her yere bakmakla birlikte, kendi işgalleri altındaki postanenin bodrum katına bakmak akıllarına gelmiyordu.

Bir müddet sonra, İngilizler var olduğunu düşündükleri ancak ortaya çıkaramadıkları gizli telgraf

merkezini ihbar edecek olanlara yüklü bir altın vaadinde bulunduğu bir Türk memuru, şüphelendiği gizli merkez memurlarından birisini takip ederek yeri tahmin etti ve İngilizlere ihbarda bulundu. Bunu önceden haber alan İhsan Bey ve milli gruplar, baskından önce gizli merkezdeki malzemeleri Mümtaz Bey vası-

tasıyla kaçırmayı başardı. İhsan Bey, evinde telefon hattı olması nedeniyle yine bir fedakârlık ve kahramanlık örneği daha göstererek PR Gizli Telgraf Merkezi’ni kendi evine taşıma kararı aldı.

• **Bu Gizli Telgraf Merkezi’nden Ankara ile yapılan haberleşmelerin Milli Mücadelemizin kazanılmasına ne gibi katkıları oluyor?**

PR Gizli Telgraf Merkezi kurulduktan sonra Felâh Grubu

ve Müdafaa-i Milliye'nin Ankara ile doğrudan şifre haberleşmesi sağlanmış oldu. Ankara'ya İstanbul'dan istihbarat, silah, mühimmat ve insan desteği daha da arttı. Bunun yanı sıra İhsan Bey ve memurların Yunan kuvvetleri hakkında edindikleri bilgileri Ankara'ya ulaştırmaları, Ankara'ya muhabere malzemesi desteği sağlamları ve savaşın sonucunu etkileyecek kimi kritik telgrafları risk alarak gündüz çekmeleri çok önemli katkıydı. Bu katkıyı da zaferden sonra Atatürk "Milli Mücadeleyi telgraf telleriyle kazandık" sözleriyle dile getirmekteydi.

• Gerek bu merkezin kurucusu İhsan Pere'nin ve ilk memuru Cevad Besen'in yayımlanmamış hatıratlarını okumanız gerekse de bu araştırmalarınız kapsamında tüm aşamalarıyla bu merkezin öyküsünü incelemenizi göz önüne aldığımızda, sizi en çok etkileyen noktalar neler oldu?

Öncelikle ben bu çalışmaya İhsan Bey'in yayımlanmamış anılarını okuyarak başladım. Sonra Cevad Bey'in hatıraları ile gazete ve dergide çıkan yazıları inceledim. Bunun yanı sıra işgal İstanbul'unda çalışan gizli teşkilatlar hakkındaki araştırmaları tetkik ettim. Sonra 119 arşiv belgesine ulaşarak Milli Mücadele'nin 100. yılında PR Gizli Telgraf Merkezi'nin gerçekliğini belgeleriyle gün yüzüne çıkardım. İlk etkilendiğim konu, İstanbul'un işgalini öğrenen dönemin Telgraf

Başmemuru İhsan Bey'in işgali Ankara yönüne bakan Telgraf Memuru Manastırlı Hamdi'ye yazdırarak Ankara'daki Mustafa Kemal Paşa'ya iletmesiydi.

İhsan Bey'in kendi evindeki telefona telgraf bağlatarak merkezi evine taşımış olması da hayli ilginçti. İhsan Bey, gizli telgraf merkezini evine taşımakla iki küçük

İhsan Bey, gizli telgraf merkezini evine taşımakla iki küçük oğluyla birlikte eşinin hayatını da tehlikeye atmış oldu. Çünkü yaptığı işin karşılığı idamdı.

oğluyla birlikte eşinin hayatını da tehlikeye atmış oldu. Çünkü yaptığı işin karşılığı idamdı. Aslında, işgal İstanbul'unda bir gizli telgraf merkezinin kurularak Ankara ile şifre haberleşmesi yapılabilmesi, Türk insanın imkânsızlıklara rağmen fedakârlığının ve zekâsının göstergelerinden birisidir. Ayrıca İhsan Bey'in kendisine merkeze vermiş olduğu "PR" işaretini Pere soyadı olarak alması, gizli merkezde memur olarak çalışan Edip Bey'in Giztel soyadını seçmesi ile Atatürk tarafından Manastırlı Hamdi'ye

Martonaltı soyadının verilmesi oldukça anlamlı geldi.

• Bu Gizli Telgraf Merkezi'nden Türk kamuoyu neden ancak 1950'lerde haberdar oluyor? Ayrıca merkezin İstanbul Merkez Postanesi bodrumundaki çalışma alanı ve kullanılan ilk hat neden bu fedakâr telgrafçılar hayattayken belirlenip koruma altına alınmıyor?

Bu sorunuzun cevabını dönemin ruhunda aramak gerekir. Dönemin ruhu itibarıyla yeniden bir savaş ve işgal ortamı düşünülerek benzer bir işgal durumunda aynı tedbirleri alabilmenin mümkün olabilmesi için sırlarını ortaya koymak istemiyorlardı. Nitekim İhsan Pere konu-

mama gerekçesini Sadi Borak'a şöyle ifade etmişti: "Bu husustaki ifşaatın muhtemel mahzurlarını düşünerek uzun seneler ketumiyeti muhafaza ettim." Cevad Besen de kendi endişesini açıkça şöyle izah ediyordu: "İstanbul'un işgalinde böyle bir merkezin kurulup uzun müddet faaliyette bulunabilmesi gizliliği ile mümkün olabilirdi. Allah tekrarını lâıyk görmesin amma günün birinde böyle bir zaruretle karşılaşılırsa yapılmış olan neşriyat hayli zorlukların sebebi olur."

Mümtaz Tekmen

Cevad Besen

İsmet Tükel

Gizli Merkezde görev alanlar yaptıkları onurlu işin öneminin bilinci içerisinde mütevazı tavırlarını sürdürdükleri için merkezin kurulması, yeri ve kablosu gündeme gelmemiş diye düşünüyorum. 1952 ve 1953 yılında Sadi Borak konuyu gündeme taşımıştı. Ancak bizim çalışmamıza kadar yazılanlardan yola çıkılarak arşiv belgelerine dayalı bir bilimsel çalışma yapılamamıştı. Umarım bizim çalışmamız bu alandaki boşluğu doldurur. Biz de bu konudaki eksikliği gidermek için çalışmamızı, "Milli Mücadelenin kazanılmasına telgrafla

destek veren fedakâr ve kahraman telgrafçılarımız (İhsan Pere, Mümtaz Tekmen, Cevad Besen, Edip Giztel, İsmet Tükel ve Cemal Demirel...) ile mücadelenin lideri Mustafa Kemal Atatürk'ün yüce anısına yüzyıllık minnet duygusuyla..." cümlesiyle atfettik. Ayrıca çalışmamızın Milli Mücadele'nin başlangıcının 100. yılı ile Başkent Üniversitesi'nin kuruluşunun 25. yılında yayımlanması bizi mutlu etti. •

sabriyeasirbd@gmail.com

Petrol Piyasalarındaki Beklentiler

(2019-2024)

Uluslararası Enerji Ajansı (UEA), OECD üyesi ülkelerin, belli ön koşullara sahip olmaları halinde üye oldukları bir topluluktur. Halen Türkiye dahil 30 üyesi olan topluluğun üyelerinin çoğu petrolde dışa bağımlı ülkelerdir. Kuruluşun temel amacı, “üyelerine güvenilir, ödenebilir ve temiz enerji sağlamak” olarak belirtilmektedir. Misyonu, 4 temel alanda (enerji güvenliği, ekonomik gelişme, çevre konusunda duyarlılık ve bu alanlarda küresel işbirliği) odaklanmaktadır. »

Ajans, sadece petrol ve gaz ile sınırlı olmayan ve tüm enerji kaynaklarının yanı sıra, talep tarafı yönetimini de kapsayan çok geniş bir yelpazede kapsamlı çalışmalar yapmakta ve raporlar yayınlamaktadır. Bu sayımızda, Ajans'ın, 2019-2024 döneminde, petrol piyasalarındaki beklentileri değerlendiren öngörülerini¹ özetlemeye çalışacağız.

Genel Değerlendirme

Küresel piyasalar, olağanüstü bir değişim sürecinden geçmektedir. ABD, küresel petrol arzında, liderlik konumunu arttırarak sürdürmektedir. Özellikle daha ağır petrol üreten başlıca ülkelerin arzında, ambargo ve üretim düşüşlerine bağlı olarak azalma yaşanması, küresel enerji güvenliği ve arz-talep dengeleri açısından sıkıntılara neden olmaktadır. 2018'de ABD, petrol talep artışında gene en üst sırada yer alsa da, talep artışında ağırlık, gelişmiş ekonomilerden, gelişmekte olan Asya ülkelerine ve sektörel bazda da petrokimya sektörünün talebine doğru evrilmektedir. Bu temel değişimler, petrol ticareti ve rafinaj sektörü üzerinde önemli etkiler yaratmaktadır.

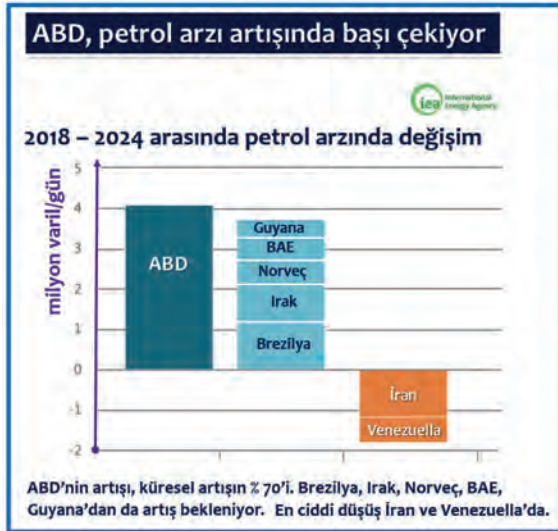
Bu sektörün, Uluslararası Denizcilik Örgütü'nün

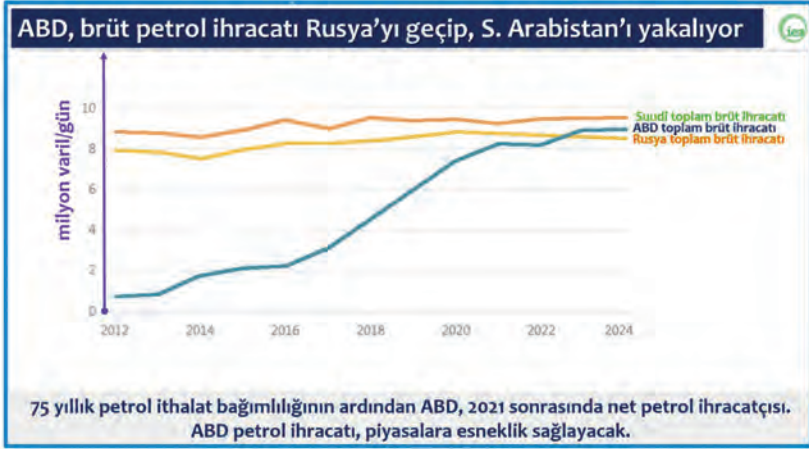
yayımladığı ve 2020'den itibaren geçerli olacak yeni deniz ulaşım yakıtları standartlarına uyum için, dönüşüm ve yatırım gereksinimi öne çıkmaktadır.

ABD, Küresel Petrol Arz Artışında Başlı Çekiyor

ABD'nin bu rolünü, orta erimde sürdürmesi bekleniyor. 2018 yılında ortalama 2,2 milyon varil günlük üretim artışı ile beklenmeyen bir yükselişe geçen ABD'nin, 2024'e kadarki (orta vade) süreçte de küresel petrol üretim artışının % 70'ini sağlayarak; toplam arza günde 4 milyon varillik bir katkı sağlaması beklenmektedir.

Petrol arzında önemli katkı sağlaması beklenen OPEC dışı ülkelerden Brezilya, Kanada, Norveç ve Guyana'nın ise önümüzdeki 5 yılda, günlük toplam 2,6 milyon varillik arz artışı sağlayacağı tahmin

edilmektedir. OPEC dışı üretici ülkelerin, bu dönemde beklenen toplam petrol üretim artışlarının toplamı, 6,1 milyon varil olarak hesaplanmaktadır.

OPEC üyesi ülkeler arasında sadece Irak ve BAE'nin üretim artış planları olduğu not edilmektedir. Bu artış sağlanabilirse, ambargo ve siyasi/ekonomik karışıklıklar nedeniyle İran ve Venezuela'dan kaynaklanan ciddi üretim düşüşlerinin dengelenebileceği düşünülmektedir.

Gene de toplamda, 2024 yılında, OPEC'in etkin üretim kapasitesinin, mevcut duruma kıyasla, günde 0,4 milyon (400 bin) varil azalacağı hesaplanmaktadır.

ABD, küresel petrol ticaretinde de önemli bir oyuncu konumuna yükseliyor

ABD, hızla artan petrol üretiminin ivmesiyle, 2021'den itibaren net petrol ihracatçısı (ham petrol ve ürünler toplamında) konumuna

yükselecek. 2024'e doğru, ülkenin brüt petrol ihracatının, Rusya ve S. Arabistan'ın seviyesini yakalayarak, günde 9 milyon varili bulması bekleniyor.

ABD'nin petrol ihracatçısı konumuna yükselmesi, "Şeyl² Devrimi"nin bir diğer önemli sonucu olarak değerlendiriliyor. UEA, ABD'nin artan petrol üretiminin, dünya genelinde petrol güvenliğine olumlu etkisi olduğunu değerlendiriyor. Böylece, özellikle talebi hızla artan Asya ülkelerinin arz tarafındaki çeşitlilikten yararlanacağı saptamasını yapıyor.

Brezilya, petrol arz artışında ikinci en önemli ülke olarak öne çıkıyor ve 2024'e kadar günde 0,8 milyon varillik ihracat artışı sağlaması bekleniyor. Brezilya'yı son yıllarda azalan üretimini, bir "Rönesans" ile yeniden artıran ve böylece Kazakistan ve Kuveyt'i 2024'e kadar geçmesi beklenen Norveç izliyor.

2019'da yatırımlar artmış olsa da daha fazla yatırıma gereksinim var

UEA'nın söz konusu raporundaki arz artış tahminleri, ağırlıkla, yapılması beklenen yatırımlara bağlı olarak geliştiriliyor. UEA önceki yıllarda, yakın erimde artması beklenen petrol talebinin, yeterli bir yedek üretim kapasitesini sağlayabilecek hacimdeki yatırımlarla mümkün olabileceğini öne sürmekteldi. Ajansın geçen seneki anali-

zinde, mevcut sahalardaki doğal üretim düşüşlerinin (rezervuarların hacimleri sınırlı olduğu için, üretikçe basıncın ve üretimin düşmesi, doğal/beklenen bir süreçtir) incelenmesi sonucunda, her yıl bir Kuzey Deniz (sahaları toplam) üretimi kadar ilave üretim yapılabilmesi halinde, mevcut üretim düzeyinin ancak sağlanabileceğini hesaplamıştı. Bu saptama, bugün için de geçerli kabul ediliyor. Bu nedenle de geçtiğimiz 2 yılda olduğu gibi 2019 yılında da, petrol ve gaz şirketlerinin, yatırımlarını daha önce

açıkladıkları planlara uygun olarak yapmaları halinde, gereken üretim düzeyinin ancak sağlanabileceği öngörülüyor. Her ne kadar ABD petrol üretimi beklenenin üzerinde bir seyir izlemişse de 2024'e kadar olan dönemde yatırımların hacminin yeterince artıp artmayacağı konusunda bazı belirsizlikler var.

Petrol talep artışında eski hız yoksa da ufukta henüz aşağı doğru bir eğilim görünmüyor

Önümüzdeki 5 yıllık dönemde petrol talep artış hızının, önceki yıllara göre bir miktar hız kesmesi bekleniyor. Ancak gene de bunun aşağı doğru bir eğilime dönüştüğü söylenemez. Petrol talebi temelde, küresel ekonominin büyüme gücüne bağlı. Son dönemde Uluslararası Para Fonu (IMF), kısa dönem büyüme beklentisini, birçok ülkede daha zayıf ekonomik gelişme algısına bağlı olarak, aşağı doğru değiştirdi. Büyük AB ülkeleri ve İngiltere arasında yaşanmakta olan ticari anlaşmazlıklar (Brexit konusundaki dalgalanmalar), uluslararası ticaret hacminin daralmasına ve buna bağlı olarak ta petrol talebinin azalmasına neden olabilecektir.

Ancak ekonomik ortam her ne kadar iç açıcı görünmese de petrol talebinde (eski hızında olmasa da) gene de artış beklenmektedir. Bu artışta kilit etkenlerin başında, gelişmekte olan ekonomilerin büyüme eğilimlerinin devam edecek olması yer almaktadır.

2024 yılına kadar petrol talebinin

günde 7,1 milyon varil artması beklenmektedir. Çin ve Hindistan, bu artışın % 44'ünü ifade etmektedir. Çin'in büyüme hızı yavaşlamış olsa da son 10 yılda bu ülkenin GSH'sı 2 katından fazla artmıştır ve bu artış "sağlıklı" biçimde sürmektedir. Gelir düzeylerinde ciddi artışlar gözlenirken, petrol talebinin sektörel ağırlığı, ağır sanayi sektörlerinden, tüketicilerin talebine kaymaktadır. Fert başına GSH'sı, Çin'in beşte biri kadar olan Hindistan'ın petrol talebi ise çok daha hızlı artarken, 2024 yılında Hindistan'ın petrol talebinin, Çin ile aynı seviyeye ulaşacağı öngörülmektedir.

Petrol ürünlerine yönelik talep artışında benzin, yerini petrokimya ürünleri ve jet yakıtına bırakıyor

Petrol talep artışının bir diğer önemli boyutu, farklı petrol ürünlerine yönelik talep artış oranlarıdır. Benzin, yerini petrokimya ürünleri ve jet yakıtına bırakırken, 2024'e kadarki dönemde talep artışının belirleyici ürünleri bu ürünler olacaktır. Daha fazla plastik malzeme gereksinimi, daha fazla petrokimya ürünü talebi anlamına gelmektedir. Her ne kadar plastik kullanımının önüne geçme, geri dönüşüm ürünleri için daha fazla teşvik çabaları sürmekte ise de plastik ve petrokimya ürünleri talebi hızla artmaktadır.

Uluslararası Enerji Ajansı, 2024'e kadarki süreçte, bu ürünlere yönelik olarak, başını ABD ve

Çin'in çektiği 50 adet büyük çaplı proje belirlemiş durumdadır. Bu projelerin gerçekleşmesi ile günde 2,2 milyon varillik ek petrol talebi oluşacaktır. Bu miktar söz konusu dönem için beklen petrol talebinin % 33'üdür.

Talebi yukarı çeken bir diğer sektör, hızla büyüyen havacılık sektörüdür. Küresel ölçekte artan ücretler³, yeni inşa edilen hava alanları⁴ ve büyüyen uçak filoları, bu artışın temel nedenlerini oluşturuyor. Asya ülkelerinin, 2024'e kadarki süreçte beklenen talep artışının % 75'ini yaratması bekleniyor. Çin, talebin en yüksek miktarını (mutlak değer) oluştururken, Hindistan en yüksek artış oranını gerçekleştirecek (yıllık ortalama % 8,2).

Toplam talep artışı, enerji (petrol tüketim) verimliliğindeki iyileşmeye ve hızla büyüyen ekonomilerdeki doygunluğun talep artışını azaltan etkilerine karşın gerçekleşecek. Örneğin benzin talep artışının, verimlilikte sağlanacak iyileşmelere bağlı olarak, yılda ortalama % 1'den daha düşük gerçekleşmesi bekleniyor. Buna karşın, gelişmekte olan ekonomilerde, bu artış oranının, artan gelirle ve daha fazla aracın trafiğe çıkmasına bağlı olarak, % 2'den fazla olacağı hesaplanıyor.

Uluslararası Denizcilik Teşkilatı (UDT) Düzenlemeleri

UDT'nın, 2020 yılından başlayarak devreye girmek üzere, denizcilik yakıtları için yayınladığı

yeni standartların, denizcilik şirketleri ve rafineriler için bazı zorluklar yaratması bekleniyor.

Gene de söz konusu sanayilerde, yeni standartlara orta vadede uyum sağlanabileceği öngörülmüyor. En fazla (yeni standarttaki) ürün hacminin; ABD, Çin ve Orta Doğu ülkeleri tarafından üretilmesinin gerekeceği hesaplanıyor. Buna karşın, küresel piyasalarda en azından ilk yıllarda, yeni standartlara uygun ürün hacminde bir daralma olabileceği ve bazı standart dışı ürünlerin piyasada olabileceği düşünülüyor. Yüksek oranda kükürtlü fuel oil talebi hızla düşerken, boşluğu öncelikle gazyağının daha sonra da onunla birlikte düşük oranlı kükürt içeren fuel oilin kapatması beklenmektedir. Bu gelişmelere bağlı olarak, başlangıç döneminde gazyağı fiyatlarının artabileceği öngörülürken, karasal alanlarda bu ürüne olan talebin düşük seyretmesi nedeniyle, artışın çok yüksek olmayacağı da hesaplanıyor. Yüksek oranda kükürt içeren ve istenmeyen fuel oil'in ise özellikle Orta Doğu piyasalarında, elektrik üretimi amaçlı bir piyasa bulabileceği tahmin ediliyor.

Rafinericiler çifte sorunla karşı karşıyalar: Kapasite patlaması ve ürün kalitesi

Rafineri endüstrisi, 2024'e kadarki dönemde, günde net 9 milyon varil daha fazla üretecek yeni bir kapasite artışı ile karşı karşıya kalacak. Yeni kapasite

ilavesinde Çin'in, ABD'yi geride bırakması bekleniyor. Ürün kapasitesindeki bu arz artışı, talebin çok üzerinde olacağı için, piyasaların dengelenebilmesi için, bazı mevcut rafinerilerin kapanması gerekir. Ancak sorun, bu devre dışı kalışın, nerede ve ne zaman gerçekleşeceği noktasında düğümleniyor. Küresel ölçekte, ortalama ham petrol üretimi, ağırlıklı olarak orta gravitedeki kükürtlü petrol biçiminde gerçekleşirken, bazı ülkelerdeki üretim düşüşleri ve jeopolitik gelişmeler nedeniyle, ağır petrol üretimi tarafında belirsizlikler ve üretim düşüşleri söz konusu...

Bir yandan da hafif petrol üretimi, fuel oil talebinin düşmesi ve petrokimya sektörü talebinin artmasına paralel olarak, toplam petrol üretimi içindeki payını arttırıyor. Bunların sonucunda ABD, artan hafif petrol talebinin tedarikinde birincil konuma yerleşiyor. “Şeyl petrolü”nün de UDT standartlarına uygun ürün sağlanmasında ve petrokimya sanayisinin gereksinim duyduğu nafta üretiminde, önemli rol oynaması bekleniyor. •

necdetpamirbd@gmail.com

- 1- Oil 2019 Analysis & Forecast to 2024, IEA
- 2- Kimi yayınlarda, “kaya gazı” tanımlaması yer alıyor. Oysa “kaya”, tüm kayaç türlerini (tortul, metamorfik, vb.) kapsayan, genel bir terimdir. “Şeyl” (Shale) ise geçirgenliği çok düşük, ağırlıklı olarak kilden oluşan özel bir kayaç türüdür. Bu nedenle yer bilimciler, “kaya gazı” tanımını yerine, şimdilik “şeyl” gazı tanımını tercih etmektedir.
- 3- Ülkemizdeki okurlar mutlaka bu yorumları yadırgayacaklardır. “Hangi ücret artışı?” diyeceklerini düşünüyorum. Bu yorumlar, Uluslararası Enerji Ajansı'nın yorumları
- 4- Bu kısmı bizden sanırım.

Değerlen- dirmenin Hükümran- lığında Yaşamak

Yazan: BARBAROS ENEÇ

Neoliberalizm günümüz toplumunu ekonomikleştirerek, “bilimsellik” ve “uzmanlık” şapkalarına sahip olanların etkisi altında yaşamaya zorluyor. Piyasalar için uygun olan kriterlerin, hayatın diğer alanlarına yaygınlaştığını görüyoruz. Sosyal medyada dolaşan komik bir paylaşım biz Türklere özgü çok ilginç ölçü birimlerine işaret ediyor.

Günde en az bir kere kullandığımız “bir tık” ifadesi, günümüzde artık her şeyin ölçülmesi ve karşılaştırılması gerekliliğini gözler önüne seriyor.

Günümüzün en sevilen kavramlarından biri de kurumsallık. Kurumsallık tanımı, plaza, güzel giyim ve birkaç dilin karıştırılmasından oluşuyor zannedilirken, olguya daha ciddi bakanlar, hesap verilebilirlik, tutarlılık, şeffaflık olgularını irdeliyorlar. Yönetisel uzmanlığın merkezi artık sayısal metodolojilerde uzmanlaşmaya odaklı belirli birtakım beceriler ve teknikler olarak tanımlanmıştır. Bu durumdan önceki dönemlerde, uzmanlaşma, kişinin aynı kurum veya iş içerisinde basamaktan basamağa yükseldikçe, kariyeri boyunca belli bir alanda bilgi biriktirmesi anlamına geliyordu.

Neoliberalist düşünce rasyonalizmin temeli üstünde yükseldi. Rasyonalizm tekniğin egemenliğine inanır. Özgün bilginin tek biçimi teknik bilgidir, çünkü standart sağlayan bir tek kaynak odur.

Son yıllarda toplumun tüm kurum ve alanlarını saran bir kültürel kalıp ortaya çıktı. Bu kalıp, insanların dünya hakkında konuşma şekillerini, düşünme biçimlerini ve davranışlarını etkiler. Bu kalıba “değerlendirme saplantısı” diyebiliriz. Bu saplantının kilit önermelerinden biri ölçüm ve iyileştirme arasındaki ilişkidir. Ölçüm olgusunun destekçileri hesap verebilirlik

kavramını savundukları zaman, açıkça belirtmeden kelimenin iki anlamını birleştiriyorlar. Bir yandan sorumlu olmak, diğer yandan hesaplanabilir olmak. Hesap verilebilirlik yalnızca ölçüm yaparak gerçekten sorumlu olunabileceğini varsayar. Bu nedenle performans, standart ölçümlere indirgenebilenlerle bir tutulur. Saplantı dememizin sebebi, uygulandığında istem - kasıt dışı ortaya çıkan olumsuz sonuçlara rağmen bunların devam ettirilmesi gerektiği inancıdır.

Bu saplantıyı temel bileşenleri şunlardır:

- kişisel tecrübelerden ve yeteneklerden edinilen hükümlerin yerine, standart verilere dayandırılan karşılaştırmalı sayısal performans göstergeleri
- bu gibi ölçümlerin açıkça paylaşılması
- çalışanları motive etmenin en iyi yolunun, ölçülen performansa göre ya parasal yada itibara dayalı ödül ve cezalandırma

1980’lerden itibaren kamu yönetiminde de önemli bir anlayış değişikliği oldu. Maliyetlerden memnuniyetsizlik, sadece tasarruf yapma isteği kamununda özel sektör işletmesi gibi faaliyet göstermesi gerekliliğini toplumsal tartışmaların merkezine oturttu. Öğrenciler, hastalar, müvekkiller artık müşteri olarak görülmeye başlandı. Bu yeni anlayışın temel zorluğu, bir fiyatlandırma mekanizmasının bulunmasıydı. Bu zorluğu aşmak için üç strateji önerildi.

Öğrenciler, hastalar, müvekkiller artık müşteri olarak görülmeye başlandı. Bu yeni anlayışın temel zorluğu, bir fiyatlandırma mekanizmasının bulunmamasıydı.

İlki, performansı ölçerek fiyat yerine geçebilecek göstergelerin geliştirilmesi idi. İkincisi bu organizasyonlarda çalışanlara ölçülen performansa göre parasal ödül veya ceza sunmaktı. Sonuncusu ise, performans göstergelerini halka açarak hizmet sağlayıcılar arasında rekabet yaratmaktı.

Aslında yapılan şey, mikroekonomi teorisinden alınan prensiplerin kamu idaresine yerleştirilmesi idi. Ancak, devlet kurumları yada kâr amacı gütmeyen örgütlerin birden fazla amacı vardır ve bunları birbirlerinden ayırmak ve ölçmek oldukça zordur.

Sosyal konularda

karar vermek için sayısal göstergeler kullanıldıkça daha fazla yolsuzluk baskısıyla karşılaşılır. Ayrıca bu göstergeler, gözlemleme süreci bozma ve yozlaştırma eğiliminde olur. İngiliz iktisatçı Charles Goodhart'ın adı ile anılan yasaya göre, *“sosyal veya ekonomik bir ölçüt, politikalar ve stratejiler belirleyen bir hedef haline dönüşürse doğru ölçme özelliğini yitirir.”* Dolayısı ile kontrol için kullanılan hiçbir ölçüm güvenilir değildir.

İnsanları, işlerini önceden belirlenmiş sayısal hedeflere uydurmaya zorlamaya çalışmak, pek çok ortamda değerli olan bazı özelliklerin, yenilikçilik, yaratıcılık gibi, gelişmesine engel olur. Kaçınılmaz olarak uzun vadeli bakış açısı yerine kısa vadeli hedeflerin öncelik kazanmasına yol açar.

Değerlendirme sistemi kurma girişimleri, çoğu zaman gerçek

“sosyal veya ekonomik bir ölçüt, politikalar ve stratejiler belirleyen bir hedef haline dönüşürse doğru ölçme özelliğini yitirir.”

problemlere çözüm olacağı varsayımı ile, iyi niyetle başlar. Ama bir Amerikan deyiminde ifade bulduğu gibi, cehenneme giden yol iyi niyet taşları ile döşenmiştir. Değerlendirme saplantısında gözlemlenen hataları aşağıdaki gibi özetleyebiliriz:

• **en kolay ölçülebilenin ölçülmesi.**

Bireylerde, en kolay ölçülebilen unsurlara odaklanarak, sorunları basitleştirme yönünde bir eğilim vardır. Ancak her zaman en kolay ölçülebilen en önemli olmayabilir.

• **istenilen sonuç karmaşık olduğunda basit olanı ölçmek.**

Bir işin birden fazla sorumluluğu vardır ve aynı şekilde örgütlerinde birden fazla hedefi vardır. Değerlendirmelerin sadece bir tek sorumluluk yada hedefe odaklanması genellikle yanıltıcı sonuçlara yol açar.

• **sonuçlar yerine girdilerin ölçülmesi.**

Örgütler, ürettikleri yerine harcadıklarını yada ürün yerine süreci ölçmeyi tercih eder. Çünkü, çabaların sonuçlarının ölçülmesine göre, kaynakların ölçülmesi daha kolaydır.

• **standartlaştırarak bilgi kalitesinin düşürülmesi.**

Kişiler yada kurumlar arası karşılaştırma yapmak için sayısal veri gerekir. Ancak bu ihtiyaç, onların içeriklerinden, geçmişlerinden ve anlamlarından

sıyrılmasına ve dolayısı ile çarpıtılmasına yol açabilir.

Bu tekrarlayan hatalardan değerlendirmeye kriterleri ile oynanması ise şu şekillerde olabilir:

• **kaymağını yiyerek oynamak.**

Daha kolay hedefleri yada daha az uğraştırıcı durumların tercih edilmesini ifade eder.

• **standartları düşürerek sayıları iyileştirmek.**

• **verileri çıkartarak veya çarpıtarak sayıları iyileştirmek.**

Uygunsuz durumların dışarıda tutularak, ölçümlerden silinecek yada görülmeyecek şekilde sınıflandırılmasıdır.

• **hile yapmak**

Peki bu saplantının ortaya çıkarttığı olumsuz sonuçları nasıl toparlayabiliriz?

• **Çabanın ölçülebilene yönlendirilmesiyle hedefin değişmesi.**

Bu farklı şekillerde gerçekleştirilebilir: performans az miktarda ölçümle değerlendirildiğinde ve çıkarlar yüksek olduğunda, ölçülmeyen daha yüksek ve önemli başka kurumsal hedefler pahasına çalışanlar, bu ölçümleri tatmin etmeye çalışacaklardır. Ölçülebilen kriterlere göre ödüllendirme yapılırsa çalışanlar diğer görevler için gerekli çaba ve ilgiyi azaltıp bu kriterlere konsantre olacaklardır. Sonuç, kurum hedefleri yerine, ölçüm hedeflerine hizmet etmek gerçekleşir.

Ölçülebilen kriterlere göre ödüllendirme yapılırsa çalışanlar diğer görevler için gerekli çaba ve ilgiyi azaltıp bu kriterlere konsantre olacaklardır.

• kısa vadeciliği teşvik etmek

• çalışan zamanının maliyeti.

Raporlama zorunluluğu yani önemli bir şey olmasa da sürekli bilgi üretme ihtiyacının sonucudur. Öyle bir durum almıştır ki, başarı ölçütü artık üretilen raporların sayısı ve büyüklüğüdür. Kapsamlı bir şekilde belgelenmediği sürece hiç bir şey başırlanamamış gibi durur. Günümüz çalışanları daha fazla zamanlarını, veri toplamak, rapor yazmak ve verilerin raporlarının koordine edildiği toplantılara katılarak harcıyorlar.

• kural çağlayanları.

Rakamlarla oynanarak, hile yapılarak, hedefleri saptırarak ulaşılan hatalı değerlendirmelerin akışını kesmek için kurumlar bir kural çağlayanı oluşturur. Bu kurallara

uymak için, işleyiş daha da yavaşlar ve etkinlik gittikçe azalır.

• risk alma cesaretini kırmak.

• yenilikçilik ve yaratıcılık cesaretini kırmak

• işbirliği ve ortak hedef hevesini kırmak

Daha rasyonel, daha kurumsal, daha şeffaf olurken unutmamız gereken şey, önemli olan herşeyin ölçülemediği, ölçülebilenlerin hepsinin de önemli olmadığı gerçeğidir.

Kurumların birden çok amaçları vardır. Ölçülen ve ödüllendirilen amaçlar, diğer hedefler pahasına öne çıkabilirler. Aynı şekilde çoğu işin birden fazla yönü vardır ve bunların birkaç tanesini ölçmek, diğerlerinin göz ardı edilmesine yol açar. •

barbarosenecebd@gmail.com

Hazırlayan:
Ş. GÜLBİN GÜZEY

Bilginizi Denetleyin

1-Akciğerlere hava akımını sağlayan ve şekil olarak ağaca benzeyen yapının adı nedir?
a-Alveol b-Aldehit
c-Bronş d-Pnömoni

2-Yollarda ışık vurduğu zaman parlayan minik yol işaretlerine ne ad verilir?
a-Kedi gözü b-Şerit
c-Kuver d-Mihenk

3-Andersen'in masal kahramanlarından Küçük Deniz Kızı , hangi Kuzey Avrupa ülkesinin simgesidir?
a-Hollanda
b-Danimarka
c-İsviçre
d-Belçika

4-Hangisi havuçla yapılan bir tatlıdır?
a-Cezerye b-Revani
c-Boza d-Tulumba

5-Opera, operet,oratoryo gibi müzikal eserlerin metinleri ya da senaryosuna ne ad verilir?
a-Adacio b-Konçerto
c-Libretto d-Alto

6-Üzerinde bir aletle çalışılan ahşap parçadan dökülen kırıntılara ne ad verilir?
a-Tevzi b-Raspe
c-Çapak d-Talaş

7-“Yedigöller Milli Parkı” hangi ilimizdedir?
a-Isparta b-Bolu
c-Sakarya d-Burdur

8-Doğüstü özellikler gösteren kişilerin, hayatlarının ve olayların anlatıldığı hikayelere ne ad verilir?
a-Şiir b-Roman
c-Efsane d-Hikaye

9-“Curling” adlı spor dalı ne tür zeminde oynanır?
a-Çim
b-Toprak
c-Kum
d-Buz

10-Notada duraklama zamanı ve bunu gösteren işaretin adı nedir?
a-Al b-Uz
c-Es d-Ok

11-“Ölü Canlar” adlı dünyaca ünlü romanın yazarı kimdir?
a-Dostoyevski
b-Gogol
c-Tolstoy
d-Mayakovski

12-Tan vakti, gün ağarması anına ne ad verilir?
a-Fecir
b-Feccar
c-Taneri
d-Yakamoz

Yanıtlar:
151.
sayfada

Büyük Yapıtlarımız

Konur Ertop

Post- modern- izmin Taşraya Bakışı

*“Gölgemizi bile kaybetmekte
olduğumuz bir dünyaya girdik
sanki” - Ali Akay*

Romanımızda gerçeğe
yeni ve farklı yaklaşımın
önemli temsilcilerinden biri:

Hasan Ali Toptaş.

Berna Moran 1990’da, çağdaş
anlayışlar arasından kendisine
yol arayan romanımızda Oğuz
Atay’ın, Orhan Pamuk’un, Pınar
Kür’ün, Bilge Karasu’nun yapıt-
larıyla ilgili olarak, postmoderne
yönelen bir çizgiden söz edilebile-
ceğini söylemişti.

Bu çizgi hızla gelişti. Postmodernist romanın “üstkurmaca, metinlerarasılık, çoğulculuk” gibi özelliklerini pek çok romancı uygulamaya koyuldu.

Siyasal yaşam edebiyatın işlevini etkiledi. Birçoğu Köy Enstitüsü çıkışlı olan köy romancılarının toplumsal gerçekliği gerilerde kaldı.

Romanımız gerçeğe artık yeni bir gözle bakıyor. Bu farklı yaklaşımın önemli temsilcilerinden biri de Hasan Ali Toptaş.

1980’lerin sonunda edebiyat dünyasına adım atarken Ankara’nın ilçesi Sincan’da yaşayan sıradan, çalışkan küçük bir memurdu.

Taşranın bunalıtcı ortamında, yorucu iş yaşamı boyunca edebiyat çalışmalarının nasıl geliştiğini şöyle anlatmıştı:

“Gece saat 24’ten sonra kalkıp Hasan Ali Toptaş oluyor ve sabaha dek, yaklaşık yedi saat çalışıyorum. Sonra da, bütün gün, geceki kendimin hasretini çekiyor, ondan uzak kalmanın yalnızlığını yaşıyorum.”

Onu “Türk edebiyatında bir Kafka” diye niteleyen Yıldız Ecevit’in “Türk Romanında

Postmodern Açılımlar” kitabında şu değerlendirmeyi okuyoruz:

“ ‘Gölgesizler’

ve ‘Kayıp Hayaller Kitabı’ romanlarında, çağdaş insanın kimlik sorunsalını kırsal kesime taşımış ve bunu modernist/postmodernist tekniklerle bütün-

leştirerek Türk edebiyatında bir çizir açmıştır.”

“Gölgesizler” tiyatroya uyarlandığı gibi romanı Ümit Ünal 2009’da filme de çekmişti. Selçuk Yöntem, Arsen Gürzap, Altan Erkekli gibi oyuncuların rol

aldığı yapıt, “romanın dokusunu zedelemeyen ve yazarın dünyasına ters düşmeden yapılmış saygılı bir uyarılama” diye değerlendirilmişti.

Toptaş’ın bu romanı incelemelerde, “Kurgulanışı, taşıdığı modernist ve postmodernist öğeleri, şiirsel dili, mekân ve karakter betimlemeleri, iç içe geçmiş parçacıkları birleştiren bütünlüklü yapısı” nedeniyle övülmüştür.

Ü. Ünal’ın filminde zaman zaman kişilerin birinden ötekine uzandığı, kent ve köy iki ayrı çevredir. Cıngıl Nuri, Nuri’nin karısı, berber, çırak, Cennet’in oğlu, Güvercin adlı kız ile Muhtar

gibi olay kahramanları bu ortamlar arasında gidip gelirler.

Olayların dünyası kentteki berber dükkânında sırasını bekleyen bir müşteri aracılığıyla ortaya serilmektedir. O bütün bunları aklından geçiren, bize aktaran anlatıcı-yazardır.

Bir ara, berber, müşterisi yazara roman yazıp yazmadığını sorunca ondan, “Henüz adını koymadığım o romanı tasarlıyordum.” yanıtını alacaktır. Ondan, yapıttaki tüm kişileri, olayları, çevreleri kendisinin tasarlayıp şekillendirdiğini de öğreniriz:

“Henüz nereye kaybolduğu anlaşılmayan Güvercin’den, aklını yitirerek karın neden yağdığını sorup duran Cennet’in oğluna, bekçiye, Rıza’ya, hangi kızın saçına okuyup üflediğini bilmeyen imama, hâlâ ilçeden dönmeyen muhtara, (...) tenindeki yangınla samanlığı ateşe veren Hacer’e ve atın ayakları altında ezilen Ramazan’a kadar herkes içimdeydi.”

Romanın oluşum sürecine, yazarın kendi yapıtıyla ilişkilerini sergileyen böyle açıklamalar da hatırlanacağı üzere, postmodernist romanın özellikleri arasındadır.

Anlatıcı-yazar, berber dükkânında beklediği süreç uzarken, berberi bir köyde, tam da böyle bir dükkânda hayal eder:

“Belki de berberin kendine sığmazlığı vardı orada; sözgelimi

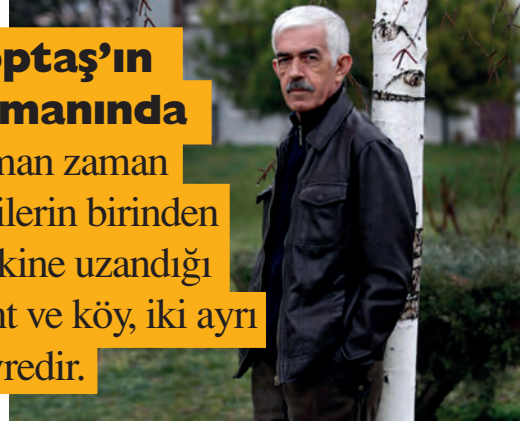
bir köyde yine böyle bir dükkânda berber kılığında oturuyor ve arada bir başını çevirip buraya bakıyordu.”

“Gölgesizler” adıyla anılacak roman böylece okurun önünde ete kemiğe bürünmeye başlar:

Adım adım bir köy ortamı oluşur. Yeniden seçimi kazanmış Muhtar o çevreyi, “Tanrıya ve devlete en uzak köy” saymaktadır. Örneğin yıllardır sulama kanalları açılacağı söylenmektedir, ancak devletin bu hizmeti bir bu türlü gerçekleşmemiştir!

Köyün berberi Cıngıl Nuri işi

Toptaş’ın romanında zaman zaman kişilerin birinden ötekine uzandığı kent ve köy, iki ayrı çevredir.

bırakıp kayıplara karışmıştır. Kentteki dükkânın koltuğunda ise saç sakalı birbirine karışmış bir müşteri oturmaktadır:

“Sanki, bir yanı kimsenin bilmediği bir yerde yaşıyordu da bir yanı burada, berber koltuğunda uykuya dalmıştı.”

Parasız olduğunu söyleyen müşteri, “Dışarısı iskelet dolu!”

diyerek çıkıp giderken berber, onun için, “Adı Nuri... Nerelidir, necidir ben de bilmiyorum.” diyecektir!

Olup bitenler eski köy roman geleneğine alabildiğine uzaktır. Yaşanan somut gerçeklerin, canlı sorunların yerine masalların, düşlerin dünyası uzanmıştır. Kaybolan Nuri, başından geçenleri aktarırken bu gerçek-dışı çevreyi dile getirecektir:

Köyde yaşananların gerçek yüzünü fark eden belki de yalnızca bekçidir

“Ne yürüyormuş, ne duruyor. Yürüyorum dediği, durmanın ta kendisiymiş. Düş gibi bir şey yani... Koşarsın da varamazsın hani;

İçindeki umut, varamadığın kadar büyür. Sen bakarsın ıslı-tıyla. İleriye uzanırsın (uzanmak istiyorsun yalnızca), uzandıkça da kolların uzar babam uzar... Gene de boşluğu avuçlarsın hep; düşünü düş yapan boşluğu...”

Köydekiler Cıngıl Nuri’yi arayıp durmaktadır. Dükkânına, Nuri’yi de tanıyan, kentten gelen berber yerleşmiştir. Köylüler yolunu bekledikleri milletvekilini ağrlamak

için hazırlık yapmaktadır. O sırada Reşit’in kızı Güvercin kaybolur.

Olayı Cennet’in şiirler yazar, içine kapanık oğlunun üzerine yıkarlar. Muhtarla bekçinin uyguladığı ağır şiddet altında ezilen delikanlı sonunda delirir.

Güvercin’in amcası Rıza, imamin yapacağı bir büyüyle kızı bulmayı tasarlar. Kendi oğlu Ramazan’la imama -Güvercin’in

saçı diye-, bir tutam saç gönderir. Saçın sahibi yapılacak büyüünün etkisinde Ramazan’a gönül verip ortaya çıkacaktır! Kayıp kızın saçını nasıl Ramazan’ın eline geçmiş olabilir ki? İmanın okuyup üflediği saç telleri eelbette Güvercin’in değildir; Reşit’in atının yele-sinden kesilmiş kıllardır! Ne var ki büyü tutacak, Ramazan, azmış atının ayak-

ları altında ezilerek can verecektir! Köyde yaşananların gerçek yüzünü fark eden belki de yalnızca bekçidir:

“Ona göre, olup bitenler hiç de mantıklı şeyler değildi. Bunlar bir deli düşüne benziyordu daha çok, bir oyuna, belki de bir çılgınlığa dönüşüyordu.”

Derken Cennet’in oğlu sırtında Güvercin’le ortaya çıkar. Kız hamiledir, kendisini kaçırmanın adını vermediği için Reşit, kızını ahıra kapatır.

Köylüler Cennet’in oğlunun Güvercin’i bulduğu yerde bir ara bir ayıyla karşılaşmış ayı

öldürülmüştür. Köye döndüklerinde Güvercin'in doğurduğu öğrenilir. Ahırın kilitli kapısı açılır, içeriye bakan kadınların hayret dolu çılgınları yükselir!..

Köylü kadınların ahırda ne gördüklerini kestirmek, romanın son sayfasını çeviren okura düşmektedir artık:

(Anlatıcı-yazarımız kentte, kendi evindedir. Burasının "Karadüş Caddesi"ndeki bir apartmanın üçüncü katı olduğu daha önceleri açıklanmıştır. Yazar zaman zaman elindeki kalemı bırakıp saatlerce pencereden izler dışarıda yaşananları...

Sabahleyin tıraş bıçağı alması için gönderdiği oğlu sokaktan döner.)

"‘Şunlar senin Perma-Sharp marka jiletlerin,' dedi kutuyu uzatırken, 'biraz geç kaldım kusura bakma, ama bizim market açık değildi, taa caddenin öteki ucuna dek yürüdüm.'

'Gazete aldın mı?' diye sordu karım mutfaktan.

'Evet,' dedi oğlum, 'biliyor musunuz ne yazıyor?'

'Ne yazıyor?'

'Bir kızı ayı kaçırmış!' "

Sıra romanımızın neden "Gölgesizler" diye adlandırılmış olabileceği sorusuna dayandı.

Varlıkların gölgesi ancak ışıқта kendini gösterir. Işık aydınlanmanın ürünüdür. Hem gün ışığının, lamba ışığının, hem düşünce dünyasındaki aydınlanmanın... Oysa Postmodernizmin Aydınlanma ile kavgası

vardır.

Gölgeyle ilgili sorunun bir yanıtı, Mimar Sinan Üniversitesi'nde Sosyoloji Bölüm Başkanı Prof. Dr. Ali Akay'ın, "2019 Yerel Yönetimler Genel Seçiminin hemen sonrasında "T 24 Haber Sitesi"nde yayınlanan "Gölgesiz bir dünyada yaşamak" başlıklı denemesinden çıkarılabilir.

Prof. Dr. Akay, Aydınlanma, Modernizm, Postmodernizm kavramlarını ele alarak geliştirdiği görüşlerini -konumuzu aydınlatacak- şu çağrıyla noktalamıştır:

"Gerçeği bilmeyen suçlu durumuna düşer, bilmiyordur; ama yeteri kadar bilmeyi de istemiştir. Eksik kalan kendi gerçeğini sonunda gösterir. Gölge bu anlamda bizim gerçeği görmemizi sağlayan önce saklayan ve sonra ortaya çıkaran bir dolayımıdır.

Öyleyse, gölgesiz bir gerçek olabilir mi? Gölgemizi kaybettiğimiz bugünlerde gölge bize düşünme imkânlarını vercekti, yansıma imkânlarını sunacaktı. Ama gölgesiz olmayan düşünce kendi kendisini yansıtacak öğelerden yoksun olur. O zaman gölge bir dolayım nesnesi olarak iş görebilmektedir. Gölgemize kavuştuğumuz gün yeni modern bizimle kucaklaşmak üzere eşikte doğmayı bekliyor, sanırım. Bir an evvel doğum sevincini yaşama umuduyla o zaman. Gölgelerimizi koruyup onlara sahip çıkalım." •

konurertopbd@gmail.com

Gözün Sözü

Cemal Tahsin

Evrensel Bakış Açısı

Gülbüz Evren

Sevgililer Günü

Nisan ya da Mayıs'ta

Her 14 Şubat'ta, birbirinin kopyası rivayetlerin, hikâyelerin, sözde efsanelerin dolup taştığı Sevgililer Günü yazılarını mutlaka okumuşunuzdur. Sevgililer Günü olarak yorumlanabilecek doğru bilgiler ise özellikle Vatikan arşivlerinde fazlasıyla yer almaktadır.

Roma Ordusunun en gözde komutanlarından Gellius Antonius,

269 yılı Eylül ayında, askeri başarısızlıkları soran ve 2. Claudius Cothicus adıyla bilinen İmparator Marcus Aurelius Valerius Claudius'a, bir rapor sunar.

Romalı komutan, ordunun çok güçlü

olması için askerlerin evlenmemesi gerektiğini, çünkü bekâr askerlerin daha iyi savaştığını söyler.

Bunun üzerine İmparator, evlenmiş askerlerin ordudan

**İmparator,
komutan
Gellius
Antonius'dan,
tamamen
bekâr
erkeklerin
yer aldığı ilk
lejyonu savaşa
sürmesini
emreder.**

atılmasına, yerlerine bekârların alınmasına karar verir. Bekâr askerlerin, ordudan ayrılıncaya ya da emekli oluncaya dek evlenmesini yasaklar. Bu emre uymayanların ise tespit edilip, en ağır şekilde cezalandırılacağını bildirir.

İmparator ayrıca, komutan Gellius Antonius'dan, 5800 kişiden oluşan ve tamamen bekâr erkeklerin yer aldığı ilk lejyonu kurarak, savaşa sürmesini emreder. Böylelikle bekâr askerlerin başarısının test edilmesini ister.

Kurulan lejyondaki askerlerden biri olan Aurelianus, İmparatorun kararından önce evlenme hazırlıkları yapmaya başlayan bir gençtir.

Mesleğini çok seven ve savaşlarda gösterdiği başarılarından ötürü komutanlarının beğendiği, orduda yükselme şansı olan Aurelianus, askerlikten de, sevgilisinden de vazgeçmek niyetinde değildir.

Aurelianus'un sevgilisi Julias Caesonia ise bir an önce evlenmek istediğini, ailesinin de bu yönde baskı yaptığını, aksi takdirde ayrılmaları gerektiğini söylemektedir.

Bu durumda olan sadece Aurelianus ve Julias Caesonia değildir.

Papa I. Felix'e, gizlice evlenmek isteyen birçok askerden talepler gelmektedir. Papa ise çare olarak, en çok güvendiği adamlarından rahip Valentine'i, askerlere yardım etmekle görevlendirir.

Papa I. Felix, kendisine başvuran 14 askeri de, asıl adı

Galius Valentinus olan rahip Valentine'e yönlendirir. Rahip Valentine, askerlere, evlenmek istedikleri kızları da alarak, 13 Şubat'ta, Roma yakınlarındaki Nemius (Nemi) köyündeki küçük kilisesine (şapel) gelmelerini söyler. O gün gelenler arasında sadece Aurelianus ve Julius Caesonia çifti yoktur. Aurelianus, yeni kurulan lejyonda önemli bir göreve seçildiği için o gün gelememiştir, ama arkadaşlarından biri aracılığıyla ertesi gün orada olacağını bildirmiştir.

Rahip Valentine, diğer çiftlerin nikâhını kıyar ve herkese hediye olarak da, birer gümüş haç kolye verir. Aslında bu hediyeleri, Papa I. Felix göndermiştir. Vatikan belgelerinde Papa'nın, söz konusu hediyeleri kilise gelirleri ile değil kendi parasıyla hayırlı işler için aldığı özellikle belirtilmiştir.

Aurelianus ve sevgilisi Julius ertesi gün, öğleden sonra rahip Valentine'in şapeline gelirler.

Rahip Valentine, iki genci evlendirir, diğer çiftlere verdiği hediyeyi onlara da sunar. Gençlerden, gümüş haç kolyelerini birbirilerinin boynuna takmalarını ister.

Ancak bu gelişmeler gizli

kalmayacaktır, çünkü yeni lejyonu kuran komutan Gellius Antonius'un çok iyi çalışan bir istihbarat ağı vardır. Lejyonundan bazı askerlerin bir rahip tarafından gizlice evlendirildiğini çok geçmeden öğrenmiştir.

Söz konusu 13

asker tespit edilir, diğerlerine de örnek olsun denilerek, herkesin önünde kafaları kesilir. Cesetleri, arenaya çıkacak aslanların kafesine atılır, eşleri de lejyondaki askerlerin cinsel ihtiyaçlarını gidermek için kurulan büyük bir kırmızı çadıra alınır.

Aurelianus ise aynı gün gitmediği için istihbarat tarafından belirlenememiştir. Son askerin de kim olduğunu mutlaka öğrenmek ve yeni

Rahip Valentine iki genci evlendirir, diğer çiftlere verdiği hediyeyi onlara da verir.

lejyona evlenmemeleri konusunda verilecek dersi tamamlamak isteyen İmparator, komutan Gellius Antonius'a, rahip Valentine'i en sert şekilde sorgulamasını söyler. Romalı komutan istenileni yaparak, en ağır işkence yöntemlerini uygular, ama rahip Valentine'den herhangi bir bilgi alamaz.

Bu sorgu, nisan ve mayıs aylarında da tekrarlanır. Son sorgunun ardından Aurelianus'un adını vermeyen rahip Valentine'in kafası orada kesilir ve şapel de cesedinin üstüne yığılır.

Bu olaya şahit olan köylüler, aylar sonra Papa I. Felix'e, 4 Eylül 270 tarihli bir mektup yazarak gördüklerini, duyduklarını anlatırlar.

İmparator II. Claudius Cothicus'un ölümünden sonra gelen bu mektubun ardından Papa I. Felix, 14 Ekim 270 tarihinde rahip Valentine'i, Saint (Aziz) ilan eder. Rahibin ölümü için de nisan sonuna vurgu yapılır. Papa'nın yayımladığı bildiride, "Evlenmek isteyen gençleri, sevgilileri Hristiyan nikâhlarını kıyarak, kışın soğuşundan baharın ılık güzelliğine ulaştırmak isteyen, kutsal dinimize hizmet eden rahip Valentine, imparatorun hışmına uğramış, askerleri tarafından katledilmiş ve azizler arasına katılmıştır" ifadeleri dikkati çekmektedir. Burada, bahar mevsiminin işaret edilmesi, dikkatleri nisan ve mayıs aylarına çekmektedir.

Saint Valentine olarak anılan bu rahibin başlattığı, sevgilileri kavuşturma ve kilisenin onlara hediye verme geleneği ise kendisinden 740 yıl sonra Avrupa'nın bazı ülkelerinde yeniden canlanır. Günümüzde de, tüketim toplumunu yönlendirenlerin eline geçerek, Sevgililer Günü olur.

Avignon Kilisesi ve Vatikan arşivlerindeki toplam 18 belge (Latince) iyi okunduğunda

Papa I. Felix, 14 Ekim 270 tarihinde rahip Valentine'i, Saint (Aziz) ilan eder.

Sevgililer Günü'nün kökenlerinin aslında bir katliama kadar uzandığı görülecektir. Ama konuya ilişkin çok daha farklı bir bilgi vardır; o da Sevgililer Günü'nün bir Pagan âdeti olduğu, baharın, nisan sonu mayıs ayı ilk haftası gibi bir dönemde başladığı kuzey Avrupa ülkelerinde, İskandinav Yarımadası'nda Hristiyanlıktan yüzlerce yıl önce ortaya çıktığı şeklindedir.

Baharın gelişyle sevgililerin doğada buluşarak birbirlerine hediyeler vermesi olarak anlatılan inançsızların âdeti tanımlaması yapılan Sevgililer Günü'nün bu yönünü de başka bir yazıda ele almaya çalışacağım. •

gurbuzevrenbd@gmail.com

Amerika halkının %62'si, Sevgililer Günü'nü kutluyor ve yılda yaklaşık 20 Milyar Dolar harcıyor, bunun 448 Milyon kadarı sadece şekerleme ve çikolataya yapılan harcamalar. Erkekler Sevgililer Günü'nde 150 Dolar harcarken, kadınlar sadece 74 Dolar harcıyor. Amerika'da en çok öğretmenlere Sevgililer Günü kartı alınıyor. Onları çocuklar, anneler ve eşler takip ediyor.

Anka

Berk Yüksel

Paganizm

Yazan: BERK YÜKSEL

“Paganizm, zaman zaman Türkçe putperestlik sözcüğü ile aynı anlamda kullanılır fakat paganizm ve putperestlik farklı anlamları içerir. Farklı uygulama ve ibadetler içeren dinleri kapsayan geniş bir terimdir.”

“Paganizm, batı dillerinde Latince paganus (kırsal) sözcüğünden türer. Özellikle Hristiyanlıkta paganizm terimi, İbrahimî

dinlerin dışında kalan ruhani veya dinî öğreti ve doğa dinlerinin uygulama ve geleneklerini genel anlamda kapsar.”

“Paganizm, kökenleri dünyanın kadim doğa dinlerine uzanan spirüel bir yaşam tarzıdır. Temelde kökleri Avrupa’nın eski dinlerindedir. Doğanın kutsallığını kutlar ve her şeyde var olan ilahiliğe saygı duyarlar.

Her erkek ve kadın bir pagan için güzel ve eşsiz bir varlıktır. Çocuklara da sevgi ve saygı duyulur. Tabiatın açık alanları ve ormanlarına içten bir sevgi beslenir. Paganizm, bireysel ruhani deneyimin önemini vurgular ve paganlar sıklıkla bu deneyimi sevdikleri

gibi hissetmek, bu yaşam kaynağına ve onun ölüm-yaşam evrelerinin durmaksızın tekrar eden döngülerine saygı duymak ve hürmet etmek esastır. Paganlar; insan, hayvan, bitki veya taş yaşayan her şeyin varlığına saygı duyarlar.”

“Pagan inancında dünya

kutsaldır. İyilik ve kötülük kutuplaştırılarak birbirlerinden ayrılmaz. Kadın ve erkek eşit ve dengededir. Tanrıça ve Tanrı kavramı kutsal gerçekliğin bir ifadesidir, ikisinden birinin üstünlüğü söz konusu değildir. Doğa ve diğer insanlar ile bir ahenk içinde olunmalıdır.” Burak Eldem şöyle diyor: “Aslında her şeyden önce, artık terim haline gelmiş bir sözcüğün yarattığı yanlış çağrışımları düzeltmek adına, küçük ama önemli bir kavramsal

düzeltilmeyle girmek lazım konuya. "Pagan" sözcüğü, içeriği ve sınırları belli, homojen bir inanç sistemini tanımlamak üzere üretilmiş bir terim değil. Belli bir kurumsal inanç geleneğine bağlı grupların, “kendilerinden olmayana” verdikleri, olumsuz bir ad olarak beliriyor literatürde. En kısa anlatımıyla, bu. Sözcük olarak "Pagan", beşinci

“Pagan inancında dünya kutsaldır. İyilik ve kötülük kutuplaştırılarak birbirlerinden ayrılmaz. Kadın ve erkek eşit ve dengededir.”

doğal dünya ile kurdukları ilişki aracılığı ile yaşarlar. İlahi olanla bir aracının yardımı ile dolaylı olarak değil de kendi deneyimimiz içinde yüz yüze karşılaşmak gerektiğini düşünürler. Ritüelleri doğal döngüler ile uyum içinde mevsimlerin dönüm zamanlarında, ay ve güneş’in safhalarında gerçekleştirirler. Doğayı sevmek ve bir parçası

yüzyıl ve sonrasında bilinen Antik Dünya'nın kent merkezlerinde değil, kırsal kesiminde yaşayan insanları tanımlıyor. Tam karşılığı, "köylü". Kurumsal tek tanrılı dinlerin ilk "global" temsilcisi Hristiyanlık, beşinci yüzyıldan itibaren Roma'nın resmi ve egemen dini haline geldiğinde, eski inanç kültürlerine karşı sistematik bir baskının devreye girmesine tanık oluyoruz. Büyük kent merkezlerinde resmi din, zaman içinde denetimi bütünüyle eline alsa da merkezlere uzak kırsal kesimdeki insanları baskı altına almakta zorlanan otorite, "eski inançtan vazgeçmeyen köylüleri" kastetmek için "Pagan" sözcüğünü kullanıyor. Günümüzde, terminolojide kavram kargaşası yaratmamak adına, tektanrıcı (İbrahimi) dinler öncesindeki inançları benimseyen gruplara "pagan", onların felsefelerine de "paganizm" diyor. Evren anlayışı,

1. "Din" değil, bir yaşam ve düşünce biçimi,

2. "Çoktanrılı" değil, "çoğul ve heterojen" bir evrensel güçler, enerjiler sistemini gözetiyor." diyor ve şöyle devam ediyor "Eğer mitlere dikkat edilirse, bugün bizim "tanrı" olarak yorumladığımız güçlerin aslında "evrenin düzenleyici dinamiklerine" gönderme olduğunu anlarız. Mısırlıların "Neter"leri, sonradan Arapçada "Nazır" biçimini alan "Gözcü, denetçi"dir; Mezopotamya'da "Din.Gir" ve "İlu" kavramları kozmik güç ve prensiplere karşılık gelir." "Birçok kadim

kültür için tanrısallık, evrenin kendi içindeki sonsuz - döngüsel - sınırsız güç ve dönüştürücü etkilerin genel adıyla bağlantılıdır. Evreni aşan, onun üzerinde bir tanrısallık kavramı, tek tanrılı anlayışın getirdiği bir düşünsel kırılma noktası."

"Tanrılar aslında birden fazla tanrı değil de tek bir tanrının birer sıfatı niteliğindeydiler."

"Paganizmin temel anlayışı şudur: Evrende tanrıdan başka bir şey yok. Ondan başka bir materyal yok. Dolayısıyla tanrı yaratmak için sadece kendini kullanabilir. Dolayısıyla da yaratılan her şey "O"dur. Bugün "pagan" olarak adlandırılan o heterojen ve değişken düşünce sisteminin bütün çağları aşan ortak özelliği, evreni bir bütün ve tutarlılık içinde görme yaklaşımına dayanmasıdır." Hristiyanlığın yaygınlaşmaya başlamasından sonra Paganizm, Politeizm (çok tanrıcılık) ile eş anlamlı tutulmuştur aslında Paganlar Tek Tanrı'ya inanmışlardır. Pagan sistemine göre negatif enerjiden korunmanın en iyi yollarından bir tanesi taşlardır (şekli beğenilen herhangi bir nesne de olabilir). İnanışlarına göre tüm varlıklar arasında enerji alışverişi vardır.

"Canlılar arasında olduğu gibi canlı-cansız varlıklar arasında da olabilir. Buna göre cansız bir nesneye enerji yükleyebilmekle kalmayıp, o nesneden enerji de çekilebilir. Bir nesneye negatif enerjilere karşı pozitif enerji yüklerseniz o nesne kişiye yarar sağlar

veya herhangi bir kolyeye de negatif enerjiye karşı enerji yükleyip boyuna takılırsa (veya cebinize vs...) boyunda olduğu sürece kişiyi koruyacaktır olumsuzluktan.”

“Taşlar Paganlar için bir nevi kaset görevi görür. Buna göre yapılan her hareket doğaya, cansız nesnelere kaydolur.”

“Taşlar Paganlar için bir nevi kaset görevi görür. ‘Bir nesneye dokunarak, geçmişte o nesneye dokunmuş kişi ya da kişiler hakkında bilgi edinebilme’ olanağına sahip olunduğuna inanılır.

Buna göre yapılan her hareket doğaya, cansız nesnelere kaydolur.”

Bir görüşe göre paganlar bu taşların önünde ibadet ederek ibadet görüntülerini taşlara kaydetmek istiyor olabilirken bir diğer görüş de taşların yüce varlığa bağlanmak, konsantre olmak için odaklanmaya yardımcı olduğu şeklindedir.

“Pagan sisteminde cennet iki şekilde tasvir edilir; bir Yaradan’ın yaşam sürdüğü ve tüm ruhların başlangıç yeri veya kişinin ilk benliği. Bilinç tamamen kapalı ve farkındalıksızlık vardır.” Pagan sistemleri bir Yaratıcı Gücü kayıtsız şartsız kabul ederler. Ancak bu güç kendi yolunda ilerlemek isteyenleri aydınlatmak ve yolun gizemini öğretmek için bir eğitmen de seçmiştir. Pavlus şöyle der: “Et ve kan Tanrı’nın Krallığının varisi olamaz”

“The great book of logos” adlı kitapta şunlar belirtilir: “Su ile vaftiz, kendisini sadece bedenle özdeş kılmış olan “Hyclic” kişinin, kendisini kişilikle ya da ruhla özdeşleştiren “Psychic” bir inisiye haline dönüşümünü sembolize eder. Hava ile vaftiz, “Psychic” inisiyenin, kendisini Yüksek Kendiliğiyle özdeşleştiren “Pneumatic” bir inisiyeye dönüşümünü sembolize eder. Ateş ile vaftiz, “Pneumatic” inisiyelere gerçek kimliklerinin, logos, , dünyaya gelen her insanı aydınlatan gerçek ışık olduğunu gösteren son inisiyasyonu sembolize eder. Hyclic düzey Fiziksel kimlik, beden yani toprak, Psychic düzey

Psikolojik kimlik, sahte ruh, yani su, Pneumatic düzey, ruhsal kimlik, ruh yani hava, Gnostik düzey mistik kimlik, ılık güç yani ateş ile sembolize edilir.”

Eleusis gizemlerinin merkezinde, ölen ve ölümden dirilen bir Tanrı-insan miti vardır. Gizemler, inisiyenin içinde yüce bir birlik deneyimi uyandırmayı amaçlamaktadır. Diogenes, inisiyasyon için şunları yazmaktadır: “Her inisiyasyon, dünya ve Tanrı ile birleşmeyi amaçlamalıdır. Bu, takip edilmesi güç bir yoldur.” Ezoterik-inisiyatik yolun yolcusu tüm sistemleri inceler. Ortak yönlerini gördüğü gibi farklılıkları üzerine de düşünür. Kadim insanlık düşünce ve inanış tarihi birçok hazine ile doludur. Yolcuya düşen taassup ile bir yola fanatik bağlanma değil; nerede iyi,

doğru ve güzel varsa arayıp bulmak ve gücü yettiğinde içselleştirmektir.

Kayıp Sembol isimli romanda şu bölüm önemlidir:

“Tanrı, Bir’in içinden çok... Çokluk’un toplamında bulunur. “Elohim” diye tekrarladı Langdon. “Eski Ahit’te Tanrı için kullanılan İbranice kelime! Hep bunu düşünmüştüm.”

Katherine kurnazca gülümsedi. “Evet. Çoğul bir kelime.”

Kesinlikle! Langdon, Kitabı Mukaddes’in ilk pasajlarında Tanrı’dan neden çoğul bir varlık olarak bahsettiğini hiç anlamamıştı. Elohim. Yaradılış’taki Kadiri Mutlak Tanrı, Bir olarak değil... Çok olarak tasvir edilmişti.

Katherine “Tanrı çoğuldur” diye fısıldadı. “Çünkü insanların zihinleri çoğuldur.” •

berkyukselbd@gmail.com

Yıka da Getir

Süleyman Nazif ve Abdülhak Şinasi birlikte yemek yerken, Şinasi garsonu çağırır ve su ister. Şinasi’nin kirden ve mikroptan eldivenle el sıkacak derecede korktuğunu bilen Süleyman Nazif garsona seslenmeden edemez:

“Oğlum, beyefendinin suyunu yıka da öyle getir.”

Ne Alırsınız?

Çok şişman olan Yahya Kemal bir yokuşu çıkıncaya kadar nefes nefese kalır. Yokuşun sonundaki lokantaya ulaşip masaya oturduğunda bir garson hemen seslenir:

“Buyrun beyim ne alırsınız?”

Yahya Kemal tebessümle:

“Evlad, müsaade edersen bir nefes alacağım.”

Daha Yeni Yıkadım

Neyzen Tefik

Mehmet Âkif, elini yıkadıktan sonra, Neyzen Tefik’in kendisine uzattığı havlunun kirini görünce:

“Hayır, diye bağırılmış. Elimi daha yeni yıkadım.”

Örümcek Ağı

Yazan: ÖMER DEDEOĞLU

Dünyayı, tek hedefi kârlılık olan küresel güç odaklarından meydana gelen, elit bir topluluk yönetiyor.

Amacı sermayeyi arttırmak olan vahşi kapitalist bu topluluk, açgözlülüklerini saklamak adına insanlığın ve dünyanın tüm dertlerine tek çözümün “sürekli büyüme” olduğunu savunuyor. Fakat gelin görün ki para ve sermaye artıp en tepede yoğunlaştıkça bu elitler yaratılan değeri paylaşmaya yanaşmıyor, gelir adaletsizliği artıyor.

Küreselleşen sermaye kendisini koruyabilmek için kâr amaçlı küresel bir polis devletine dönüşüyor.

Dünya nüfusunun en zengin yüzde otuzu tüm servetin yüzde doksan beşini kontrol ederken, kalan yüzde yetmiş ise servetin yüzde beşi ile hayatta kalma mücadelesi veriyor. En zengin yüzde otuzun yüzde birlik kesimi de bir "Uluslarüstü Kapitalist Sınıf" meydana getiriyor.

Bu sınıfın en tepesinde ise küresel sermayeye yön veren ve koruyan elitler bulunuyor. Amerikalı sosyolog-yazar C. Wright Mills bunları "karar verilen her şeye karar verenler" olarak tanımlamış. Küresel kapitalizmin en güçlü oyuncularından oluşan bu grubun esas görevi süper zenginleri ve sistemi halktan korumak. Bunların amacı kötülük yapmak değil ama sistem yüzünden ortaya çıkan gelir adaletsizliği, yoksulluk, savaşlar ve çevre sorunları insanlığı varoluş seviyesinde tehdit ediyor ve muhalif halk hareketleri dünyanın dört bir yanında demleniyor. Sürekli küresel bir kriz ve demagog

siyasetçilerin yol açtığı sosyal kutuplaşma ve neo-faşist akımlar da toplumları geriyor.

Dünya nüfusunun yüzde sekseni günde 10 dolar ile geçinmeye çalışırken bunun 1,3 milyarı günde 1,25 dolar ile yaşam mücadelesi veriyor. 795 milyon insan ise açlıkla boğuşuyor ve bunların 9 milyonu bu sebepten ölüyor. Küresel olarak üretilen gıdanın üçte biri kullanılmayıp, çöpe giderken bu sistemli bir soykırım değil de nedir sevgili okurlar? Sırf küresel savunmaya harcanan para bile göz önüne alındığında Amerikan başkanı Eisenhower'ın 1953'te söylediği sözler akla geliyor:

"Üretilen her silah, suya indirilen her savaş gemisi, ateşlenen her roket günün sonunda aç olan ve beslenemeyen, üşüyen ve kıyafet bulamayan insanlardan çaldıklarımızı simgeliyor"

Sermaye çoğalıp bunu kontrol edenlerin sayısı azaldıkça

Dünya nüfusunun yüzde sekseni günde 10 dolar ile geçinmeye çalışırken bunun 1,3 milyarı günde 1,25 dolar ile yaşam mücadelesi veriyor.

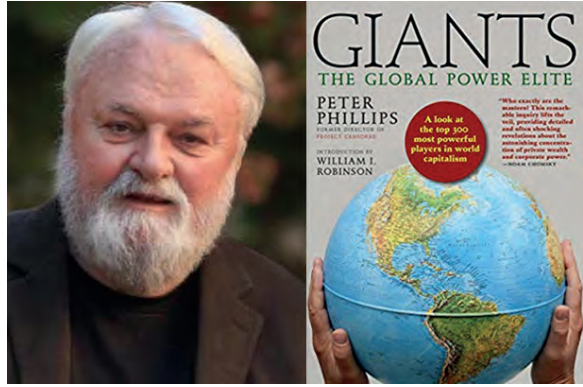
güvenli yatırım olanakları da azalıyor. Dünyadaki en küçük azınlık gruplardan biri olan 2000 küsur dolar milyarderi ve diğer birkaç yüz bin zengin ellerinde bulunan imkân ve kaynaklara rağmen kendilerine tehdit oluşturabilecek olası isyan veya

ayaklanmalar yüzünden endişe duyuyorlar. Küreselleşme ile ulus-devletlerin kısıtlamalarından kurtulan sermaye kendisini koruyabilmek için kâr amaçlı küresel bir polis devletine dönüşüyor. Tek hedef kârlılık olunca da kapitalizmin insana değer vermeyi terk eden kriz noktası ortaya çıkıyor.

Yine Amerikalı sosyoloji profesörü Peter Phillips “**Giants**” (Devler) isimli 2018 tarihli kitabında dünyadaki küresel sermaye havuzunu kontrol edip yön veren 389 isim belirlemiş ve kontrol ettikleri örümcek ağını beş temel unsura ayırmış. Bunlar sırasıyla:

1-Küresel Finans Devleri:

2011 yılında Zürih Üniversitesinde yapılan bir araştırma, küresel sermayenin yüzde kırkının 147 şirketin kontrolünde olduğunu ortaya çıkarmış. Küresel finans devleri ise bunun en tepesindeki en büyük yirmi Amerikan, Alman, İsviçre, İngiliz ve Fransız şirketi.

Sosyoloji profesörü Peter Phillips ve kitabı: Giants

Bunlar küresel sermayenin merkez üsleri. Batı hükümetleri ve uluslararası kuruluşlar, sermayenin serbest dolaşımını ve tahsilatı garanti altına alabilmek için bu finans devlerinin çıkarları doğrultusunda hareket ediyorlar. Bu şirketlerin hepsinin birbirlerine de yüklü yatırım yapmaları dünyanın her yerinde faaliyet göstermelerini ve sınırsız sermayeyi çok ufak bir grubun kontrolü altında tutmaya yarıyor. Hedef bu şirketlerin mümkün olduğu kadar az kanuna ve kısıtlamaya tabi olması

2-Yöneticiler:

Bu dev yirmi şirketin 200 küsur üst düzey yöneticisi küresel kapitalizmin merkezi karar mekanizmasını temsil ediyor ve dünya ekonomisine yön veriyorlar. Uluslarüstü Kapitalist Sınıfın en tepesinde bu “süper sınıf” var. Toplam yirmi ülke vatandaşlarından oluşan bu yöneticilerin yüzde yetmiş erkek ve yüzde seksen dördü de Avrupa kökenli beyazlar.

Küresel sermayenin yüzde kırkı 147 şirketin kontrolünde

bunun en önemli örnekleri.

4-Koruyucular: Sömürdükleri

kitlelerin isyan ve ayaklanmasından korkan bu sınıf, kurdukları yapıyı koruyabilmek için de büyük çaba sarf ediyorlar. Küresel kapitalizmin en büyük koruyucusu 70 ülke ve bölgede bulunan 800'den

Çoğu aynı ideolojiye sahip, birbirini tanıyor veya birbirlerinden haberdar. Genelde aynı okullardan mezun olmuşlar, aynı derneklere veya vakıflara üyeler. Bütün piyasa hareketleri bunların aldığı kararlar doğrultusunda şekilleniyor. Kıtık, işsizlik, savaşlar hep bu kararların etkisiyle meydana geliyor.

3-Kollayıcı ve kolaylaştırıcılar:

Bunlar; Finansal Devlerin çıkarlarına hizmet eden siyaset ve kanunları destekleyen uluslararası kurumlar. Üyelerin görevi uluslararası kapitalizmin rahat etmesini ve büyümesini sağlamak için dünya genelinde gerekli siyasi ortamı ve baskıyı oluşturmak. G20, G7, Dünya Bankası, IMF, G30 (Otuzlar grubu), Trilateral Comission, Systemic Risk Council, Dünya Ekonomik Forumu, Bilderberg Grubu, Council on Foreign Relations gibi kurum ve kuruluşlar

fazla askeri üssüyle, Amerikan Ordusu. 2001 yılından beri sürdürülen sözde terörle savaşın esas amacı küresel kapitalizmi, finansın serbest dolaşımını, doların hegemonyasını ve petrol alanlarını korumak. Savaş bölgelerinden elde edilen 8000 ton afyon karşılığında sistem yıllık 500 milyar dolar para akıyor. Bu ordu yüzlerce yıllık sömürgecilik geleneğinin devamı ve küresel kapitalizm-emperyalizme kucak açan, baskıcı ve yolsuz ne kadar hükümet varsa destekliyor. Yazarın ülkemizi de yakından ilgilendiren bir tespiti göre “Yurtdışından borç ve yatırım kabul edip bundan ülkenin küçük, elit bir zümresini faydalandıran hükümetler, alınan borçların geri ödenebilmesi için ülkenin kaynaklarının ve halkının sömürülmesi gerektiğinin bilincinde olarak bunu yapıyorlar.” Amerikan ordusuna ek olarak diğer bir koruyucu ise

NATO. Bunu CIA ve NSA gibi haber alma örgütleri, küresel sermayenin yayılma ve savunma stratejisini belirleyen Atlantik Konseyi ve son 15 yıldır çok revaçta olan Özel Güvenlik Şirketleri takip ediyor.

5-İdeologlar: Ekonomik büyümenin tüm insanlığın yararına olduğu yalanını toplumlara yutturabilmek için ise önemli bir propaganda mekanizması gerekiyor. Bunun en önemli unsuru ise medya ayağı. Küresel medyanın tekelleşmesi ile ana akım medyada yayınlanan veya yazılan haber içeriğinin yüzde sekseni daha önceden kararlaştırılmış ve üretilmiş fikirlere ve propagandaya dayanıyor. Tüm dünyayı besleyen haber ajans ve kaynakları artık bir elin parmakları kadarken en büyük altı medya kuruluşu şöyle: Comcast, Disney, Time Warner, 21st Century Fox, Bertelsmann, Viacom ve CBS. Bunları besleyen en büyük halkla ilişkiler ve propaganda firmaları ise: Omnicom, WPP, Interpublic. Bir de bunlara eğitim kurumları, akademisyenler ve siyasetçileri katarsak karşımıza büyük bir makine çıkıyor.

Ulus-devletleri

geleceği karşısındaki en büyük tehditlerden biri olarak gören bu sınıf şimdilik ülkeleri, belirlenmiş sınırlar içinde halkları barındırma ve kontrol altında tutma bölgeleri olarak kullanıyor. Bunu da yapabilmek için işine gelmediği durumlarda demokrasiyi sabote edip polis devletler ve baskıcı rejimleri destekliyor. Bir diğer Amerikalı sosyolog William I. Robinson'a göre sistem çok ufak bir zümrenin elinde çok fazla artı değer-kapital yarattığı için yatırım olanakları kısıtlandı ve bu fazlalığın yatırılabilceği sadece üç mekanizma kaldı. Bunlar sırasıyla: yüksek riskli finansal spekülasyonlar, savaş veya savaş hazırlıkları

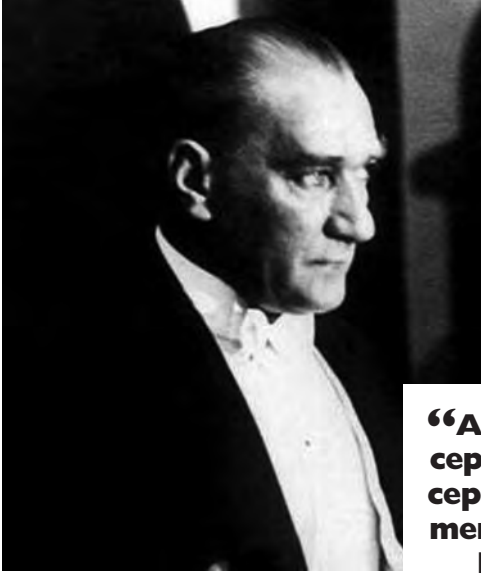
ve son olarak da ve en önemlisi kamu kurumlarının özelleştirmeleri.

Bu analizlerin ışığında da ilk başta Türkiye'nin ve sonra da dünya üzerinde sıkıntı çeken tüm ülkelerin beka sorunlarının aslında

Ekonomik büyümenin tüm insanlığın yararına olduğu yalanını toplumlara yutturabilmek için önemli bir propaganda mekanizması gerekiyor.

nereden kaynaklandığı ortaya çıkıyor. Ulusları içten içe kemiren tek hedefin maddi kazanç olduğu bu sistem toplumların yapısını ve dinamiklerini bozuyor. İçeriden çökmeye başlayan bir toplum

da dışarıdan her türlü müdahaleye açık hale geliyor. Ardı ardına gelen ekonomik krizler de cabası. Türkiye'yi yönetenler de sürekli bahsettikleri "beka sorunu" kavramının esas hangi sebeplerden kaynaklandığını doğru

tespit etmeli bunu önlemek için de ellerinden geleni yapmalıydılar. Gelecek nesillere karşı en büyük sorumlulukları budur. Cumhuriyetin kazanımları, kaynakları yok edilir, üretim ortadan kaldırılıp borç ekonomisi yaratılır ve eğitimin de içi boşaltılırsa Türkiye geri kalır, geleceği belirsizleşir. Halk umutsuzluğa sürüklenir ve kutuplaşma için zemin oluşur.

Ulu Önder'in dediği gibi *"Asıl olan iç cephe. Bu cephe bütün memleketin, bütün milletin meydana getirdiği cephe. Dış cephe, doğrudan doğruya ordunun düşman karşısındaki silahlı cephesidir. Bu cephe sarsılabilir, de-"*

"Asıl olan iç cephe. Bu cephe bütün memleketin, bütün milletin meydana getirdiği cephe."

şebilir, mağlup olabilir; fakat bu durum, hiçbir zaman bir memleketi, bir milleti yok edemez. Önemli olan, memleketi temelinden yıkan, milleti tutsak ettiren, iç cephenin çökmesidir. Bu gerçeği bizden daha çok bilen düşmanlar, bu cephemizi yıkmak için

yüzyıllarca çalışmışlar ve çalışmaktadırlar." •

omerdedeoglu73@gmail.com

“Doğudan şimdi doğacak olan güneşe bakınız. Bugün günün ağardığını nasıl görüyorsam, uzaktan bütün doğu milletlerinin de uyanışlarını öyle görüyorum. Bağımsızlık ve egemenliklerine kavuşacak olan çok kardeş millet vardır. Sömürgecilik ve emperyalizm yer yüzünden yok olacak ve yerlerini milletler arasında hiç bir renk, din ve ırk farkı gözetmeyen yeni bir ahenk ve işbirliği çağı hakim olacaktır.”

Mustafa Kemal Atatürk

*Evrensel müziğin yurt alanına
yayılmasında öncülük eden
ünlü orkestra şefimiz:*

Hikmet Şimşek

Türkiye'nin yetiştirdiği ilk orkestra şeflerinden biri olan Hikmet Şimşek, 1924 yılında Siirt'in Pervari ilçesinde doğdu. 1946 yılında Harbokulu'ndan ayrılarak Ankara Devlet Konservatuvarı'nın kompozisyon bölümünde E. Zuckmayer ve Ferit Alnar ile çalıştıktan sonra Adnan Saygun'un öğrencisi oldu.

1953 yılında mezun olduktan sonra Ankara Devlet Konservatuvarı'na öğretmen olarak atandı. Şefliğe ilk adımını konservatuvar orkestra ve korosunu yöneterek attı. Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası yönetmenliği sırasında dikkatleri üzerine çekti ve şeflik eğitimi için Almanya'ya gönderildi. Yurda önünce Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası'na yardımcı şef olarak atandı ve Ankara Devlet Konservatuvarı'nda öğretmenliğe de devam etti.

Hikmet Şimşek, evrensel müziğin yurt alanına yayılmasında öncülük ederek Ankara Radyosu Oda

Orkestrası ile Çoksesli Korosu'nun ve televizyon müzik bölümünün kurulmasına hizmet etti. Ankara Radyosu Oda Orkestrası, Ankara Radyosu Çoksesli Korosu, Kültür Bakanlığı Devlet Çoksesli Korosu, İzmir Devlet Senfoni Orkestrası, Çukurova Devlet Senfoni Orkestrası ve Anadolu Oda Orkestrası ve Bursa Devlet Senfoni Orkestraları'nın kuruluşunu üstlendi.

Türkiye'deki ilk müzik festivallelerini yönetti.

Çağdaş, evrensel Türk müziğinin gönüllü misyoneri olarak yurtiçinde sunduğu bini aşkın konser, radyo ve televizyon programlarının yanı sıra, yurtdışında yönettiği konserler ile bu eserlerin tanınmalarını sağladı.

Yurtdışında plak kaydı yapan ilk Türk orkestra şefi olan, Devlet Sanatçısı ve ülkemizin müzik misyoneri olarak 12 Ekim 2001 günü yaşama veda etti. •

Kültür ve Sanat Dünyasından

Dr. Tekin Özertem

Kafkas Tebeşir Dairesi

Ne zaman yargı ve yargıçların kararları üzerine gölge düşse hep Bertolt Brecht'in Kafkas Tebeşir Dairesi adlı oyununu hatırlarım. Oyunun anti kahramanı olan Azdak'ın temel hak ve özgürlüklerin korunmasına ilişkin yargılama ilkelerine ve önceden belirlenmiş hukuk kurallarına uymayı boşlayan tavrı gelir aklıma. »

Bertolt Brecht

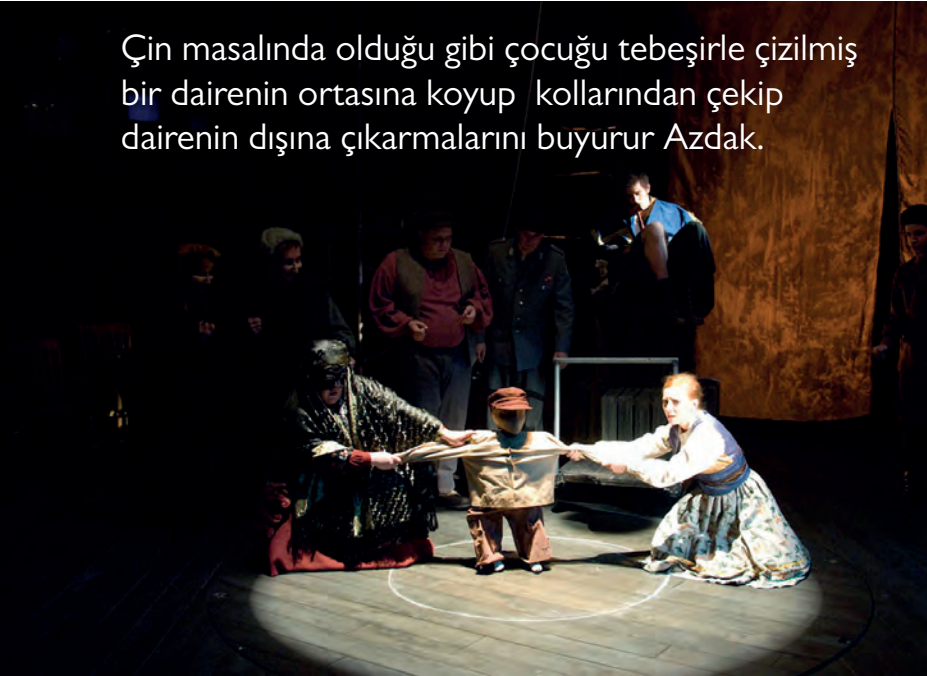
Yazdığı oyunların en uzununu olan ve hayali Gürcü ülkesinde geçen Kafkas Tebeşir Dairesi adlı oyununu, geçmişî yüz yıllar öncesine uzanan bir Çin masalından uyarlamış Brecht. Amerika Birleşik Devletleri'ndeki sürgün yıllarında Gürcistan'ın Hitler'in işgalci orduları tarafından kuşatılması, yerel halkın bu işgale direnişî ve sonrasında.

Çin masalında konu oldukça naif. Bebekken çocuğunu terk edip sonradan sahiplenmek isteyen bir kadın ile terk edilen çocuğu sahiplenip büyüten bir kadının analık davasıdır masalın konusu. Yargıç, çocuğun etrafına tebeşirle bir daire çizip, kollarından çekerek dairenin dışına çıkarmalarını ister

karar verebilmek için kadınlardan. Kadınlar kollarından tutup var güçleri ile çekiştirirlerken çocuğun çektiği acıya dayanamayıp kolunu bırakan kadının çocuğun gerçek annesi olduğuna karar verir yargıç.

Bertolt Brecht bu öyküden yola çıkarak iyilik-kötülük, mülkiyet, emek, sınıfsal uçurumlar gibi evrensel kavramların üzerine kurmuş iç içe iki öyküyü içeren oyununu. Öykülerden biri savaşta yenildiği için darbeye iktidardan düşürülen Büyük Prens, idam edilen valinin karısının kentten kaçarken terk ettiği bebek ve sahiplenilen aşçı yamağı Gruşe'ye; diğeri de isyancılar tarafından yargıç yapılan ve

Çin masalında olduğu gibi çocuğu tebeşirle çizilmiş bir dairenin ortasına koyup kollarından çekip dairenin dışına çıkarmalarını buyurur Azdak.

dilenci kılığında kendisine sığınan Büyük Prens'i linç edilmekten kurtaran köy kâtibi Azdak'a dair.

Darbe sonrası ortaya çıkan kargaşa ve sonrasında kendi çıkarını gözeterek; Brecht'in "sefil bir hukuk uygulaması" olarak tanımladığı süreçte kimin haklı, kimin haksız olduğuna aldırmadan, rüşvet veren davalıları aklayarak sürdürür Azdak yargıçlık görevini. Valinin karısının kentten kaçarken terk ettiği bebeği darbecilerin elinden kurtaran Gruşe de Kuzey Dağları'na sığınıp asker kaçağı bir köylü ile evlendirilir. İsyan bastırılıp Büyük Prens iktidarı yeniden ele geçirdikten sonra kente dönen valinin karısı çocuğun öz annesi olduğunu idda eder. Gruşe de çocuğun kendi çocuğu olduğunu. Çin masalında olduğu gibi çocuğu tebeşirle çizilmiş bir dairenin ortasına koyup kollarından çekip dairenin dışına çıkarmalarını buyurur Azdak. Doğuran değil, bağrına basıp besleyen, emek vererek büyüten Gruşe bırakır çocuğun kolunu.

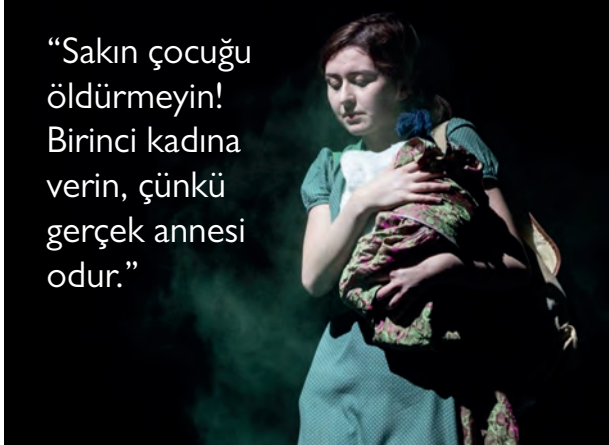
Tebeşir dairesi öyküsü Eski Ahit'te "Süleyman Peygamber'in Yargıçlığı" başlığı altında yazılanlarla da benzeşmekte:

"Süleyman bilgece yargılıyor"

Bir gün iki fahişe gelip kralın önünde durdu. Kadınlardan biri krala şöyle dedi: Efendim, bu kadınla ben aynı evde kalıyoruz.

Birlikte kaldığımız sırada ben bir çocuk doğurdum. İki gün sonra da o doğurdu. Evde yalnızdık, ikimizden başka kimse yoktu. Bu kadın geceleyin çocuğunun üzerine yattığı için çocuk ölmüş. Gece yarısı, ben kulun uyurken, kalkıp çocuğumu almış, koynuna yatırmış, kendi ölü çocuğunu da benim koynuma koymuş. Sabahleyin oğlumu emzirmek için kalktığımda, onu ölmüş buldum. Ama sabah aydınlığında dikkatle bakınca, onun benim doğduğum

"Sakin çocuğu öldürmeyin! Birinci kadına verin, çünkü gerçek annesi odur."

çocuk olmadığını anladım.

Öbür kadın, "Hayır! Yaşayan çocuk benim, ölü olan senin!" diye çıkıştı.

Birinci kadın, "Hayır! Ölen çocuk senin, yaşayan çocuk benim!" diye diretti. Kralın önünde böyle tartışıp durdular.

Kral, "Biri, 'Yaşayan çocuk benim, ölü olan senin' diyor, öbürü, 'Hayır! Ölen çocuk senin, yaşayan benim' diyor. O halde bana bir kılıç

getirin!” dedi. Kılıç getirilince, kral, “Yaşayan çocuğu ikiye bölüp yarısını birine, yarısını öbürüne verin!” diye buyurdu.

Yüreği oğlunun acısıyla sızlayan, çocuğun gerçek annesi krala, “Aman efendim, sakın çocuğu öldürmeyin! Ona verin” dedi. Öbür kadınsa “Çocuk ne benim, ne de senin olsun, onu ikiye bölünler!” dedi.

O zaman kral kararını verdi:

“Sakın çocuğu öldürmeyin!

Birinci kadına verin, çünkü gerçek annesi odur.”

Kralın verdiği bu kararı duyan bütün İsraililer hayranlık içinde kaldı. Herkes adil bir yönetim için Süleyman’ın Tanrı’dan gelen bilgelğe sahip olduğunu anladı.”

İnsanların güven içinde birlikte yaşayabilmelerinin ön koşulu olan adalet ve adil yargılanma. Adil yargılanma hakkının vazgeçilmezliği de gelmiş geçmiş tüm kutsal kitapların özünü oluşturmuş. Ama ne yazık ki insanlar tarafından yeterince içselleştirilememiş. Ne kutsal ayetlerle ne de yasalarla sağlanabilmiş adalet gereğince. Düşünörlere, şairlere / sanatçılara düşmüş mahkeme kapılarında hak arayanların derdi...

Yasalar kadar yargıçların davranışları, kişilikleri de konu olmuş düşünörlere sanatçıların tartışmalarına.

Aristoteles, “Atinalıların Devleti” adlı eserinde MÖ IV. yüzyılda Atina kent devletinin yargı düzenini ele alıp irdelemiş.

Devlete borcu olmayan, vatandaşlık hak ve onuruna sahip otuz yaşını geçmiş erkeklerin yargıçlık yapabildiği Atina’da yargıçların nasıl görev yaptıklarına dikkat edilmesinin gerekliliğine işaret etmiş. Yargıcın görevini tanımlarken birinin haksızlık yapıp yapmadığına, ötekinin haksızlığa uğrayıp uğramadığına ve birinin zarar verip ötekinin zarar görüp görmediğine bakılması gerektiğini ifade etmiş.

Yargıçlık, onurlu, dürüst, eşitlikçi, haktan yana, kanuna kitaba saygılı biri olmanın yanı sıra insanları sevmeyi, saymayı da gerektirir.

Aristofanes de yargıçları eşek arılarına benzetmiş “Yargıçlar” adlı eserinde. Hem Atina’nın yargılama düzenini hem yargıçların seçim yöntemi ile niteliklerini eleştirmiş. Yargıçlığın bir geçim kapısı olmasını dile getirmiş.

Yargıçlığın sadece bir geçim kapısı / bir meslek olarak değerlendirilemeyeceğine ilişkin yaklaşım sadece yargıçlık mesleği ile ilgili olmayıp hekimlik, öğretmenlik, din

adamlığı vb. bir çok meslek dalı için de geçerli kuşkusuz. Ama yargıçlığın sadece para kazanmak için yapılan bir meslek olup olmaması üzerinde durup düşünmek kaçınılmaz bir zorunluluk. Bunun için de işe insanların neden yargıç olmayı seçtiklerinden başlamak gerek.

Laf ola beri gele bir iş değil yargıçlık. Onurlu, dürüst, eşitlikçi, haktan yana, kanuna kitaba saygılı biri olmanın yanı sıra insanların sevmeyi, saymayı da gerektirir. Bir başka önemli özelliği de güçlü bir kişiliğe sahip olma, siyasal erkin ve sermeyenin karşısında eğilmeyip dik durabilme gücüne sahip olabilmektir. Bu nedenle yargıç

olarak görev yapacak kişilerin hem eğitimleri hem de seçimleri ayrı bir özeni gerektirir.

Analık davası, Büyük Prens'in dönüşünden sonra yeniden atanan Azdak'ın ilk ve son davasıdır. Dava görüldükten sonra kaybolup bir daha ortalıkta görülmez. Davayı alışılmışın dışında sonuçlandırmasının nedeni de yanıtlanması gereken bir soru. Sarhoş, mevcut yasaları ve uygulamaları, alışılmışı hiçe sayan Azdak'ın gelişi güzel bir kararı mı bu sonuç, yoksa alışılmışı bilinçli bir karşı çıkış mı?

Brecht'in öyküyü bu böyle sonlandırması elbetteki rastlantı değil. Belli ki bundan sonrasını anlatılmaya değer görmemiş. •

tekinozertembd@gmail.com

“Berlin’de hakimler var.”

Prusya Kralı Büyük Friedrich, Potsdam Ormanları'nda gezinirken bir değirmenin bulunduğu araziye satın alıp yerine bir saray yaptırmak ister. Kral, değirmenciye arazisi için değerinden kat be kat fazla paralar önerir. Fakat değirmenci satışa razı olmaz. Kral sinirlenir ve “Sen benim Prusya Kralı

Friedrich olduğumu bilmiyor musun yoksa?” diye sert çıkar.

Değirmenci “Biliyorum... Ama ben de bu değirmenin ve arazinin sahibi Sans-Souci'yim” yanıtını verir.

Kral “Madem benim kim olduğumu biliyorsun, o halde zorla alabileceğimi de biliyor olmalısın. Benim binlerce askerim var. Senin kimin var?” der.

Değirmenci tarihe geçecek şu sözü söyler:

“Berlin’de hakimler var. Ben de onlara güveniyorum.”

Kral bu cevap üzerine şu ünlü sözü söyler:

“Hiçbir güç, hiçbir iktidar, kral dahi olsa adaletten üstün değildir.”

Kral İkinci Friedrich bu yel değirmeninin Prusya Krallığı devam ettikçe korunmasını ister ve onun daha altında olan tepeye sarayını diker ve adını da “Sans-Souci Sarayı” koyar.

Siirin

DORUKLARINDA

Asaf Halet Çelebi

Om Mani Padme Hum

Om Mani Padme Hum, lise yıllarımın şiir öğleden sonralarından aklımda kalan şiirlerinden biri Asaf Halet Çelebi'nin. O yıllarda ne, Sanskritçe olan bu dizenin "Lotus Çiçeğinin İçindeki Mücevher" anlamına geldiğini bilirdim ne de om mani peme hung diye seslendirilmesi gerektiğini. 1907 İstanbul doğumlu Asaf Halet Çelebi'nin bu egzotik şiirlerini Asya, tasavvuf ve dinler tarihinin ünlü kişilerinden, eski Doğu medeniyeti ve masallarından ilham alarak yazdığını da bilmezdim. Ama o yıllardan bugüne kimi zaman dilimde kimi zaman zihnimde bana huzur veren bu terennüm: Om Mani Padme Hum...

Kendisinden sonraki kuşağın soyut şiir anlayışı etkileyen Asaf Halet Çelebi, Divan ve Fars edebiyatı ile de yakından ilgilenmiş ve çeviriler yapmış. Türk sanat müziği, resim, müzik ve bilimle ilgili makaleleri ile de bu alanlarda da katkıda bulunmuş. Uzun yıllar İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü kitaplığında kütüphane memuru olarak çalışmış.

İlk şiirleri de yeni şiir akımının önde gelen dergilerinden Ses, Hamle, Sokak, Servet-i Fünun-Uyanış'ta ve Gün gazetesinde 1938-1941 yılları arasında yayınlanmış. Hırsız, Trilobit ve Cüneyd adlı şiirlerinin Fransızca çevirileriyle 45 şiirinin yer aldığı ilk kitabı He, 1942 yılında; on şiirini içeren Lamelif'i adlı kitabı da 1945 yılında. Bütün şiirlerini 1953 yılında Om Mani Padme Hum adlı kitabında toplayan ve Türk şiirinde "modern-gelenekçi" tavrın temsilcisi olan sanatçı 15 Ekim 1958 günü doğduğu kentte yaşama veda etmiş.

Sidharta

nigrôdhâ
 koskoca bir ağaç görüyorum
 ufacık bir tohumda
 o ne ağaç ne tohum
 om mani padme hum
 sidharta buddha
 ben bir meyvayım
 ağacım âlem
 ne ağaç
 ne meyva
 ben bir denizde eriyorum
 om mani padme hum

Mâra

bilmemek bilmekten iyidir
 düşünmeden yaşayalım
 mâra
 günü ve saatleri ne yapacaksın
 senelerin bile ehemmiyeti
 yoktur

seni ne tanıdığım günleri
 hatırlarım

ne seneleri
 yalnız seni hatırlarım
 ki benim gibi bir insansın
 tanımamak tanımdan iyidir
 seni bir kere tanıdıktan sonra
 yaşamak acısını da tanıdım
 bu acıyı beraber tadalım
 mâra
 başım omuzunda iken
 sayıkladığıma bakma
 beni istediğin yere götür
 ikimiz de ne uykudayız
 ne uyanık

**

Kedi

tavan arasına kaçan çocuk
 erik ağacından görünen göğü
 düşünür
 akşamın acısı içine çokünce
 uyur
 benim küçük bir kedim vardı
 ahmak bir ayak ezdi
 benim en güzel çocukluğumu
 ahmak bir ayak ezdi
 ağaçların arasında unutulmuş çocuk
 yapraklarda güneşi görür
 ve hareli denizlerde gezdiği günü
 düşünür
 küçük kedim bana sürün
 kediler ağlamaz
 çöp tenekelerinde ölür

sıka kediler
damlardan çok mezbelelerde
görünür
küçük kedim
molozlu sokakların ağır
uykusunda gerin
bilirim ki sen
bu çöplükten değilsin
benim gibi garipsin
ikimizin de unuttuğumuz
kuşları bol
ağaçları bol bahçelerdensin
koca duvarlı sokaklarda
sıkılmışsın
ve canından bıkmışsın.

**

Seama-i Mevlâna

Tennûre* giymiş ağaçlar
aşk niyâz eder
mevlâna
içimdeki nigâr
başka bir nigârdır
içimdeki semâ'a
nice yıldızlar akar
ben dönerim
gökler döner
benzimde güller açar
güneşli bağçelerde ağaçlar
'halaka's-semâvâti-ve'lard'h'
yılanlar ney havalarını dinler
tennûre giymiş ağaçlarda
çemen çocukları mahmûr
câaan
seni çağırıyorlar
yolunu kaybeden güneşlere
bakıp gülümserim
ben uçarım
gökler uçar

(*) Tennûre : Mevlevi dervişlerinin giydiği
kolsuz, yakasız, yırtmaçlı, beli kırmalı, uzun
ve geniş giysi

Rüyalar

Her gün
karışık rüyalar görürüm,
sincâbi uykularda
hayaller belirir,
kaybolur.
Aynalar görürüm,
aynalarda rüyalar,
bütün bahçeleri
kuşlarıyla
silinir.

Yüzler görünür,
yüzlerde gözler
yanıp söner,
hepsi bana bakar,
bir şeyler konuşur.
Uyanıklığımı ayıramıyorum
uykulardan.
karışık rüyalar içindeyim
ömrümün uykusunda.
Aynalardan beni çağıran kız
bir daha göründü,
işaret ediyor,
bitir rüyalarını da gel
diyor.
En son gördüğün yüz
benim olsun,
en son benim uykumda uyu.
Rüyaların sonu geliyor galiba,
uyanılmaz uykulara dalmak
istiyorum... •

İnsanlar Yaşadıkça
Mehmet Ünver

Salıncak Deyip Geçmeyin

Yıl 1963: Yedi yaşımdayım. Ailecek, Üsküdar'daki Fethi Paşa korusuna pikniğe gittik ve asırlık çınarlar altında Boğaziçi manzaralı bir yere yerleştik. Bulunduğumuz yerden iskeleler arasında işleyen vapurlar ve uzak limanlardan gelen gemiler adeta şirin birer oyuncak gibi ufacık görünüyordu.

Yerleşmemizin üzerinden henüz on dakika geçmeden amcamın iki yetişkin oğlu ellerinde uzun iplerle çıkageldiler ve dev çınar ağacının birbirine doksana derece açıyla duran iki dalına iki ayrı salıncak kurdular. Ardından o salıncaklardan birine beni diğerine de kardeşimi oturtular ve her ikimizi de çılginca bir hızla sallamaya başladılar. Boğaziçi'ne tepeden bakan ağacın en yüksek dalına kurulan salıncakta sallan-

...salıncakta sallanırken yeryüzünden havalandığımı hissediyor, elimi uzatsam koskoca gemileri tutacağımı sanıyordum.

nırken yeryüzünden havalandığımı hissediyor, elimi uzatsam koskoca gemileri tutacağımı sanıyordum. Salıncığın en yüksek noktasına ulaştığım her seferde uzaktaki ufka kadar uçmuşum hissine kapılıyorum, ancak rüyalarda yaşayabileceğim olağanüstü bir heyecan duyuyordum.

Salıncak heyecanımın zirveye ulaştığı an ise, ağacın doksana derece farklı açıyla uzanan başka bir dalında kurulan diğer salıncakta sallanan kardeşimle havada çarpışma korkumdu. Heyecanı seven ağabeylerimiz, kardeşimle beni son hızla yükseklerle doğru savururken birbirimizle çarpışmaktan kıl payı kurtulacağımız şekilde hassas bir zaman ayarlaması

yapmışlardı. Bu yüzden havaya uçarken bir yandan altımda uzanan o muhteşem manzaranın tadını çıkarıyor bir yandan da kardeşimle çarpışıp ciddi bir şekilde yaralanma korkusu yaşıyordum. Bu durum içimdeki adrenalini öylesine yükseltmişti ki, çok korktuğum halde bu tehlikeli eğlenceden vazgeçemiyordum. Bu coşku, yakındaki çeşmeden su doldurmaya gitmiş olan annemin piknik alanına dönüp bizi o halde görme-siyle bitti. Çılgılık çılgılığa bağırarak bizi macera sever amca oğullarımızın elinden kurtardı.

Aradan yıllar geçtikten sonra aynı heyecanı Kocaeli iline bağlı olan Kartepe'ye gittiğimde yaşadım. Söz konusu tepe İzmit körfezini ve yerleşim yerlerini kuşbakışı görüyordu. Haziran ayı başıydı. Geçmişte körfez bölgesinin yaylağı olan yemyeşil tepelerde göz alabildiğine gelincik tarlaları uzanıyor, kendiliğinden yetişmiş milyonlarca aslan ağzı ve yüksük çiçeği insanın nefesini kesecek güzellikte görüntüler sunuyordu. Tepelerde yürürken İzmit körfezini o yükseklikten kuş bakışı gören şirin bir köy evine rastladık. Geniş bir bahçesi ve o bahçede otlayan kuzuları olan bu romantik ev ve çevresi ancak pastoral manzaraları

betimleyen yağlı boya tablolarla rastlanacak güzellikteydi. Sonra o “dehşet salıncığını” fark ettim. Bahçenin en uç noktasında, dik bir bayırın başladığı yerdeki çınar ağacının en üst dalına kurulmuştu. Bayır, dik bir eğime sahipti ve bittiği yerde körfez başlıyordu. Salıncakta otuzlu yaşlarda bir hanım vardı. Bayırın üzerinden deniz yönüne doğru her sallanışında heyecan çılgınlıkları atıyor, ciddi bir şekilde korkmasına karşın sallanmaktan hiç vazgeçmiyordu.

Bir süre sonra heyecana dayanamayıp salıncaktan indi. Bu kez ben bindim ve iyice gerilerek kendimi boşluğa bıraktım. İki saniye sonra İzmit Körfezinde seyreden yük gemilerinden birinin üzerinde uçuyor gibiydim. Bu öylesine eşsiz bir heyecandı ki, bir yolcu uçağında, pencere kenarında oturmuş ve bulutların üzerinden aşağıya bakıyordum sanki. İçimde sonsuz bir

boşluğa düşmüşüm gibi bir his vardı ve beni ciddi bir şekilde korkutan bu boşluk duygusu aynı zamanda bedenimdeki adrenalini yükselttiği için vazgeçmek istemiyordum. Boşluğa doğru her sallanışında koskoca İzmit kenti, binlerce bina, körfezdeki gemiler ve sahildeki sanayi tesisleri ayaklarımın altında kalıyor, o yükseklikte yaşadığım olağanüstü heyecan nedeniyle ara sıra da olsa gözlerimi kapatmak zorunda kalıyordum.

Aradan yıllar geçip yaşam yorgunluğunu daha fazla hissetmeye başladığım günlerde içine uzanıp hafifçe sallanarak uyuyabileceğim 'hamak salıncakların' insanın ömrüne ömür katacak kadar mutluluk sağlayabileceğini öğrendim. Bu zevki doyasıya yaşamak için güneşin pırıl pırıl parıldadığı bir yaz sabahı, bahçedeki ağaçların gölgesine bir hamak salıncak kurdum.

Bahçem, Boğaz manzaralı olduğu için yattığım yerden gemileri ve vapurları seyrederek hafif hafif sallanmak ve bir süre sonra da uykuya dalmak öyle iyi geliyordu ki, tüm yorgunluklarımı ve stresleri unutup kendimden geçiyordum. Bir süre sonra kardeşim de bu keyfin farkına vardı ve aramızda hamağı kapma savaşı başladı. Özellikle öğle sonraları bastıran uyku arzusuyla hamağa uzanan bir daha o hamaktan kalkmak bilmiyordu. Bu yüzden bir süre sonra ikinci bir hamak salıncak kurma gereksinimi doğdu. Kardeşim bir karyola kadar geniş bir hamak satın alarak arka

bahçeyi kendisi için açık bir yatak odası haline getirdi. Artık tatil günlerimizin neredeyse tüm öğle sonralarını o hamaklarda kâh kitap okuyarak kâh uyuyarak geçiriyorduk. Her seferinde adeta yeniden doğmuş gibi kalkmak bizim için büyük bir ödül oldu.

Bir Ağustos gecesi arkadaşlarla bahçede toplanıp muhteşem bir mehtap altında bolca bira içtik. Vakit gece yarısını geçerken arkadaşlar ayrıldı. Tam yatmaya giderken bahçede davetkâr bir sürpriz gibi duran hamak salıncak gözüme çarptı. O an aklımdan

Yaz gecesinde hanımeli, yasemin ve şebboy çiçeklerinin baygın kokuları burnuma doluyor, dallardaki bülbüllerin nağmeli ötüşleri içime huzur veriyordu.

hep yapmak istediğim ama o güne kadar bir türlü gerçekleş-tirme fırsatı bulamadığım bir fikri gerçekleştirmek geçti. Böyle güzel bir gecede neden yıldızlar altında yatmıyordum? Bunu kendime sorduğum anda harekete geçtim. İçeriden ince yatak örtümü aldım, evin kapısını kilitleyip hamağa uzandım. Ağacın gövdesine bağlı olan bir ipi çekerek hamağın hafif hafif sallanmasını sağlıyordum. Yaz gecesinde hanımeli, yasemin ve şebboy çiçeklerinin baygın kokuları burnuma doluyor, dallardaki bülbül-lerin nağmeli ötüşleri içime huzur veriyordu. Tahmin edeceğiniz gibi kısa bir süre sonra uyuyakaldım. Açık havada, binlerce yıldızın altında uyumak öyle zevkliydi ki... Boğazdan geçen bir geminin yoluna çıkan balıkçı teknelerini uyarmak için öttürdüğü güçlü düdük sesi kulaklarımda yankılanana kadar uyudum. Uyanıp baktığımda dev bir yolcu gemisinin ışıklarla dolu bir düş gibi süzülerek geçtiğini gördüm. Ardından yine hamakta uyku keyfine yenik düştüm.

İkinci kez uyandığımda saat sabah 09:30 civarıydı. Tüm doğa ve insanlar çoktan uyanmış, hayat başlamıştı. Yattığım yerden altında uzandığım akasya ağacının beyaz çiçekleri ve çardağıımızdaki bordo renkli güller görünüyordu. İnsana yaşama sevinci veren bir yaz sabahıydı ve öylesinde dinç uyanıştım ki, kendimi dağları kaldıracak kadar güçlü hissediyordum. Tam hamaktan kalkmak üzereyken bahçemdeki kedilerin birkaç tane-sinin üzerimde uyumakta olduğunu gördüm. Öyle tatlı görünüyorlardı ki, uyandırmaya kıyamadım ve bir süre daha yattım. Sonra hep beraber kaktık, kedi kardeşlerime mama hazırladım. Ardından da ailecek bahçemizdeki çardakta kahvaltı ettik. Kahvaltıdan sonra ne yaptığımı söylememe gerek yoktur sanırım!!!

Hangi yaşta olursanız olun, dile getirmeye çalıştığım salıncak ve hamakta uyumak keyfini bir kez olsun deneyin. Bence çok sevecek, hatta bağımlısı olacaksınız. •

mehmetunverbd@gmail.com

İKİ FIKRA

Adam deniz kenarındaki bir oteli aramış, telefonda resepsiyondaki görevliye otelin konumunu sormuş..

"Kumsaldan bir taş atımı kadar denize yakın efendim!" demiş görevli..

"Peki... Otelinizi nasıl bulacağım?"

"Bu civardaki camları kırık tek otel bizimki efendim!"

İki aristokrat kadın karşılıklı sohbet ederken birbirlerine hava atıyorlarmış..

"Benim ailem Büyük İskendere kadar dayanıyor... Ya sizinki?" diye sormuş birinci kadın.

"Vallahi tam olarak bilemiyoruz.." demiş ikincisi, "Tüm evraklar Nuh Tufanı'nda kaybolmuş..!"

Yaşamdan Yansımalar

Nuray Bartoschek

Hoş Geldin

Bahar!

Bahar gelir. Bazen kış hiç bitmeyecekmiş gibidir. Sanki sonsuza dek bu fırtına sürecektir, hiç kara bulutlar gitmeyecek, güneş hasret kalacağımız gibi duyumsasak da bahar mutlaka gelir. İnsan bir kâbusta yaşarken sabah hiç olmayacak sanır. Yüreği daralır, ter içinde uyanır, bakar gece hâlâ karanlık, sabah ufukta görünmüyor. Korkuyla “Bu gecenin sabahı yok.” diye düşünür.

Oysa o bitmeyecek denli uzun görünen gece biter, gün aydınlanır, sabah olur. Uzun kış geceleri bazen binlerce kâbus gecesine dönüşse, umudun filizi solmaya başlasa, yüreğimizdeki tüm çiçekler tek tek koparılsa, yüreğimiz buz tutmaya başlasa da bir sabah yağmur diner, gökkuşağı güneşin gelişini müjdelir. Bulutlar aralanır. Güneş sıcacık ısıtır içimizi. Yüreklereki buzlar erir.

Biz yeter ki kulaklarımızı tıkamayı bilelim baharın gelmeyeceğini söyleyen, gökyüzünü kara bulutlarla kaplamak isteyenlere. “Başka seçenek yok, artık hep kış yaşanacak, bahar asla gelmeyecek” diyenlere. Bahar gelir, hem de öylesine görkemli gelir ki, sanırsınız hiç kış yaşanmamış.

Bir kuş gelir umut filizine konar. Pencereden içeri kömür kokusu değil, mis gibi çiçek kokusu süzülür. Sevgi bir yandan, umut bir yandan sarıp sarmalar yorgun yüreğimizi yaşam sevinciyle doldurur.

Pablo Neruda’nın dediği gibi:

“Tüm çiçekleri kopartabilirler; ama yine de baharın gelmesini asla engelleyemezler.”

Hoş geldin Bahar... •

nuraybartoschekbd@gmail.com

Kadınlar vardır... Kadınlar dayanıklıdır, yaratıcıdır, vericidir. Tarihten bugüne kadınlar, bin bir türlü zorlukla karşılaştıkları halde dirayet göstermiş, dik durmuş ve olağanüstü işler başarabilmişlerdir.

Bu eserde yer alan “Tarihe Yön Veren 100 Kadın”ın ortak özelliği de hepsinin “dirayetli” ve “yürekli” oluşudur. Herkesten farklı olmak büyük cesaret ister, hedefe kilitlenmek ister, yoğun bir çalışma ister, geniş bir hayal gücüne sınırsız sarılabilmek ister; sessiz sedasız, hiçbir engel tanımadan ilerleme azmi ister... Osmanlı Sarayı’nda; Harem’den Macar Kralı’na mektup yazan Hürrem Sultan gibi, İsa’nın annesi Meryem gibi, savaş pilotu Sabiha Gökçen gibi, moda dünyasında fırtınalar estiren Coco Chanel gibi, eline balta alıp düşmana saldıran Nene Hatun gibi onlarca kadın topluma yol göstermiş, onları yönlendirmiş ve cesaretlendirmişler...

Bu kadınlar bize, topluma yön verecek işler yapmak için; belirli bir alandan, çevreden veya statüden olmanın gerekli olmadığını gösteriyor. Bu olağanüstü insanların yaşam öyküleri, sonuç alıncaya dek çalışma azminin eksilmemesinin önemini anlatıyor, sonuca ulaşmak için hedefe odaklanmanın şart olduğunu kanıtlıyor.

“Tarihe Yön Veren 100 Kadın”ın yaşam öyküsünün daha iyi ve daha insanca yaşamak için yol gösterici olmasını diliyorum.

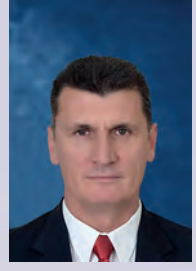
Prof. Dr. Nurhan Atasoy

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Tarihten Sayfalar

Erhan Kanyılmaz

U-2

Casus Uçağı Krizi

Sovyetler Birliğı'nin 1960 senesinin Mayıs ayında Amerika Birleşik Devletleri'ne ait bir U-2 Casus Uçağını Sovyet hava sahasının içinde düşürerek pilot Francis Gary Powers'ı ele geçirmesinin ardından diplomatik kriz patlak verdi.

Uçağın düşürülmesi ile ABD'nin casusluk faaliyetleri ortaya çıkınca dönemin ABD Başkanı Dwight D. Eisenhower (1890-1969), Amerikan Merkezi Haber Alma Teşkilatı'nın (CIA) birkaç yıldan beri SSCB toprakları üzerinde bu faaliyetleri yürüttüğünü açıklamak zorunda kaldı. SSCB'de casusluk suçlamasıyla yargılanan pilot Francis Gary Powers, on yıl hapis cezasına çarptırıldı ise de iki

yıldan daha kısa bir süre hapiste kalmayı müteakip daha önce Amerikalılar tarafından yakalanan bir Sovyet casusuna karşılık olarak serbest bırakıldı. Sovyet casusunun gerçek adı William August Fisher, kod adı ise Rudolf Ivanovich Abel'di. Bu tür bir takas ABD ile SSCB arasında ilk defa yaşanıyordu. U-2 Casus Uçağı Krizi, iki Süper Güç ile bunların müttefikleri arasında II. Dünya Savaşından sonra ortaya çıkan ve 1991 yılına kadar devam eden bir nevi siyasi kutuplaşma dönemi olarak nitelendirilebilecek Soğuk Savaş esnasında SSCB ile ABD arasındaki ilişkileri iyice gerdi.

"Ejderha Kadın" Lakaplı U-2 Casus Uçağı ve U-2 pilotu Francis Gary Powers

Pilot, esir düşmesi halinde intihar etmek maksadıyla uçuş sırasında üzerinde bir şırınga dolusu zehir taşıyordu fakat uçağı vurulup Sovyetlerin eline geçtiğinde kendisi bu seçeneğı kullanmadı. Bu tercihi nedeniyle Powers'a bazı kişiler tarafından korkaklık suçlaması yöneltildi. Öte yandan Başkan Eisenhower o zamana kadar gerçekleştirilen uçuşlar sırasında elde edilen fotoğraflardan ziyade siyle memnundu. Zira casus uçaklar tarafından çekilen bu fotoğraflar SSCB'nin nükleer kabiliyetinin Sovyet Lider Nikita Khrushchev'in (1894-1971) iddia ettiğı seviyenin çok altında olduğunu ortaya koymuştu. Böylelikle Eisenhower birçok Amerikan politikacının ileri sürdüğü görüşlerin aksine, ABD'nin SSCB karşısında füze konusunda geride olmadığını bilakis rakibine nükleer üstünlük sağladığını artık kesin olarak biliyordu.

Esasen Sovyetler U-2'nin düşürülmesinden çok önce casus uçaklarını radarlarında fark etmişlerdi. Yaklaşık dört yıl boyunca uçuşları sadece izlemekle yetindiler. Zira ellerinde bulunan silahların menzilleri bunları durdurmaya yetmemişti. Yerden 13 milden daha yüksek bir irtifada uçan U-2'ler başlangıçta Sovyet uçaklarının ve füzelerinin menzili dışında kalmıştı. Ancak 1960

senesinin ilkbaharına gelindiğinde Sovyetler karadan havaya atılabilen daha uzun menzilli yeni bir füze geliştirmişti. Bu füze, 1 Mayıs 1960 tarihinde 31 yaşındaki pilot Francis Gary Powers'ın uçurmakta olduğu U-2 Casus Uçağına kilitlendi.

ABD Başkanı Dwight D. Eisenhower

Sovyetler U-2'yi Vurdu

Uzay boşluğunun başlangıç noktasına yakın ve hava yoğunluğunun çok azaldığı bir irtifada uçağını uçurmakta olan Powers, uzmanlaştığı çok gizli bir görev kapsamında SSCB'nin askeri tesislerinin fotoğraflarını çekiyordu. Her şey planlandığı şekilde devam edebilseydi Powers'ın Pakistan'dan başlattığı dokuz saatlik uçuş, Norveç'te bitecekti ancak bu sefer işler çok ters gitmişti. Powers o zamanki adı Sverdlovsk (bugünkü adı Yekaterinburg) olan yerleşim yerinin semalarında seyir halindeyken yerden ateşlenen bir füze, uçağın hemen yanı başında patlayarak bir miktar irtifa kaybetmesine neden oldu. İkinci füzenin isabet etmesi ile uçak büyük bir hızla düşmeye başladı. Pilot fırlatma koltuğu ile uçağı terk etmeyi başardıysa da paraşüt ile yere sağ olarak indiğinde etrafını çepeçevre Sovyet askerleri sarmıştı. Powers'ın yere inışı büyük bir diplomatik krizin

patlamasına sebep olacaktı.

Eisenhower'ın Yalanlaması

Khrushchev, 5 Mayıs günü Sovyet Ordusunun bir Amerikan casus uçağını düşürdüğünü açıkladı ancak Powers'ın sağ olarak ele geçirildiğine dair herhangi bir bilgi vermedi. Bunun üzerine

Eisenhower Yönetimi bahse konu enkazın kazara rotadan çıkarak düşen bir meteoroloji uçağına ait

U-2 Uçağına Enkazı (üstte) / Nikita Khrushchev U-2 Uçağına Enkazını İncelerken (altta)

olduğu şeklinde cevabi bir basın açıklaması yaptı. Sovyet Liderin, ele geçirilen pilot ve bunun bir casus uçağı olduğunu gösteren kamera, mercek vb. bazı parçaların fotoğraflarını yayınlamasının ardından Amerikalıların uydurduğu hikayenin gerçek dışı olduğu kanıtlandı. Uçak krizi tam da Amerikan-Sovyet ilişkilerinin kritik bir kavşakta olduğu döneme denk geldi. Zira daha önceden Eisenhower ve Khrushchev'in 14 Mayıs günü Paris'te Fransa ve İngiltere Devlet Başkanlarının da katılacağı bir zirvede bir araya gelmeleri kararlaştırılmıştı. Amerikan Başkanı, zirvenin nükleer silahların sınırlandırılması yönünde bir anlaşma ile sonuçlanacağına dair ümitli bir bekleyiş içindeydi ancak U-2 krizi bu yolda büyük bir engel olacaktı.

Eisenhower'ın Beyaz Saray'daki son yılında patlak veren olaylar, ABD ile SSCB arasındaki ilişkilerde yeni bir gerginlik yarattı.

Sonuçsuz Zirve

Paris Zirvesi başlamadan önce Eisenhower Yönetimi, casus uçakların sorumluluğunu aldığını, daha önce yayınladıkları meteoroloji uçağı açıklamasının gerçeği yansıtmadığını içeren yeni bir demeç daha verdi. Buna rağmen Paris Zirvesi başarısızlıkla sonuçlandı. Zira

Khrushchev, U-2 Krizi nedeniyle Eisenhower ile artık iş birliğine gidilmesinin mümkün olmadığına inanıyordu. Bunun üzerine Sovyet Lideri zirve başladıktan birkaç saat sonra Paris'ten ayrıldı. Sovyet heyeti Haziran ayında yapılması planlanan nükleer silah görüşmelerine de katılmadı.

Eisenhower'ın Beyaz Saray'daki son yılında patlak veren olaylar, ABD ile SSCB arasındaki ilişkilerde

yeni bir gerginlik yarattı. Bu

Fransa Devlet Başkanı Charles de Gaulle Elysée'de Khrushchev'i Karşılarken

gerginlik, Eisenhower'ın ardından Başkan seçilen John F. Kennedy döneminde de devam etti.

Dünya liderleri casus uçuşları hakkında birbirleriyle didişirken Powers günlerini bir Sovyet nezarethanesinde tutuklu olarak geçiriyordu. 1960 senesinin Ağustos ayında casusluk suçlamasıyla yargılanarak on yıl hapis cezasına çarptırıldıysa da demir parmaklıkların ardında iki yıldan daha az bir süre kaldı. Zira Powers 1962 yılının Şubat ayında Sovyet ajan Rudolf Abel'e karşılık olarak serbest bırakıldı.

ABD'ye dönüp CIA'den ayrıldıktan sonra Los Angeles TV'de helikopter pilotu olarak çalışmaya başlayan Powers, 1 Ağustos 1977 tarihinde helikopterin düşmesi sonucu 48 yaşında hayata veda etti. Powers'ın mezarı, Virginia'daki Arlington Ulusal Mezarlığı'ndadır. Buraya I. ve II. Dünya Harpleri ile Kore, Vietnam ve Körfez Savaşı'nda

Nikita Khrushchev ve John F. Kennedy Viyana'da-1961

Rudolf Ivanovich Abel (ortada)

görev alan Amerikalılar defnedilmiştir. •

erhankanyilmazbd@gmail.com

U-2 ilk uçuşunu 1 Ağustos 1955 tarihinde gerçekleştirdi. Uçak 10 saniye içinde 300 metre yükselmekte, 30,000 m yükseklikte motorunu kapatıp yaklaşık 480 km süzülebilme ve yakıt almaksızın 7,5 saat (yaklaşık 4800 km) uçabilmekteydi. Uçuşların pilotlar açısından en zor tarafı özel donanımdı. Astronotların kullandığı donanıma benzer bir sistemi olan uçakta acil durumda kullanılacak 14 dilde yazılmış bilgiler bulunuyordu. Pilotların yanında 7500 Sovyet Rublesi, tabanca, bıçak ve preslenmiş yiyecekler bulunuyordu.

Gezdike Gördükçe
Özlen Şen Toker

Moco Müzesi

Amerika sınırındaki duvarın tepesinden bakan 1 yaşındaki Meksikalı Kikito, ‘‘Dřle’’ yazısının üzerinde yürüyen ocuk ve banknotta gülümseyen Lady Diana Hollanda’nın Amsterdam kentinde bir araya gelmiş. iek fırlatan gösterici, balon uçuran küçük kız ve çocuklar gibi şen görünen polisler de onlara katılınca ben de hepsini görebilmek için onları buluşturan yer olan Moco Müzesi’ne gidiyorum.

Adını İngilizce Modern ve aćdař (Contemporary) kelimelerinin birleřiminden alan Moco Müzesi, Andy Warhol, Yayoi Kusama ve Roy Lichtenstein gibi sanatçılara ait modern ve aćdař sanat örneklerini halka ulařtırmayı amaçlıyor. »

Müzenin içinden bir köşe

Museumplein bölgesinde Van Gogh ve Rijks müzeleri arasındaki alanda bulunan müzeye ev sahipliği yapan Alsberg Villası, Amsterdam Merkez Tren İstasyonu ile Rijks Müzesi'nin mimarı olan Pierre Cuypers'in yeğeni Eduard Cuypers tarafından 1904 yılında tasarlanmıştır. Özel mülkiyete ait olan yapı, 1939 yılına kadar konut olarak kullanıldıktan sonra bir süre St. Nicholas okulunda eğitim veren rahipleri ağırlamış, sonra da bir hukuk bürosu için iş yerine çevrilmiş. Bu güzel binaya girip, içeride verilen

broşürü okuyunca Moco Müzesi'nin Amsterdam'daki Lionel Sanat Galerisi'nin sahibi olan Hollandalı Lionel ve Kim Logchies çiftinin özel girişimi olduğunu öğreniyorum. 2016 yılında açılan ve haftanın her günü gezilebilen müze, normalde müzelerde sergilenmeyen sanat eserlerini sergilemeyi amaçlıyor.

Örneğin müzede Logchies çiftinin çok sevdiği bir sokak sanatçısı olan Banksy'nin iç mekanlar için yaptığı eserler sergileniyor. Çalışmalarını daha çok sokakta yapan sanatçının tuval, ahşap ve kağıt gibi malzemelere yaptığı

orijinal eserleri de dahil olmak üzere müzedeki pek çok eser, özel koleksiyonlardan ödünç alınarak ziyaretçilerle buluşturuluyor. Ayrıca müzeyi gezerken akıllı telefonunuza

Banksy / Balonlu Kız

Banksy / Beanfield ve Çiçek Atıcısı
yükleyebileceğiniz Moco Play
uygulaması ile bazı çalışmalar Artı-
rılmış Gerçeklik ile canlandırılıyor.

Zemin, giriş, birinci ve ikinci katlar olmak üzere dört kattan oluşan müzeyi gezmeye en üst kat olan ikinci kattan başlıyorum. Diğer katlara göre daha küçük olan bu çatı katında Os Gemeos, JR, Yayoi Kusama, Dali, Warhol gibi sanatçıların çalışmalarından örnekler sergileniyor. Daha geniş olan ikinci katta yer alan Banksy'e ait "Barkod Leopar", "Kuzunun Sessizliği", "Balonlu Kız", "10 Maymun" gibi eserler ziyaretçileri düşündürüyor.

Yeni sanat akımının önde gelen isimlerinden biri olan Roy Lichtenstein'in Van Gogh'un "Arles'teki Yatak Odası" eserinden ilham alarak düzenlediği üç boyutlu oda farklı ve renkli bir deneyim yaşıyor. Geniş merdivenlerin olduğu bölümdeki Banksy eserlerinin arasından geçip giriş katına iniyorum. Bu katta Banksy'nin 2004 yılında Lady

Daniel Arsham / Köşe Düğümü

Banksy / Gülümseyen Polis

Diana'nın fotoğrafını ekleyerek hazırladığı ve Notting Hill Karnavalı'nda dağıtılan 10 pound'luk sahte banknotlardan biri sergileniyor.

"Gülümseyen Polis", "Beanfield", "Çiçek Atıcısı", "Büyük Günah", "Silahlar Üzerindeki Çocuklar", "Şimdi Gül" ve "Gaz Maskeli Çocuk" gibi çalışmalarıyla Banksy bu bölümde de günümüzde yaşanan bazı olayları

Daniel Arsham / Kireçlenmiş Oda

vurgulayarak savaş ve şiddet karşıtı, çevreci ve tüketim çılgınlığını eleştiren mesajlar vermeye devam ediyor. Kırmızı kalp biçimindeki balonunu uçuran küçük kızın resmine yazdığı "Her zaman umut var" yazısıyla umut veriyor. Daniel Arsham'ın giriş katındaki "Elastik Duvarlar" sergisinde yer alan "Gizlenen Şekil", "Düşen Saat" ve "Köşe Düğümü" adlı eserleri düz yüzeylerdeki kıvrımlarla bizi şaşırtırken, zemin katta yer alan "Kireçlenmiş Oda"

ve "Ametist Top Mağarası" gibi yerleştirme sanatı çalışmaları ziyaretçileri başka dünyalara götürüyor. Bu kattan çıkılan müze bahçesinde ise Dali, Banksy, Whisbe, Kaws gibi

Roy Lichtenstein / 3 Boyutlu Oda

sanatçılara ait çeşitli eserler düzenli olarak değiştirilerek sergileniyor.

Dünyaya bir mesaj verme vizyona sahip sanatçılara yer veren bu özel müzeden ayrılırken bahçede

JR'in yaptığı Devler adlı çalışma

sergilenen “Kalp Çocuk” adlı duvar resmini görüyorum. Kimliğini açıklamayan ve yüzü bilinmeyen Banksy’nin 2009 yılında Londra’da bir binanın duvarına yaptığı, 2 metre yüksekliğindeki bu resim, binanın yıkılması nedeniyle sökülerek saklanmış.

Resme bakarken şu soruyu düşünüyorum: Acaba burada gördüğüm, elindeki fırça ile duvara pembe bir kalp çizmiş küçük erkek çocuğu “Duvar yazılarının yasa dışı olmadığı bir kent düşleyin, herkesin sevdiği her şeyi çizebildiği bir kent. Her sokağın milyonlarca renk ve küçük ifadelerle dolu olduğu, otobüs durağında beklemenin hiçbir zaman sıkıcı olmadığı...” diyen Banksy’nin çocukluğu olabilir mi? •

izlensentokerbd@gmail.com

Anadolu
Mutfağının
Merkezi

Konya Mutfağı

İnsanoğlunun yaşamı boyunca beslenme mecburiyeti, insanların yemekle ilgili birtakım kurallar geliştirmelerine sebep olmuştur. Zaman içinde toplumların kendi yapı ve değerleri ile birleşen bu kurallar o toplumlara özgü mutfak kültürünü oluşturmuştur. Dünyanın ünlü mutfakları arasında yer alan Türk Mutfağı da böyle bir gelişimin ürünüdür.

Türk Mutfağını kendi içinde

Konya Mutfağı
"Klasik Türk
Mutfağı"nın
dayandığı
temellerden
biri

klasik ve yöresel mutfak olarak ikiye ayırabiliriz. Klasik diye adlandırdığımız mutfak, İstanbul'da imparatorluk ürünleriyle şekillenen mutfaktır. Türk Halk Mutfağı olarak

da adlandırılabilir olan yöresel mutfaklar ise Anadolu'da bölge ürünleriyle şekillenen mutfaklardır.

Tarih boyunca pek çok medeniyete ev sahipliği yapan Konya için Anadolu mutfağının merkezi demek yanlış olmayacaktır. Çünkü mutfağında bu tarihi mirasın izlerini görebilirsiniz. Bu izlerin belki de en derinini Türklerin Anadolu'yu fethettikten sonraki ilk büyük devleti olan Anadolu Selçuklu devletine aittir. Zira Konya 200 yıl kadar bu devletin başkenti olmuştur.

Konya Mutfağı için Selçuklu saraylarında gelişen ve Mevlevi kültürüyle yoğrulan mükemmel bir oluşum tanımını yapmak sanırım yanlış olmayacaktır. 13. yüzyıldan günümüze koyduğu kurallarla klasik özellikler taşıyan, hatta "Klasik Türk Mutfağı"nın dayandığı temellerden birini oluşturan Konya Mutfağı bu özelliği nedeniyle "Türk Halk Mutfağı"nın dışında tutulmalıdır. Zira mutfak mimarisi, araç gereçleri, yemek çeşitleri, pişirme yöntemleri, sofraya düzenleri, servis usulleri, kış için hazırlanan yiyecekleriyle kendine özgü bir mutfak ve bu mutfakla ilgili inanılmaz zenginlikte bir mutfak kültürü meydana getirmiştir.

Selçuklu saraylarında altın tepsi ve sahanlarda yemeklerin Oğuz resmine uygun olarak düzenlendiği; mutfakla ilgili ilk ekipleşmenin Mevlevî Mutfağı'nda başladığı, dünyada türbesi olduğu bilinen tek aşçıbaşı olan Ateşbaz-ı Veli'nin (Hz. Mevlana'nın aşçıbaşı)

Dünyada türbesi olduğu bilinen tek aşçıbaşı olan Mevlana'nın aşçıbaşı Ateşbaz-ı Veli'nin türbesi.

türbesinin Konya'da bulunduğunu söylemek Konya Mutfağı'nın ihtişamını belirtmeye yetecektir. Ayrıca Konya'nın mutfağını Mevlevîliğin şekillendirmiş olduğunu da söylemek yanlış olmayacaktır.

Çok zengin bir beslenme kültürüne sahip olan "Konya Mutfağı"nda genellikle kuzu ve koyun etiyle yapılan yemeklerin ve hamur işlerinin ağırlığı görülmektedir.

Zengin bir beslenme kültürüne sahip olan "Konya Mutfağı"nda genellikle kuzu ve koyun etiyle yapılan yemeklerin ve hamur işlerinin ağırlığı görülmektedir.

Etli Ekmek (üstte)
ve Bütüm (bütün)
etten fırın kebabı
(yanda)

İçinde bıçak ile kıyma haline getirilmiş incecik et parçalan, soğan, domates ve biber bulunan “Etli Ekmek”, “Bütüm” (bütün) etten fırın kebabı, küçük çiçek bamyadan yapılan limonlu “Bamya Çorbası”, et suyuyla ıslatılmış ekmeğin üzerine kıyma, sarımsaklı yoğurt ve kızdırılmış tereyağı dökülmesiyle yapılan “Tirit” ise en ünlü yöresel yemekler olarak öne çıkmaktadır.

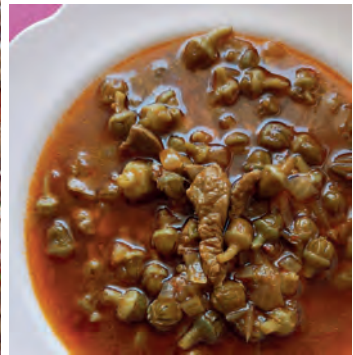
Konya’nın geleneksel mutfak

kökeni Oğuz Türklerine ve Selçuklulara dayanır. Mesela “Tutmaç” Selçuklulardan günümüze gelen bir çorbadır. Selçuklu mutfak kültürünü yansıtan Konya yemeklerinde hamur işlerinin ağırlığı oldukça fazladır.

Konya Mutfağının sayısız zenginliklerine gelince; doğum-evlenme sürecini içine alan geçiş dönemlerinin hepsinde Anadolu’nun her yerinde olduğu

Tirit (solda)- Bamya çorbası (altta)

gibi tatlı yenilmesi, kutsal günlerde “Şivlilik” ismiyle sadece Konya’da görülen çocuklara çerez dağıtma adeti, neşeli günlerden Nevruz ’da bazı şehirlerde uygulanan “S” harfli yedi yiyecek yenmesi gibi adetleri sayabiliriz.

Geleneksel Konya Mutfağını; davet yemekleri, ev yemekleri ve dışarı (çarşı) yemekleri olmak üzere üçe ayırabiliriz.

Konya’da doğumdan ölüme kadar her türlü ağırlamaya “davet” deniyor. Kuralları belli hatta

ritüelik diyebileceğimiz davet yemekleri Konya Mutfağının en ilgi çekici özelliğini oluşturmaktadır. Bu davet yemeklerinin en büyüğü “Pilav”

diye adlandırılır. Bu tür kalabalık davetlerde aşçılar kullanıldığı için “Aşçı Takımı” ya da “Aşçı Gayıdı” da denildiğine rastlanmaktadır. “Aşçı Takımı Yemekleri” diye de adlandırılan Pilav’a gidildiği zaman yüzyıllardır bu yana süren gelenek gereği karşılaşılabilecek menü bellidir. Bu tarihi menü toyga çorbası, bütümetli (bütün et) pilav, ırmik helvası, bamya çorbası, pilav, zerde ve hoşaf tan oluşmaktadır. Pilav sofraya iki kez gelir. Çorba, pilav, tatlı sıralamasıyla süren yemek

bamya çorbası ile yeniden başlar. Bamya çorbası ikinci tertip yenilen yemeğe geçiş için kullanıldığından ekşili yapılmaktadır. Küp şeklinde kesilmiş et de eklenir. Böylece et de iki kez gelir sofraya. Yemeğe noktayı hoşaf koyar. “Söz kesen” diye adlandırılan hoşafın gelmesiyle yemeğin son bulduğu anlatılmak istenir. Hoşafı gören kişi sofraya başka yemek gelmeyeceğini anlar. Eğer doymadıysa son gelen zerde ve pilavla karnını doyurur.

Konya ev yemekleri çorbalardan tatlılara uzanan geniş bir yelpazeye dayanır. Etlili ve yoğurtlu yemekler başta olmak üzere Konya sebzelerinden faydalanılarak yapılır. Pişirme yöntemi olarak suda pişirme, yağda kızartma, tandır ve fırında pişirme kullanılır. “Bamya Çorbası”, “Arabaşı (Ara Aşı) Çorbası”, “Çebic”, “Mevlana Böreği”, “Kaygana”, “Batırık”, “Papara”, “Tirit”, “Höşmerim”, “Dilber Dudağı Baklavası” ve “Sacarası” Konya mutfağının öne çıkan lezzetleridir.

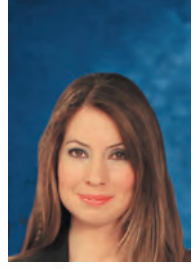
Konya’da dışarı yemekleri olarak üç nefis yiyecek dikkati çeker; “Fırın Kebabı”, “Etlili Ekmek” ve “Peynirli Pide.” Son dönemde bunlara peynirli ve etli içle hazırlanan karışık pidenin de eklendiğini söyleyebiliriz.

Bu üç yiyecek Konyalıların olduğu kadar şehre gelen yerli ve yabancı turistlerin de ilgisini çeken yiyeceklerdir. •

rehatarticibd@gmail.com

Neler Olmuyor ki Dünyada

Sezin San Sungunay

Dünyanın En Pahalı Kentleri

İngiliz Economist dergisi, 133 kentte fiyatları dolar temelinde karşılaştırdı. Araştırmada gıdadan ev kirasına, ulaşımdan özel okullara kadar 160 ürün ve hizmetin fiyatları belirlendi. En pahalı kentler endeksinde Paris, Singapur ve Hong Kong birinciliği paylaştı. İlk 10'da yer

alan diğer kentler, Zürih, Cenevre, Osaka, Seul, Kopenhag, New York, Tel Aviv ve Los Angeles oldu. Verilere göre; bir kilo ekmeğin fiyatı Paris'te 5,66, Seul'de 15,59 dolar. Bir kilo ekmek Karakas'ta 77, Şam'da ise 60 cent. Danimarka'nın başkenti Kopenhag'da kadın kuaföründe saç kestirmenin maliyeti 176, New York'ta 210 dolar. Karakas'ta ortalama fiyat 1,77, Şam'da ise 7,77 dolar.

2Yapay DNA

Bilim insanları yapay DNA içine bilgi kaydedip, daha sonra bunu bulabilen tam otomatik sistemi oluşturmayı başardı. Sistem, DNA molekülünün bir sabit disk gibi bilgisayarlarda kullanılabilmesini sağlayacak. Sistemi geliştiren ekip,

yapılan test ile 'Hello' kelimesini başarıyla yapay DNA'ya işledi.

Bu bilgi daha sonra dijital olarak komutla geri getirildi. Bu test, dijital bitlerin moleküler veriye, moleküler verilerin de yeniden dijital bitlere hiçbir insanın kimya tüplerine eli değmeden kapalı bir sistem içerisinde dönüştürülebildiği anlamına geliyor. Microsoft uzmanları, gelecekte bu teknoloji ile çok büyük miktarda verinin son derece küçük alanlarda depolanabileceğini belirtti. 1 milyar g-mail hesabı ve 6 milyar saatlik Youtube videosu göze önüne alındığında, sadece bunların orijinallerini saklamak değil aynı zamanda yedeklerini de almanın son derece önemli olduğu vurgulandı.

3 Dünya Mutluluk Raporu

156 ülkenin içinde bulunduğu 2019 Dünya Mutluluk Raporu yayınlandı. Sıralama, ülkede yaşayan insanların ortalama ömrü, sosyal destek ve yozlaşma düzeyine göre belirlendi. Finlandiya, 148

birinciliğini korurken, Türkiye 79. sırada yer aldı. Listenin üst basamaklarında İskandinav ülkeleri bulunuyor. En mutlu ülkeler Finlandiya, Danimarka, Norveç, İzlanda, Hollanda, İsviçre, İsveç, Yeni Zelanda, Kanada ve Avusturya olarak sıralandı. Listenin sonlarındaki en mutsuz 10 ülke sıralaması ise Güney Sudan, Orta Afrika Cumhuriyeti, Afganistan, Tanzanya, Ruanda, Yemen, Malavi, Suriye, Botsvana ve Haiti oldu. İngiltere'nin 15.sırada yer aldığı raporda, Amerika Birleşik Devletleri, 19. basamakta kendisine yer buldu.

4 Euro Bölgesinde İşsizlikle Mücadele

19 ülkeden oluşan Euro Bölgesi'nde ekonomik olumsuzluklara rağmen istihdam yükseldi. Şubat ayında işsizlik, son 10 yılın en düşük seviyesini gördü. Avrupa İstatistik Dairesi'nin verilerine göre; işsizlik oranı yüzde 7,8

olarak gerçekleşti. İşsiz sayısı da bir önceki yılın aynı ayına oranla 1 milyon 169 bin kişi azalarak 12 milyon 73 bine düştü. Yılın 2'nci ayında en düşük işsizlik yüzde 1,3 ile Çekyada görüldü. En yüksek işsizlik oranı ise yüzde 18 ile Yunanistan'da kaydedildi.

5 Avrupa'nın İlk Sualtı Restoranı

Avrupa'nın ilk su altı restoranı kapılarını Norveç'te açtı. Kuzey Denizi'nde batmış gibi duran geniş pencerelere sahip restoran, denizin altındaki dünyayla ziyaretçilerini buluşturuyor. İsmi Norveç dilinde 'harika' anlamına gelen Under kelimesinden alan restoran, Oslo'daki opera binası ve New York'taki Ulusal 11 Eylül Anma Müzesi'ni tasarlayan şirket tarafından yapıldı. Under'a girince üst kısmı kaplayan ahşap plakalarla bir saunaya gelmiş izlenimi oluşuyor. Şeffaf pencereleriyle mekanın gün boyu denizden süzülen doğal ışık

yansımalarıyla dolmasını sağlayan cam duvarları restoran, ziyaretçilerine gerçek bir su altı deneyimi yaşatmak iddiasında. Restoran, en zorlu hava koşullarına ve 'yüzyılın en büyük dalgası'na dayanıklı şekilde inşa edildi. Norveç'teki bu su altı restoranında yerel deniz ürünlerinden oluşan bir akşam yemeği için içeceklerle birlikte 430 doları gözden çıkarmak gerekiyor.

6 Dört Bacaklı Balina Fosili

Peru'da 43

milyon yıl öncesine ait balina fosili bulundu. Fosilin fiziksel özellikleri ise dikkat çekici. Ayakları perdeli ve toynaklı olan fosilin dört bacağı bulunuyor.

Paleontologlar, balinanın bedeninin dört metre uzunluğunda olduğuna ve bacaklarıyla hem yüzüp hem de karada yürüyebildiğine inanıyor. Vücut ağırlığını taşıyan dört bacakları ve kuvvetli kuyruğuyla bu yarı-su balinası, su samuruna ve

kunduzu benzetiliyor. Araştırmacılar bulunan fosilin balinaların gelişimi ve nasıl yayıldıklarına ışık tutabileceğine inanıyor. Bilim insanları, fosilin Peru'da bulunmasının ilginç olduğunu düşünüyor. Nedeni ise ilk balinaların yaklaşık 50 yıl önce Güney Asya'da evrimleşmesi.

7 İzlanda'da Buzul Paniği

Her yıl çok sayıda turistin bölgedeki doğal hayatı gözlemlemek için ziyaret ettiği buzul ülkesi olarak bilinen İzlanda'da paniğe neden olan bir olay yaşandı. Buzul sütununun çökmesi sonucu denizde oluşan dev dalga korku yarattı. Bir turist grubunun bölgeyi ziyareti sırasında meydana gelen olay, rehber tarafından görüntülendi. Rehberin bölge hakkında verdiği bilgileri dinleyen, çevreyi izleyen turistler, buzulun çökmesi üzerine oluşan dalgadan kaçarak yüksek bölgelere ulaşmayı başardı. Olayda yaralanan olmadı. İncelemelerin ardından bölgede güvenlik riski

olan yerlere girişlerin yeniden gözden geçirileceği belirtildi.

8 Dünya Su Raporunda Büyük Tehlike

UNESCO'nun hazırladığı 2019 Dünya Su Raporu'na göre iki milyar insanın temiz su kaynaklarına düzenli erişimi yok, ayrıca 4,3 milyar insan sıhhi tesisat kullanmıyor. Su kaynaklarına erişimi sınırlı olan insanların yarısından fazlası Afrika ülkelerinde yaşıyor. Gecekondu mahallelerindeki insanlar, kentin daha temiz bölgelerinde yaşayanlara göre 10 ila 20 kat daha pahalıya su alıyor. Ancak aldıkları suyun kalitesi büyük oranda daha düşük.

9 Fransa'nın Evsizler Sorunu

Fransa'da geçtiğimiz yıl sokaklarda yaşayan 566 evsiz yaşamını kaybetti. Yaş ortalamaları 48 olan evsizlerin birçoğu geçici barınaklarda, metro istasyonlarında, otoparklarda, merdiven altlarında can verdi. 2018'de yaşamını yitiren evsizlerden 50'si kadın, 516'sı erkek. Kayıtlara geçen 13 çocuktan 8'i dokuz yaşın altında. Paris'te hayata 'evsiz' veda edenler için bir anma etkinliği düzenleyen Sokak Ölüm-leri Kolektifi isimli bir grup, 2019'da şimdiden 108 evsizin öldüğünü açıkladı. Sadece Paris'te 3 bin 600 evsizin yaşadığı tahmin ediliyor. •

MAYIS AYI ÇÖZÜMLER SAYFASI

1-(d) Kan basıncı

6-(d) Çözümleyici

11-(b) Etmen

2-(c) Yansıtıcı

7-(b) Bilgilendirme

12-(a) Engel

3-(a) Oturum

8-(a) Yol, yöntem

13-(a) Döküm

4-(b) Düzen

9-(c) Askıyeri, askılık

14-(d) İş bırakımı

5-(d) Büyük, geniş

10-(a) Parıltı

15-(c) Hoş koku

“Bilginizi Denetleyin”

1-(c) Bronş

2-(a) Kedi gözü

3-(b) Danimarka

4-(a) Cezerye

5-(c) Libretto

6-(d) Talaş

7-(b) Bolu

8-(c) Efsane

9-(d) Buz

10-(c) Es

11-(b) Gogol

12-(a) Fecir

Kare Bulmaca

YARININ BÜYÜKLERİ

Gönderi adresi:

Sedef Cad. 2446 Ada, 1. Parsel, A Blok, Kat: 3,

Da: 16, Ataşehir, 34750 İstanbul

e-posta: butundunya@butundunya.com.tr

(e-posta ile göndereceğiniz fotoğrafların 150 KB'den fazla olmamasına lütfen özen gösteriniz.)

Neva Öztürk

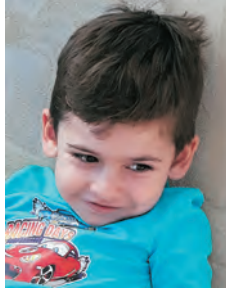
Emirhan Yönet, İstanbul

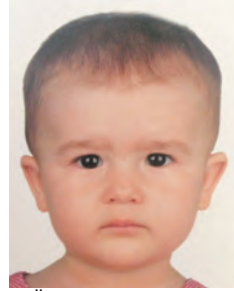
Umut Ekin Akbulut,
Antalya

Defne Bilen, İstanbul

Efe Asımağaoğlu

Öyküm Defne Oktay,
İstanbul

Can Aras Candar, İzmir

Ali Rüzgar Ataç ve Nehir Ataç

Sena Karahan, *Edirne*

Asya Kılınc, *Samsun*

Elif Güllü, *Ankara*

Deniz Sever, *İstanbul*

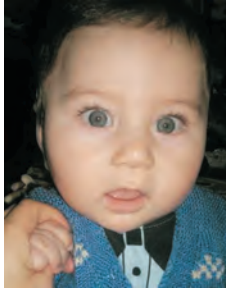
Barlas Serbes, *Kırklareli*

Ece Kartal, *Samsun*

Nazlı Kıymaz, *Şile*

Eren Kıymaz, *Uşak*

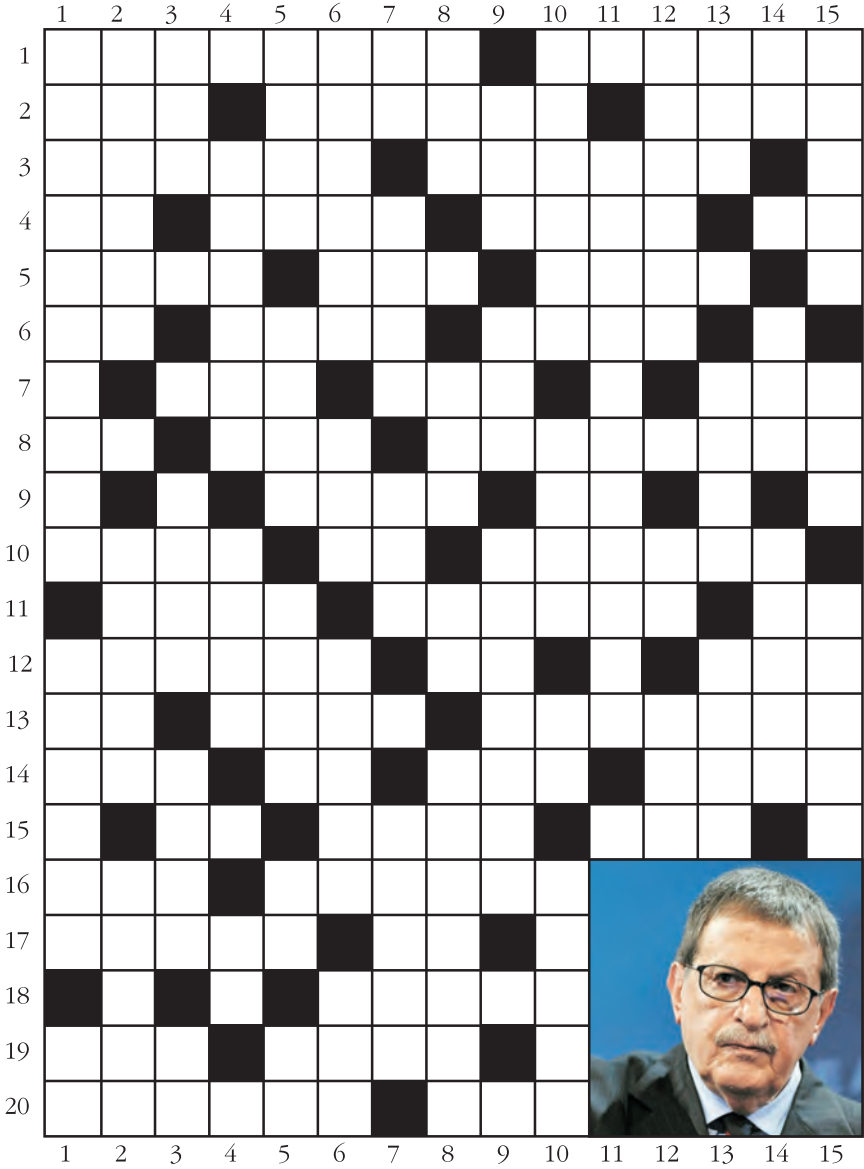
Burak Kıymaz, *Uşak*

Hafsa Nur Afrasyap, *İstanbul*

Efe ve Mina Güneş, *İstanbul*

Bulmacanın çözümü 151. sayfadadır.

Bulmaca

Filiz Leloğlu Oskay

SOLDAN SAĞA:1-Türk spor dünyasına yaptığı üstün katkıları ile tanıdığımız, geçtiğimiz günlerde yitirdiğimiz fotoğrafta görülen spor adamımız.- Serçeğillerden, zararlı böcek ve kurtlarla beslenen, güzel ötüşlü bir kuş. 2-Bir göz rengi.-Erzurum'un bir ilçesi.- Asık suratlı, ekşi yüzlü kimse. 3-Avrupa'da bir ırk.-İrmak. 4-Tarla sınırı.-Namaz çağrısı.-Dini tören.-Demirin simgesi. 5-Fransa'da bir şehir.-Eti lezzetli bir kümes hayvanı.-Dişi eşek. 6-Uzaklık işareti.- Gülgillerden, beyaz çiçekli bir ağaç.-Düşüncesizce her işe atılan. 7-Cömert, bilgili.-Konya'da bulunan bir baraj.- Nemli havada metallerin, özellikle demirin yüzeyinde oksitlenme sonucunda oluşan madde. 8-Lityumun simgesi.-Bir tembih sözü.- Bir yere gönderilen eşyanın listesi, gönderme belgesi. 9-Mahkeme kararı.-Bir zaman birimi. 10-Bazı yörelerde erkek çocuğa verilen ad.-İlaç.-'Tom' (Mark Twain'in bir yapıtı). 11-Pirinç ve şeker kamışından elde edilen bir tür rakı.- Asetik asidin esteri.-Operatörün kısa yazılışı. 12-İki kulplu, dibi sivri, dar boyunlu, karnı geniş testi.-Bir seslenme ünlemi.-Eski dilde bağırsaklar. 13-Eski Mısır'da güneş tanrısı.-Odun veya kömürle çalışan bir ısınma gereci.-Bir ilimiz. 14-Maksim Gorki'nin ünlü bir yapıtı.-Molibdenin simgesi.-Fütüvvet şeyhi.- Dinle ilgili, din üzerine olan. 15-Kilometrenin kısa yazılışı.-Müzik işaretlerini gösteren semboller.-Kimyasal enerjiyi elektrik enerjisine çeviren düzenek. 16-Hararet.-Malatya'ya tarihte verilen ad. 17-Sadık hizmetkar.-Bir renk. 18-Sinirli. 19-Çadırlarda yaşayan göçebe ailelerin meydana getirdiği topluluk.-Gerçeklik, esas, hakikat. 20-Johann Strauss'un ünlü opereti.-Fikir.

YUKARIDAN AŞAĞIYA:1-1899-1968 yılları arasında yaşamış olup D grubu ressamlarından olan sanatçımız.-İğdir'in bir ilçesi.-Rey. 2-Antalya'ya bağlı turistik bir ilçe.-Şamanlıkta din adamı.-Brezilya'ya özgü bir dans türü. 3-Uğur sayılır.- İçine fincan veya bardak oturtulan metal kap.- Ekin, harmandan kalkan buğday.-Güzel sanat. 4-'..... Trampet' (Günter Grass'ın ünlü bir yapıtı).-Karmaşa,karışıklık.-Erkek. 5-Ekin biçildikten sonra tarlada kalan köklü sap.-İstanbul'un bir semti.- Isıya dayanıklı, havada oksitlenmeyen bir element.-Tıpta gelişmiş bir tanı tekniği.-İşkambilde birli. 6-Çekirdekli, kokusuz,iri taneli bir üzüm cinsi.-Bir bağlaç.- Parasını önceden ödeyerek süreli yayınları alıcı olma işi.-Baston. 7-Türkiye'nin plaka işareti.-Dişi deve.-Gözleri görmeyen.-Muhtemel, ihtimal dahilinde olan. 8-'.... Thurman' (ABD'li ünlü model ve oyuncu).- Metal saplama.-Tavlada bir sayı.-İstanbul'un bir semti. 9-Saygıdeğer kişi.-İsviçre'de bir kanton.-'Aya ' (Jules Verne'in bir yapıtı). 10-Yıllık, lütuf.-'Karanlık'(Chris Gorak'ın yönettiği 2011 yapımı bilim kurgu filmi).-Endonezya'nın plaka işareti.-Anıt. 11-'Gilda', 'Şanghaylı Kadın' adlı filmlerinden tanıdığımız ABD'li ünlü sinema oyuncusu. 12-Bir sütunun gövdesini oluşturan silindirik biçimindeki taşların her biri.-İterbiyum elementinin simgesi.-Bayağı. 13-Avrupa Boks Federasyonunun kısa adı.- Kabartmalı pamuklu kumaş.- Bir işte yetkili olan, bir işi yapan, erbab. 14-Boru sesi.-'.... Charles' (ABD'li ünlü piyanist, müzisyen).-'..... Polanski(Polonya'lı ünlü aktör, yönetmen). 15-Görüş ve tutumlarında katı olmayan.- İçine su, başka bir içki veya bir sıvı karıştırılmamış içki.- Ani dehşet duygusu, büyük korku.

Satranç

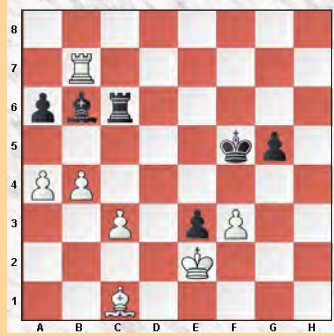
Mustafa Yıldız

AVRUPA KADINLAR BİRİNCİLİĞİ

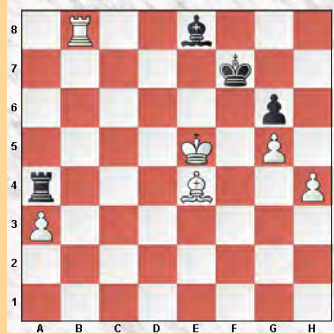
Inna Gaponenko - Alina Kashlinskaya, 9.Tur

38...Şf4? Bu, bir zeitnot sorunu olmalı ya da yenilgiyi kabul ediş, yoksa diğer devam yolları ne kadar umutsuz olsa da deneyimli Rus bayandan böyle bir hata beklenmiyordu. **39. Kxb6** ve Kaslinskaya derhal terk etti. (39...Kxb6 40.Fxe3+ Şf5 41.Fxb6, Beyaz için kazanmaya yeter bir üstünlük.) **1-0**

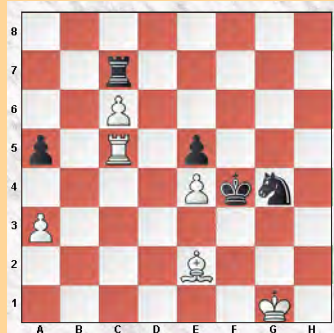
Ekaterina Atalık - Natalia Zhukova, 6. Tur

İki piyon geride olan siyahın durumu oldukça umutsuz ama Atalık oyunu klas bir devam yoluyla bitiriyor. **61.Fd5+ Şe7** (Hemen kaleyle fili almak doğru olmazdı. 61.Kxe8? Ka5+ ve sonra beyaz kalite kazanırdı.) **62.Kxe8+** Siyah terk etti çünkü, şah-kale çatalını gördü. 62...Şxe8 63.Fc6+ ve 64.Fxa4 +-) **1-0**

Betül Cemre Yıldız - Nino Batsiashvili, 9. Tur

58.Fxg4 Şg4 Bu değişiminin şahı aktifleştirmek için yapıldığı sanılıyordu ama sonraki hamlenin gereksiz bir koruma içgüdü-süyle yapıldığı ortada. **59.Kc4? Şf4?** Neyse ki rakip de konuya doğru yaklaşmadı da istenen konum gerçekleşti. Oysa 59...Şf3! beraberliğe götürürdü.) **60.Şf2 Şg5 61.Şe3 Şf6 62.Kc5 Şe6 63.Şd3 Şe7 64.Şc4 Şd6 65.Şb5 Kh7 66.c7 Kxc7 67.Kxc7 Şxc7 68.Şxa5** Deniz bitti, Siyah terk etti, iki beyaz piyondan biri vezir olur. **1-0**

Yana Ilyuchyk – Julia Gökbulut, 6. Tur

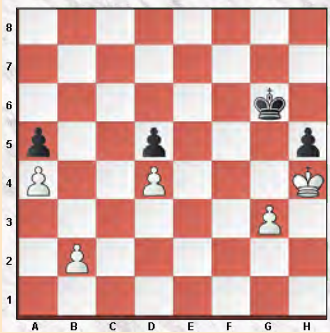
Beyaz için tam bir kader anı. 41 hamle geride kalmış, oyunun artık sonuna gelindiğinin iki taraf da ayırdında. Ne idi o her hamleden sonra önemli olan soru? Rakip benden ne istiyor? İlk görünen, siyah e4 veya e2 karelerinden vezirle şah çekmek istiyor. Doğru ama ya sonra? Sonraki konum için de aynı soruyu hemen doğru çözmelisiniz, yoksa bu oyundaki gibi hüsrana olursunuz. **42.Vd3?** Bu mudur, soruların yanıtı? Elbette hayır! (42.Vd4 + c5 43.Vxc5+ Şa8 44.Vd5 Ve2+ = veya 42.Vxc6 Ve2+ 43.Şg2 Vf1+ 44. Şh2 Vxf2+ Vg2 =) **42... Kd1!!** İşte bu hesapta yoktu. Yapılacak bir şey de kalmadı. (43.Ve3+ Vxd3+ 44.Şxd3 Kxd7 Siyah 1 kale öne geçer.) Beyaz terk etti. **0-1**

11-22 Nisan 2019 tarihlerinde Antalya'da, Avrupanın çeşitli ülkelerinden 130 bayan satranççının katımlıyla yapılan turnuvayı 9/11 puanla Ukraynalı Inna Gaponenko yenilgisiz, birinci bitirdi. Türkiye adına katılan 16 sporcunun içinde Ekaterina Atalık 8/11 puanla en başarılı oyuncumuz oldu.

YEDEK HAMLELER

Bazen öyle konumlar oluşur ki her iki taraf da şah ile hamle yapmak istemez. Böyle durumlarda kimin piyonlarla daha çok hamlesi varsa o taraf kazanır.

Euwe – Pirc, Ljubliana, 1949

Siyah, **1...h6** oynamak zorunda
2.g4 hxg4 3.Şxg4 Şg6 4.Şf4 Şf6
Kazandıran tempo: **5.b3**

(Başarıya Giden Yol/Peyço Peev)

Bize Gönderilen Kitaplardan

Güzel Günlerimiz Oldu

Sami Karaören

Türkiye İş
Bankası Kültür
Yayınları

Sami Karaören, Cumhuriyet Gazetesi'nde ve Türk Dil Kurumu'nda ömrünü adadığı “Türkiye’nin öğretmeni”dir. “Olaylar ve Görüşler”/“İkinci Sayfa” okulunda bilim, kültür, sanat, felsefe ve siyaset alanında aydınlara kendini dile getirme olanağı sunan Sami Karaören düşüncelerin kavga değil dans etmesini sağladı. Doğduğu Fethiye’de Kuvayı Milliye kahramanı babasından aldığı nöbeti sürdüren Cumhuriyet aydını Sami Karaören: “Yaşadığı döneme içindeyken uzaktan ve nesnel bir gözle bakabilmeyi başarmış, karşılaştığı kişileri yıllar sonra değil, o sırada değerlendirebilmiş ve bu niteliğinin kendisi de ayırımında olarak yaşamış bir yazar. –Kimler yok ki bu kişiler arasında: Orhan Veli, Melih Cevdet, Oktay Rifat, Cahit Külebi, Peyami Safa, Yahya Kemal, Vâlâ Nureddin,

Halim Şefik, Dağlarca, Ahmet Muhip Dırnasas ve Tahsin Yücel, vd.–Pişmanlıkları olmayan, kendinden hoşnut, görevini yerine getirmiş olmanın verdiği dinginlikle geçmişi anlatan, mutlu bir kişi. P. Şükran Sabanuç, Mukadder Özgeç ve Ömer Özgeç derlediği üç yıllık görüşmelerin ürünü olan bu anılar “Acıyı bal eyleme”nin en güzel örneği. Varlığını borçlu olduğu Türkiye Cumhuriyeti, kurucusu Atatürk, gözbebeği TDK ve Cumhuriyet Gazetesi’nin yaşadıkları; kızı Mine’yi, eşi Mehcre’yi, kıl payı kurtulduğu Sivas Yangını’nda dostlarını yitirmesi... Bir sessizlik olduğu anlarda “Güzel günlerimiz oldu,” diyen Sami Karaören umut ışığı saçmayı sürdürüyor.

Kültür-Kimlik Ekseninde Türk Edebiyatı

Metin Turan

Ürün Yayınları

Hayatın her alanındaki açmazdan çıkış için çabalıyor, Metin Turan: “Türkiye’de, akademik dünyanın çok büyük kesiminde var olan görmezlikten gelme giderek katmanlaşıp, ciddi bir

cahillığe dönüşmüştür. Kendi ülkesinin, kendi dilinin yetiştirdiği değerlere karşı bu kayıtsızlık, şiddetli bir biçimde yozlaşmayı beslemekte ve kimliksizlik tam da yeşereceği ortamı böylesine bir bilgisizliğin ikliminde bulmaktadır. Taraf olmakla, ideolojik bağnazlığı bir birine karıştıran; gerçekliği görmezlikten gelerek, nitelikli olanın yerine kakafonik olanı önceleyip anlaşılması güç bir edebiyat-sanat ortamı içerisindeyiz. Kavramlar ve değerler üzerine tartışmaları, edeplice yapabilmeye yetkinliği gösteremediğimiz için de, kişilerle birlikte kurumları ve değerleri de yozlaştırdığımızın ayırımına pek geç varabilmekteyiz. Mevcut yozlaşma, kuşkusuz sadece akademik dünyayla sınırlı tutulamaz. Aynı erozyonu, hayatın her kesiminde hissetmekle birlikte, örseleyici etkisini daha yoğun olarak aydın kimliğinde ve edebiyat dünyasında görmekteyiz. Hikayede, romanda, şiirde, denemede, edebiyatın hemen her alanında dünyanın neresinde olursak olalım adını anmaktan kıvanç duyacağımız onlarca değerimiz ve bunların yüzlerce övünülesi çalışması varken, biz samanlıkta iğne arayan görmezler gibi kusurların ardına düşüp, özellikle batı karşısında kompleksten kurtulamamanın ezikliğini yaşamaktayız. Kusur aramayla, eleştiriyi de birbirine karıştırdığımız için düzeyli bir tartışma ortamı da şekillendiremiyoruz. Yine de bu verimli toprak evrensel düzeyde çok sayıda değer yetiştirmekten geri kalmıyor(...)

Fethiye’de Doğal Çiçekler

Rifat Özdemir,
Faruk Akbaş,
Galip Akaydın

Fethiye
Belediyesi
Yayınları

Öğretmen, Eczacı, fotoğrafçı Rifat Özdemir; fotoğraf sanatçısı Faruk Akbaş ve Hacettepe Üniversitesinden Prof. Dr. Galip Akaydın'ın hazırladıkları; geliri Fethiye'den üniversiteye okumaya giden öğrencilere burs olarak dağıtılan kitap Akdeniz'in çok zengin olan florasını tanıtıyor. Binlerce yıldır yaşayan ve varlığını sürdüren bu doğal değerler Türkiye'nin biyolojik çeşitliliğini ve zenginliğini ortaya koyuyor. Rifat Özdemir'in keşfettiği ve adının verildiği çiçeğin de içinde bulunduğu kitapta 249 bitki sınıflandırılarak, bilim dilinde Latince adları, Türkiye'de, yöredeki adları, özellikleri ve akraba türleriyle birlikte Türkçe ve İngilizce olarak anlatılıyor. Bakanın karşısında capcanlı duruyormuşçasına fotoğraflarıyla duran bitkilerin 107 adeti bölgeye özgü. Atasözü ile başlayan kitap "Bütün çiçekleri koparabilirsiniz... Ama baharın gelişini engellemezsiniz" sözü ile noktalanıyor.

Bir Fotograf Bin Sözcüğe Bedeldir

Gönderi: MERVE ALTUN, KASTAMONU

Abone Olun Bütün Dünya Kapınıza Gelsin

Bütün Dünya tüm okurlarına kaçırılmayacak bir fırsat sunuyor.
Dergisine düzenli olarak ulaşmak isteyen okurlarımız
yenilenen abonelik sistemimizle dergilerine daha kolay ulaşacak.
Bir telefonunuz veya e-posta mesajınızla aboneliğinizi başlatın,
bir yıl boyunca Bütün Dünya'nız her ay kapınıza gelsin.

Öğrencilere
%50
İndirim

Öğrencilerimize yönelik %50 indirimli avantaj kampanyası yeni yılda da devam ediyor. Öğrencilerimiz öğrenci belgelerinin fotoğrafını ileterek bireysel aboneliklerini başlatabilir, %50 indirimli dergilerini bir yıl boyunca her ay düzenli olarak alabilirler.

Bütün Dünya Abone Servisi
Tel-WhatsApp: 0541 725 74 11
E-posta: abonebd@gmail.com

Bütün Dünya

YASEMİN ŞENEL

Samsun’da doğdu. Tıp öğrenimi için Belçika’ya gitti. İkinci sınıfta Güzel Sanatlar Akademisine geçti. Önce öğrenci sonra akademisyen ve “Zaman akışını gençlik iksirine dönüştürme yeteneğiyle Picasso’yu andıran”, resimlerinde renkleri konuşturan bir usta oldu. Ülkesinin, yüreğinin sıcak ve canlı renklerini her şeyin renginin gri olduğu Kuzey Avrupa’nın resmine taşıdı. “Yaşadığım dünyadan memnun olsaydım belki de hiç resim yapmazdım. Normal hayatta yaşamadıklarını tüm heyecanlarımı, üzüntülerimi, zevklerimi özgürlükleri resimlerimde yaşıyorum. Sanat eğitimi dışarıda çok farklı, bütünüyle özgür. Çünkü sanat yapma ihtiyacında olan benim ve benim yapmak istediğimi, aklımdan geçenleri onlar bilemezler. Hocalar da böyle düşünüyor ve öğrencilerine şunu bunu yap demeden yalnızca tekniği öğretiyorlar. Sanat kendiliğinden oluşmuyor, sürekli beslenmesi, sanatçının ruhunun zenginleşmesi gerek” diyerek renklenmeye çağırıyor.

